

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

КОВАЛЬЧИК ХРИСТИНА РОМАНІВНА

УДК 81'373.612:811.11

ДИСЕРТАЦІЯ

**СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ПАРАМЕТРИ
АНГЛІЙСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ МОБІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ**

Спеціальність 035 Філологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Х. Р. Ковальчик

Науковий керівник: **ГРИНЯ Наталія Олександрівна**, кандидат філологічних
наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів
Львівського національного університету імені Івана Франка

Львів–2023

АНОТАЦІЯ

Ковальчик (Дудок) Х. Р. Структурно-семантичні та функціональні параметри англійської термінології сфери мобільного зв'язку. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису (на матеріалі англомовних текстів).

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 035 «Філологія». – Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2023.

Дисертаційне дослідження присвячене аналізу структурно-семантичних і прагматико-функціональних аспектів термінотворення сучасної англійської мови у сфері мобільного зв'язку, які характеризуються тенденцією розвитку та появою нових значень терміна, які перебувають у тісному зв'язку зі словами загальноживаної мови. У науковій розвідці зосереджено увагу на дослідженні та виявленні нових смислів – термінів мобільного зв'язку, їх семантичного наповнення та словотвірного потенціалу, висвітлено тенденції розвитку фахової мови на основі фразеологічних, метафорико-метонімічних переосмислень. Аналіз досліджуваної фахової термінної лексики засвідчує зміну концептуальної картини світу та лексичної (мовної) картини. Неологічні процеси та міжмовні впливи потребують фіксації та кодифікації досліджуваних термінів, увиразнюють прагматичні чинники, які впливають на появу та узус нових терміноодиниць у сучасній терміносистемі мобільний зв'язок.

Актуальність дисертаційної розвідки визначає потребу у знаннях про теоретично-методологічні засади дослідження, відтак вона зумовлена необхідністю аналізу широкого застосування спеціальної лексики сфери технологій мобільного зв'язку, важливістю та специфікою цієї галузі. У зв'язку з цим виникає потреба проаналізувати вектор розвитку терміна від статичної до динамічної, що уможливило окреслення перспектив еволюції цієї терміносистеми в сучасних реаліях науково-технічного прогресу. З огляду на

стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій динамічним є процес поновлення та збагачення словникового і термінного корпусу усіх мов, англійської зокрема, новими лексичними терміноодинацями на позначення термінів та понять мобільного зв'язку.

Поява нових термінів сфери мобільних технологій, що перманентно виникають на підставі дії внутрішніх чинників еволюції фахової мови, також пов'язані з дією внутрішніх законів спеціальної сфери науки, закону аналогії, закону мовної економії, тенденції до однотипності тощо. Задля адекватного розуміння внутрішнього семантичного потенціалу терміна треба з'ясувати його морфологічну структуру, семантичні особливості, що відрізняють термін від загальнономовних слів, а також його специфіку у контекстуальному функціонуванні. Терміни на позначення мобільного зв'язку відрізняються від слів загальнономовної лексики чіткою семантичною окресленістю меж і специфічним відтворенням спеціальних понять їх прагмалінгвістичного потенціалу.

У дисертаційній праці виконано теоретичний і практичний аналіз наукових праць присвячених тематиці дослідження англійської мовної сфери мобільного зв'язку, висвітлено суть досліджуваної понятійно-термінологічної системи, її лексико-семантичний, структурний і функціональний потенціал. Аналіз вибірки термінів сфери мобільного зв'язку засвідчив, що разом з такими способами термінотворення – морфологічний, синтаксичний, вторинна номінація – найпродуктивнішим є процес термінотворення шляхом залучення ключової комплексної методики «значення-смысл».

У дисертації комплексно досліджено лексико-семантичні та лінгвопрагматичні аспекти терміносистеми мобільного зв'язку, з'ясовано, що термінологія субмови мобільного зв'язку утворює окрему галузеву терміносистему з її понятійно-термінологічним апаратом, продуктивним лексико-семантичним, прагмалінгвістичним потенціалом творення нових спеціальних понять.

Структурно-семантичний метод і аналіз словникових дефініцій уможливили виявлення шляхів поповнення термінології мобільного зв'язку, виокремлення найпродуктивніших термінотвірних моделей. Ключовими методологічними критеріями аналізу сучасної англійської термінології мобільного зв'язку є з'ясування та виокремлення у слові-терміні узагальненого значення (інваріанта), що корелює з різними об'єктами навколишньої дійсності та реалізується у фаховому мовленні через перманентні процеси смислотворення. З'ясовано, що комплексний аналіз структурних і семантичних параметрів термінологічних одиниць досліджуваної сфери сприяв виділенню найпродуктивніших моделей утворення нових термінів, які передусім виконують сигніфікативну, денотативну та конотативну функції у спеціальних контекстах мобільного зв'язку.

Дослідження щодо вираження смислових нюансів термінологічних одиниць сфери мобільного зв'язку охоплюють структурні, лексико-семантичні та функціональні аспекти англійської фахової мови.

Матеріалом дослідження є терміни на позначення сфери мобільного зв'язку, відібрані з лексико-графічних джерел, інтернет ресурсів і спеціальних текстів. Емпіричним матеріалом слугувала картотека із 1260 термінів. Загальна кількість джерельної бази дослідження становить 12 тисяч сторінок. Терміни досліджуваної сфери охоплюють назви пристроїв та їхніх типів; явища, пов'язані з пристроями; програми та додатки; фізичні, психологічні та ментальні проблеми, що виникають унаслідок користування мобільними телефонами; комплектуючі частини мобільних телефонів; додаткові пристрої та аксесуари до мобільних телефонів.

Наукова новизна дисертації полягає у тому, що дисертаційна розвідка є перспективним напрямом комплексного дослідження імпліцитного наповнення терміна мобільного зв'язку, з'ясування процесів появи нових слів – термінів мобільного зв'язку та тлумачення їх семантичного значення, формулювання нових науково-методологічних тенденцій розвитку фахової мови мобільного зв'язку.

Наукова новизна дослідження передбачає комплексне застосування методики семантичного аналізу терміна «значення-смісл» (С.О. Гурського), в основі якого різні смисли того самого знака на рівні мовлення – це не різні варіанти одного інваріанта, а результат креативного, абстрагованого поєднання носієм мови семантичного інваріанта у парадигматиці системи мови змінними поняттями у синтагматиці мовлення. Ключовим постулатом окресленої методики є те, що інваріантне значення слова та його змінні смисли детермінуються як фундаментальні семантичні категорії / Goursky 1972; 1974; 1975 /. Саме узагальнене, абстраговане інваріантне значення термінологічної одиниці дає змогу “мігрувати” з однієї терміносистеми в іншу, функціонуючи водночас як загальноживане слово, і як термін спеціальної сфери. Не менш важливим у новизні дослідження є процес абстрагування мислення та подальше виокремлення інваріантного значення з його численних дефініцій у словниках і спеціальних текстах–контекстуальних утвореннях. Окремі проблеми методології, стандартизації, кодифікації та нормування термінів висвітлені у спеціальних дослідження українських і зарубіжних мовознавців (В. Вюстер, Д. С. Лотте, Е. Ф. Скороходько, Т. Р. Кияк, Ю. А. Зацний, В. М. Лейчик, А. В. Суперанська, В. А. Татарінов та ін.). Проте комплексні аспекти структури, семантики та функціонування терміна мобільний зв’язок потребують поглибленого його аналізу.

Теоретичне значення дисертаційного дослідження полягає у тому, щоб описати термін із властивим йому абстрагованим інваріантним компонентом набуває різних контекстуальних диференційних смислів, виявити іманентні ознаки, які є комунікативно-релевантними та забезпечують функційні можливості терміна у фаховій реалізації, тобто проаналізувати його семну структуру, семантику у лексикографічних джерелах і спеціальних текстах сучасної англійської мови.

Теоретико-методологічною основою дослідження слугують праці з термінознавства, лінгвістики, семантики, галузевого термінознавства, мовознавства та інші. Дослідження термінології мобільних технологій

зумовлена загальною спрямованістю сучасних лінгвістичних досліджень на визначення галузевих термінологій у ракурсі виявлення особливостей їх творення, структури, семантики та функціонування у спеціальній сфері.

Практична цінність дисертаційних результатів полягає у можливості використовувати її ключові твердження й ілюстративний матеріал у навчальному процесі, зокрема у курсах: лекцій з лексикології, спецкурсу словотвору, термінотворення сучасної англійської мови, в укладанні галузевих тлумачних словників тощо. Аналіз смислових відношень між лексико-семантичною характеристикою англомовної терміносистеми «мобільний зв'язок», описаних у науковій праці, може знайти застосування у практичному викладанні фахової англійської мови. Практичне використання дисертаційних результатів у викладанні англійської мови, без сумніву, підвищить ефективність навчання фахової лексики, що важливо для адекватного сприймання та аналізу спеціальних текстів відповідної підмови.

Перспективний напрям подальших досліджень вбачаємо в комплексному аналізі численних нових смислів на основі актуалізації диференційних, градаційних і потенційних сем. Дослідження зумовлене необхідністю аналізу широкого застосування нової лексики сфери технологій мобільного зв'язку, важливістю та специфікою цієї сфери. Залучені у науковій праці дослідницькі методи та методика сприятимуть усебічному аналізу лінгвокультурологічних і лінгвопрагматичних аспектів інших фахових мов у різних національних варіантах сучасної англійської мови.

У першому розділі ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ критично проаналізовано теоретико-методологічні засади та напрями дослідження термінології сфери мобільного зв'язку у системі розвитку мобільних технологій, описано результати отримані іншими дослідниками, опрацьовано теоретичні праці з тематики дослідження, подано загальні та прогностичні аспекти запропонованої у дисертації моделі дослідження терміна «мобільний зв'язок» та його поняття, а також перелічено основні етапи покрокового аналізу фактичного матеріалу.

У другому розділі ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ «МОБІЛЬНИЙ ЗВ'ЯЗОК» досліджено та проаналізовано лексико-семантичні процеси формування терміна «мобільний зв'язок». Аргументовано, що для творення термінів мобільного зв'язку характерні усі основні методи та підходи, за допомогою яких відбувається поповнення та збагачення лексичного запасу літературної мови, стверджується, що аналізовані терміни – невід'ємні елементи поповнення та збагачення досліджуваної терміносистеми мобільний зв'язок. Стверджується, що терміни на позначення «мобільного зв'язку» відрізняються від слів загальномовної лексики чіткою семантичною окресленістю меж і специфічним відтворенням спеціальних понять. У цьому розділі наукової праці проаналізовано морфологічні та семантичні способи творення термінів мобільного зв'язку, охарактеризовано механізми творення англійських термінів мобільного зв'язку.

У третьому розділі ЛІНГВО-ПРАГМАТИЧНІ ПАРАМЕТРИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМІНОСИСТЕМИ «МОБІЛЬНИЙ ЗВ'ЯЗОК» проаналізовано потенційну роль фразеологічних одиниць у процесі поповнення терміносистеми англійських термінів «мобільний зв'язок». Розглянуто роль іншомовних запозичень та їх адаптацію у сучасній англійській терміносистемі «мобільний зв'язок», з урахуванням їхніх структурно-семантичних, прагматичних і функційних аспектів, висвітлено роль узагальненого інваріантного значення у парадигматиці системи мови та численні змінні смисли у синтагматиці системи мовлення, з'ясовано шляхи проникнення запозичених термінів мобільного зв'язку до складу англійської фахової мови. Проаналізовано процеси проникнення в англійську сферу термінів неологізмів, розглянуто метафоричні та метонімічні вкраплення в англійську термінологію мобільного зв'язку.

Ключові слова: термінологія «мобільний зв'язок», еволюція терміна, концепт, лексико-семантичний аналіз, методика «значення – смисл», морфологічні способи творення термінів, терміносистема, структурно-семантичні

характеристики, смислотвірна функція терміна, фразеологічні значення, іншомовні запозичення, семантичні групи неологізмів, когнітивна метафора, знак, стилістичні засоби.

ABSTRACT

Kovalchuk (Dudok) Ch. R. **Structural-semantic and functional aspects of English terminology in the field of mobile communications.** – Qualifying scientific work on manuscript rights (on the material of modern English texts).

Dissertation for the scholarly degree of Doctor of Philosophy on the specialty 035 “Philology”, field of knowledge 03 “Humanities” – Lviv Ivan Franko National University. – Lviv, 2023.

The dissertation research is devoted to the analysis of structural-semantic and pragmatical-functional aspects of modern English term in the field of mobile communication, which are characterized by the development and emergence of new term’s senses closely connected with the common language words. Scientific research focuses on the study and identification of new senses in the terms of mobile communication, their semantic filling and word-forming potential, the development tendencies of professional language on the phraseological, metaphorical and metonymic basis rethinking are highlighted. Analysis of the studied professional vocabulary attests to the change of both the conceptual picture of the world and the lexical (linguistic) one. Neological processes and inter -linguistic influences require the fixation and codification of the studied terms, expressing pragmatic factors that affect the emergence and utility of new terms in the modern system of mobile communication.

The poignancy of the research topic is determined by the the need of theoretical and methodological study’s foundations of the research knowledge, so it is necessary to analyze the widespread use of special mobile technology vocabulary, the importance and specificity of this field. In this regard, it is obvious to analyze the vector of the term

from static to dynamics, which makes it possible to outline the prospects evolution of this terminology in the modern scientific and technological progress. In view of the rapid development of information and communication technologies, the process of renewal and enrichment vocabulary is urgent in all languages, English in particular, as new lexical terms and concepts of mobile communication is dynamic.

The emergence of new terms in the sphere of mobile technologies, which permanently arise as a result of the internal evolution factors of professional language, are also related to the influence of the internal laws of the special sphere, namely the law of analogy, the law of linguistic economy, the tendency to the same type, etc. In order to adequately understand the internal semantic potential of the term, it is necessary to find out its morphological structure, semantic features that distinguish the term from common words, as well as its specificity in contextual functioning. Terms for mobile communication are different from the words of language vocabulary with a clear semantic outline of the boundaries and the specific reproduction and special concepts of their pragmalinguistic potential.

The dissertation covers a theoretical and practical analysis of scientific works devoted to the study's topic of the English-language sphere in mobile communication, the essence of the studied conceptual and terminological system, its lexical-semantic, structural and functional potential are highlighted. Analysis terms' sample in the sphere of mobile communication showed that together with such term's methods formation as morphological, syntactic, secondary nomination, the most productive is the term process formation by attracting the key complex methodology «meaning - sense».

In the dissertation it is comprehensively investigated the lexical-semantic and linguopragmatic aspects of the terminology in mobile communications. It has been found out that the terminology of mobile communication as the sub-language forms a separate area system with its conceptual-terminological apparatus, productive lexical-semantic and pragmalinguistic potential.

The structural-semantic method and analysis of vocabulary definitions made it possible to identify ways of replenishing the terminology of mobile communication, the separation of the most productive term-forming models. The key methodological

criteria for the analysis of modern English terminological mobile communication are the clarification and separation in the word-term a generalized meaning (invariant), which correlates with different objects of the surrounding reality and is realized in professional speech through permanent processes. It was found out that a comprehensive analysis of the structural and semantic parameters in the terminological units, the studied sphere contributed to the separation of the most productive formation models of new terms, which primarily perform signifying, denotative and connotative functions in special mobile communications' contexts.

The semantic nuances, terminological units of mobile communication sphere as structural, lexical-semantic and functional English professional language aspects have been studied

The research material is the terms in the sphere of mobile communications, selected from lexical and graphic sources, Internet resources and special texts. Empirical material was chosen as a file numbered 1260 terms. The total number of source research base is 12 thousand pages. The terms of the studied sphere cover the names of devices and their types; phenomena related to devices; programs and applications; physical, psychological and mental problems arising from the use of mobile phones; components of mobile phones; additional devices and accessories to mobile phones.

The scientific novelty of the dissertation is that scientific research is an area of complex study of the implicit filling in mobile communication terminology, clarifying the new words-terms' processes of mobile communication and interpretation of their semantic meaning, new scientific and methodological tendencies. The scientific novelty of the study envisages the comprehensive methodological application of semantic term's analysis "meaning - senses" (S. O. Gursky) at the heart of which there are different senses of the same word. Hence, semantic invariant in the paradigmatics of the language system with variable concepts in speech syntagmatics. The key postulate of the outlined technique is that the invariant meaning of the word and its variable meanings are determined as fundamental semantic categories. / Goursky 1972; 1974; 1975 /. The generalized, abstract invariant value of the terminological unit makes

it possible to "migrate" from one terminology to another, functioning at the same time both as a common word and as a term of a special sphere. Important in the novelty of research is the abstraction process of thinking and the further separation of invariant importance from its numerous definitions in dictionaries and special texts - contextual formation. Certain problems of methodology, standardization, codification and regulation of terms are covered in special studies of both Ukrainian and foreign linguists (V. Wuester, D. Lotte, E. Skorokhodko, T. Kiyak, Y. Zatsny, V. Leichik, A. V. Superanska, V. A. Tatarinov etc.). However, the complex structure aspects, semantics and the functioning of the term mobile communication require in-depth analysis.

The theoretical meaning of the dissertation research is to describe how the term with its abstract invariant component acquires different contextual differential senses, to identify immanent features that are communicative and relevant and providing functional term's capabilities in the professional realization in lexicographic sources and in special modern English texts.

The theoretical and methodological basis of the study are works on terminology, linguistics, semantics, branch terminology, linguistics etc. The terminology study of mobile technologies is due to the general orientation of modern linguistic studies on the definition of terminologies in the identifying perspective features of their creation, structure, semantics and functioning in the special sphere.

The practical value of the dissertation results in the ability to use its key statements and illustrative material in the educational process, in particular in courses: lectures on lexicology, a special course in word formation, the modern English term, in the explanatory dictionaries, etc. An analysis of the semantic relations between the lexical-semantic characteristics of the English-language terminology "Mobile Communication" described in scientific work may find the use in professional English practical teaching. The practical use of the dissertation results in teaching English will undoubtedly increase the effectiveness of learning professional vocabulary, which is important for adequate perception and analysis in special texts of the corresponding sphere .

We see a promising further research direction in a comprehensive analysis of numerous new senses on the actualization basis of differential, gradation and potential seven. The study is conditioned by the need to analyze the widespread use of new field vocabulary of mobile technology, the importance and specificity of this field. The research methods involved in scientific work will contribute to a comprehensive analysis of linguocultural and linguopragmatic aspects of other professional languages and different national variants of modern English.

In the first chapter THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BACKGROUND OF THE RESEARCH, it is critically analyzed the theoretical and methodological foundations and research directions of the mobile communication terminology in the system of mobile technologies development, the results obtained by other researchers are described, theoretical works on the subject of research are processed, the general and predictive aspects of the dissertation are presented. The research term's models 'mobile communication' and its concept, as well as lists the main stages step by step are analyzed.

In the second chapter LEXICO-SEMANTIC CHARACTERISTICS OF THE ENGLISH TERMINOLOGY «MOBILE COMMUNICATION» has been investigated and analyzed, as well as the lexical-semantic formation processes of the term «mobile communication». It is argued that the terms creation of mobile communications is characterized by all the basic methods and approaches by which the lexical stock of literary language is replenished and enriching, it is argued that the analyzed terms - integral replenishment elements and enrichment the studied terminology system. It is argued that the terms for the designation of «mobile communication» are different from the words of the language vocabulary with a clear semantic outline the boundaries and the specific reproduction in special concepts. In the section of scientific work, morphological and semantic ways of creating the terms of mobile communication are analyzed, the mechanisms for creating English mobile communication terms have been characterized.

In the third chapter LINGUISTIC-PRAGMATIC PARAMETERS OF THE RESEARCH OF THE TERM SYSTEM «MOBILE COMMUNICATION» it is

analyzed the potential role of phraseological units in the process of replenishing English terms system 'mobile communication', the role, taking into account their structural -semantic and pragma-functional aspects, highlights the role of generalized invariant importance in the paradigmatics of the language system and numerous variable senses in the syntagmatics. The penetration of neologisms into the English spheres, the metaphorical and metonymic inclusions into English terminology of mobile communication are considered.

Key words: terminology 'mobile communication', evolution of the term, concept, lexical and semantic analysis, 'meaning-sense' methodology, morphological ways of term formation, terminosystem, structural and semantic characteristics, meaning-forming function of the term, phraseological meanings, foreign language borrowings, semantic groups of neologisms, cognitive metaphor, sign, stylistic means.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Дудок* Х. Р. Теоретичні поняття англомовного терміна «мобільний зв'язок», еволюція та історичний екскурс. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2019. м. Київ. Том 30 (69) № 4 / 2019, частина 2. С. 41–45.
2. Дудок Х. Р. Морфологічні засоби творення терміна сфери мобільного зв'язку. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2019. м. Одеса, Випуск 43. Том 2. С. 98–101.
3. Дудок Х. Р. Методологія дослідження терміна мобільного зв'язку. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. м. Ужгород. Випуск 13, Том 2. С. 58–63.
4. Дудок Х. Р. Сучасна англійська термінологія сфери мобільного зв'язку. *Нова філологія*. 2021. м. Запоріжжя. Том 1. № 81. С. 123–128.
5. Дудок Х. Р. Лексико-семантичний аналіз англійського терміна мобільного зв'язку. *Іноземна філологія*. 2020. м. Львів. Випуск 133. С. 97–104.
6. Дудок Х. Р. Роль фразеологічних конститuentів у поповненні терміносистеми “Мобільний зв'язок”. *Науковий вісник ХДУ. Серія Перекладознавство та міжкультурна комунікація*. 2021. м. Херсон. №1. С. 31–38.
7. Дудок Х. Р. Структурно-семантичні характеристики англійських термінів мобільного зв'язку. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*. 2021. м. Острог. Вип. 12(80). С. 43–46.
8. Дудок Х. Р. Особливості функціонування неологізмів в англійській терміносистемі мобільний зв'язок. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Філологія*. 2022. м. Харків. №90. С. 23–27.

---

*Примітка. Дудок Х. Р. – дівоче прізвище здобувачки Ковальчик Х. Р.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

Публікації в наукових періодичних виданнях інших держав

9. Дудок Х. Р. Metaphorical and metonymical aspects of the English terminology “Mobile communication // Scientific journal of Polonia University. *Periodyk Naukowy Akademii Polonijnei*. № 42 (2020) NR 5, P. 26–32.
10. Дудок Х. Р. Міжмовні впливи на формування сучасної англійської терміносистеми «Мобільний зв'язок // *Scientific Journal of Science and Education. A New Dimension. Philology*, IX (74), Issue: 251, 2021 Apr., P. 21–25.

Тези доповідей на наукових конференціях:

- Дудок Х. Р. British teenagers’ language peculiarities “Сучасний вимір філологічних наук”. ГО «Наукова філологічна організація «ЛОГОС»»: Зб. тез доп. всеукр. наук.-практ. конф., м. Львів, 19–20 липня 2019 р. С 70–74.
- Дудок Х. Р. Лексико-семантичний аналіз терміносистеми технології мобільного зв'язку. “Розвиток філологічних наук: Європейські практики та національні перспективи”. Центр філологічних досліджень: Зб. тез доп. всеукр. наук.-практ. конф., м. Одеса, 25–26 жовтня 2019 р. С. 79–81.
- Дудок Х. Р. Термінологія сфери мобільних технологій у сучасній англійській мові. *Сторіччя від дня народження С. О. Гурського*: Тези доп. щорічно звітної проф.-викл. конф., присв. сторіччю від дня народження С. О. Гурського, м. Львів, 6 лютого 2020 р. С. 66–68.
- Дудок Х. Р. Продуктивні способи творення термінів мобільного зв'язку. *Перспективні напрямки розвитку економіки, підприємництва та права в умовах інтеграційних процесі*: зб. тез доп. наук. конф. проф.-викл. складу та аспірантів ЛТЕУ, м. Львів, 10–11 березня 2020 р. С. 362-363.
- Дудок Х. Р. Семантичні та синтаксичні механізми творення терміносистеми мобільний зв'язок. *Міжнародний центр науки і*

досліджень»: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф: «Пріоритетні напрями наукових досліджень», м. Київ, 12–13 жовтня 2020 року. С. 56–57.

- Дудок Х. Р. Роль метафори у процесі творення англійських термінів мобільного зв'язку. *Львівський науковий форум: зб. матеріалів доп. учасн. міжнар. наук.-практ. конф. Актуальні проблеми сучасної науки та освіти*. Львів, 9–10 листопада 2020 р. С. 43–44.
- Дудок Х. Р. Фразеологічні конституанти терміносистеми «мобільний зв'язок». *Світла пам'ять професора Р. С. Помірка: щорічна звітна проф. викл. конф.* Львів, 4 лютого 2021 р. С. 66–69.
- Дудок Х. Р. Процеси міжмовних впливів та запозичень у сучасну англійську терміносистему «мобільний зв'язок». *International Interdisciplinary Conference: “Language, Business and Law, Intercultural Communication: Challenges of Today”*. Київ, 7–8 травня 2021 р. С. 123–124.
- Дудок Х. Р. Лексико-семантична характеристика англійської терміносистеми «мобільний зв'язок». *Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення: міжн. щорічна конф. тез доп. ЛТЕУ*. Львів, 2–3 червня 2021 р. С. 362–364.
- Дудок Х. Р. Лексико-семантична характеристика англійської терміносистеми “мобільний зв'язок”. *Світла пам'ять Кусько Катерини Яківни: щорічна звітна проф.-викл. конф. тез доп.* Львів, 6 лютого 2022 р. С. 77–78.
- Дудок Х. Р. Структурно-семантична композиція терміна мобільного зв'язку. *The 12th International scientific and practical conference “Modern research in world science”*. Львів, 26–28 лютого 2023 р. С. 745–748.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	19
ВСТУП.....	21
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ	
ДОСЛІДЖЕННЯ	31
1.1. Сучасна англійська термінологія сфери мобільного зв'язку	31
1.2. Поняття англомовний “мобільний зв’язок”. Історичний екскурс	37
1.3. Методологічні засади дослідження: методи та методика дослідження	44
1.4. Поетапна методика дослідження термінології «мобільний зв’язок»	52
<i>Висновки до розділу 1</i>	55
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА	
АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ	
“МОБІЛЬНИЙ ЗВ’ЯЗОК”	60
2.1. Морфологічні способи (засоби) утворення термінів мобільного зв’язку	60
2.2. Лексико-семантичний аналіз англійського терміна “мобільний зв’язок”	69
2.3. Структурно- семантичні характеристики англійських термінів мобільного зв’язку	77
2.4. Продуктивні способи творення термінів мобільного зв’язку	85
<i>Висновки до розділу 2</i>	89

РОЗДІЛ 3. ЛІНГВО-ПРАГМАТИЧНІ ПАРАМЕТРИ ДОСЛІДЖЕННЯ

ТЕРМІНОСИСТЕМИ «МОБІЛЬНИЙ ЗВ'ЯЗОК»	93
3.1. Фразеологічні конституенти терміносистеми	
«мобільний зв'язок»	93
3.2. Англomовні інновації терміносистеми	
«мобільний зв'язок»	106
3.3. Міжмовні впливи на формування сучасної	
англійської терміносистеми «мобільний зв'язок»	114
3.4. Метафоричні та метонімічні засоби поповнення	
англomовної терміносистеми «мобільний зв'язок»	125
<i>Висновки до розділу 3</i>	133
ВИСНОВКИ.....	138
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	146
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ.....	179
ДОДАТКИ	182
Додаток А. Англо-український глосарій термінів	
«мобільний зв'язок» сучасної англійської мови	182
Додаток Б. Список опублікованих праць за темою дисертації....	199

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

Словники та корпуси

CD: Cambridge Dictionary

COCA: Corpus of Contemporary American English

CSCD: Computer Science and Communications Dictionary

DCI: Dictionary of Computer and Internet Terms

ELL: Encyclopedia of Language and Linguistics

FDF: The Free Dictionary by Fartex

GSM: World Glossary of Terms

LDOC: Longman Dictionary of Contemporary English

MCD: Microsoft Computer Dictionary

MG: Mobile Glossary / Mobile Terms Dictionary / Lexicon

MWG: Mobile World's Glossary

MWO: Merriam – Webster Online

NTC's MASS MEDIA: National Textbook Company

OALD: Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English

OD: The Oxford Dictionary of New Words

RIT: Roget's International Thesaurus

SD: Scribner Dictionary

WNI: Webster's Third International Dictionary

WGT: Wireless Glossary of Terms

WWDC: Webster's New World Dictionary of Computer

Інші

TIC: Vocabulaire des techniques de l'information et de la communication

SMS: Short Message Service

КРО: комунікативно-релевантні ознаки

СДО: семантико-диференційні ознаки

ЗПП: зовнішній пристрій прийому

TTS: text-to-speech

ПК: стаціонарний комп'ютер

CD: компакт диск

ВСТУП

У сучасній мовознавчій науці мову визнано культурним кодом нації. За наявності фахових публікацій досі недостатньо вивчені проблеми семантики, структури, прагматики терміна у фаховому формативі, які формують імпліцитне вираження спеціального компонента мови. Термінологічний фонд на позначення мобільного зв'язку відіграє архіважливу роль у житті сучасної людини, адже з розвитком технологій мобільного зв'язку з'являються нові види обладнання, гаджети, пов'язані з ними процеси, явища тощо. Мобільний телефонний зв'язок одна з найрозвиненіших галузей радіозв'язку. Кількість власників мобільних телефонів в усьому світі оцінюється в 1,9 млрд. осіб. З огляду на інтенсивне впровадження мобільних телефонів, виникає потреба у їх номінації, адекватній експланаторності, що спричиняє певні труднощі у розумінні нових слів-термінів, які поповнюють словниковий корпус фахової мови. Оновлення лексичного складу будь-якої фахової мови, субмови мобільного зв'язку зокрема, є безперервним процесом, адже мова – складне та багатогранне суспільне явище, яке пов'язане з неологічними процесами, інноваціями у сфері інформаційних технологій.

Дослідження галузевих терміносистем передбачає постійний аналіз інноваційних процесів у лексиці сучасної фахової англійської мови. Англійська мова як провідна у світі (*lingua franca*) переживає справжній «неологічний бум». Поява нових слів-термінів, необхідність їх фіксування, стандартизації та кодифікації зумовили розвиток особливої галузі лексикології – неології – науки про неологізми.

Дослідженням термінології у сфері високих технологій займалися такі дослідники: С. Пиркало, С. Чемерикін, А. Силка, В. Гордієнко, Ю. Мосенкіс, О. Фурса, М. Федорів; В. Коломієць, Н. Шаруненко, Т. Ілик, О. Стишов, Н. Клименко, Є. Карпіловська, Е.Ф. Скороходько, Т.Р. Кияк, Ф.А. Циткіна, Є.А. Лобач, Л.О. Симоненко, А.В. Крижанівська, Т.І. Панько та багато інших. Вчені термінологи зробили значний внесок у розвиток термінознавчої науки свого часу, тож можемо стверджувати, що українське термінознавство після

прийняття незалежності почали активно досліджувати та рівні структури, семантики та функціонування у спеціальних текстах.

Динамічний розвиток сучасних науково-технічних технологій, які пов'язані з мобільним зв'язком, спричиняє численну появу нових термінів і термінословосполучень у сучасній англійській мові. Аналіз фахової мови взагалі, і мови мобільних технологій зокрема, однозначно сприяє підвищенню рівня ерудиції та комунікативної компетенції користувачів у суспільстві. Безперечно, що популяризація технологій мобільного зв'язку призводить до поповнення та збагачення словникового фонду англійської мови для комунікативних і фахових потреб серед її учасників. Виняткове значення має дослідження термінотвірних формантів мобільного зв'язку, їх усебічний аналіз на рівні структури, семантики, парадигматики мови та синтагматики мовлення. Простеження динаміки семантичних та функціональних процесів, що виникають у сфері термінології мобільного зв'язку, особливо у площині її внутрішньомовної мобільності та міжмовних впливів – важливий чинник еволюції галузевого терміна.

Перспективний напрям подальших досліджень вбачаємо в комплексному вивченні нових численних смислів фахового терміна з урахуванням актуалізації абстрагованих, узагальнених, диференційних і потенційних сем. Запропонована методика та отримані результати передбачають можливість для подальшого лінгвістичного аналізу складної філологічної проблеми значення слова–терміна мобільного зв'язку. Виконане дослідження відкриває перспективу аналізу інших термінологічних корпусів фахових терміносистем з метою їх впорядкування, стандартизації та кодифікації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тематика і проблематика дисертації відповідають профілю досліджень, які виконуються на кафедрі іноземних мов для гуманітарних факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка у межах наукової теми: «Структурно-семантичні і функціональні характеристики іноземномовної термінології» (державний реєстраційний номер: 0121U110557, термін виконання 2021-2024 рр.).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Львівського національного університету імені Івана Франка, протокол № 77/11 від 27.11.2019 р.

Мета дослідження полягає у тому, щоб проаналізувати структуру, семантику та функціонування термінів мобільного зв'язку у тлумачних англо-англійських словниках, корпусах, інтернет ресурсах, виявити смислотвірний потенціал їхнього значення у спеціальних текстах сучасної англійської мови.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- критично опрацювати теоретичні та методологічні праці лінгвістів, термінологів присвячені дослідженню термінології сфери «мобільний зв'язок», вивчити термінологічний і поняттєвий апарат;
- простежити семантичне наповнення терміна мобільного зв'язку у лексикографічних джерелах, спеціальних текстах і науковому мовленні;
- визначити основні способи термінотворення мобільного зв'язку;
- проілюструвати механізм творення та породження численних смислів у підмові мобільний зв'язок;
- провести лексико – семантичний аналіз англійського терміна «мобільний зв'язок»;
- окреслити функціонування фразеологізмів, неологізмів, метафорико-метонімічних фігур, роль іншомовних впливів у терміносистемі «мобільний зв'язок».

Об'єктом дослідження є термінологія «мобільний зв'язок» сучасної англійської мови.

Предмет дослідження – терміни «мобільний зв'язок» у структурному, семантичному та функціональному аспектах, їхні механізми смислотворення в сучасній англійській мові.

Матеріалами дослідження є 1620 термінів на позначення «мобільний зв'язок», відібрані з англо-англійських тлумачних словників, корпусів інтернет ресурсів і спеціальних текстів сучасної англійської мови мобільного зв'язку.

Практична цінність роботи полягає у можливості використовувати її основні положення й ілюстративний матеріал у навчальному процесі, зокрема у

курсах: лекцій з лексикології, спецкурсу з галузевого термінознавства сфери мобільного зв'язку сучасної англійської мови, в укладанні тлумачних словників. Аналіз смислових зв'язків між структурно-семантичними та функціональними зв'язками мобільної термінології може застосовуватись у практичному викладанні англійської фахової мови, та рівні закономірностей семантичного наповнення спеціальної лексики та її термінотвірного потенціалу. Практичне використання результатів дослідження у викладанні англійської мови підвищить ефективність навчання термінологічної лексики щодо адекватного розуміння спеціальних текстів англійської мови.

Перспективний напрям подальших досліджень вбачаємо в комплексному вивченні англійської термінології сфери «мобільний зв'язок» шляхом поєднання структурно-семантичних і функціональних параметрів із лінгво-культурними та прагма-лінгвістичними аспектами.

Теоретико-методологічна база дослідження вибудовується у межах сучасної антропоцентричної парадигми лінгвістики й охоплює праці науковців із різних дослідницьких сфер семантики, структури, прагмалінгвістики, галузевого термінознавства тощо. Теоретичною базою дисертації та загальною методологією дослідження є праці з термінознавства (О. Вюстер, Х. Фельбер, О.С. Ахманової, Н.Б. Гвишиані, С.В. Гринев, Л.О. Симоненко, Е.Ф. Скороходько, Т.Р. Кияк, Ф.А. Циткіна, Є.А. Лобач), лінгвістики (І.В. Андрусак, Л.С. Бархударов, Р. Берчфільд, Т.М. Беляєва, Н.З. Котелова, О.Д. Мешков, С.М. Єнікеєва, Ю.О. Жлуктенко, В.І. Заботкіна, Ю.А. Зацний, К.В. Ковтун, Т.О. Пахомова, А.В. Янков), семантики (С.О. Гурського, В.Вюстер, Д.С. Лотте, Е.Ф. Скороходько, Т.Р. Кияк, В.М. Лейчик, А.В. Суперанська, В.А. Татарінов), термінології (К.Я. Авербух, А.С. Дяков, В.М. Лейчик, О.В. Суперанська, Винокур Г.О., Володина М.Н., Головин Б.Н., Даниленко В.П.), термінологічні програмування (А.О. Ніколаєва, Махачашвили Р.К.), англомовної термінології штучного інтелекту (В.Д. Сліпецька), фразеології (В.В. Виноградов, Н. М. Шанський), мовознавстві (Ситникової Т.А., Хауген Э., Чирвоний О.С., В. Hansen, S. Thomson).

Методологічний апарат дисертації поєднує традиційні та новітні підходи, спрямовані на об'єктивацію й отримання результатів дослідження. Серед ключових методів дослідження термінології мобільного зв'язку залучено спосіб словотворення, термінотворення у структурному та семантичному вимірах, *компонентний аналіз, аналіз словникових дефініцій*, виокремлення та відмежування стабільного семантичного компонента прагматичного рівня від послідовно змінних компонентів синтагматичного рівня мовлення. Зазначена методика об'єктивно засвідчує, що різні смисли вживання того самого слова–терміна є «породженням» творчого процесу мислення фахівців. Застосування методики «значення–смысл» – необхідний методологічний прийом відмежувати стабільні інваріантні компоненти у системі мови від змінних екстралінгвістичних понять, які позначаються інваріантним значенням у кожну одиницю її актуалізації. Семантичні смисли слова у комунікативному плані відрізняються між собою наявністю (відсутністю) додаткової ознаки – семи, і тому мають назву диференційної семи. Дослідження виконано на основі аналізу фактичного матеріалу, відібраного з авторитетних англо-англійських тлумачних словників, корпусів, енциклопедій, спеціальних текстів та інтернет ресурсів. Також залучено низку методів: структурний, семантичний, функціональний методи, *компонентний аналіз* для виявлення системно-структурних параметрів значення терміна мобільного зв'язку, *аналіз словникових дефініцій*, які використовуються під час виокремлення термінів, відібраних із спеціальних фахових англо-англійських лексико-графічних джерел. У методичному значенні базові семантичні категорії наукового апарату *інваріант* трактуємо як одиницю системи мови у парадигматиці, а *смисли*, його варіанти як синтагматичні реалізації у системі синтагматики мовлення.

Положення, які винесено на захист:

1. Термін – це слово або словесний комплекс, що співвідноситься з поняттям певної спеціальної галузі науки і техніки, які вступають у системні зв'язки з іншими словами та словесними комплексами утворюють разом з ними в кожному окремому випадку та часі замкнену терміносистему, що характеризується високою інформативністю, однозначністю, точністю та емоційно-експресивною нейтральністю.

2. Термінологія – це той лексичний пласт, у якому найвиразніше актуалізуються результати інноваційних, неологічних процесів – запозичень, міжмовних впливів і контактування мов, семантичний вектор, який еволюціонує від лексикографічних джерел (у статиці) до його реалізації у динаміці (спеціальних текстах) сучасної англійської мови.

3. Лексико-семантичний аналіз термінів сфери мобільного зв'язку відзначається системністю і конкретністю взаємопов'язаних та взаємозумовлених структурних елементів, що становлять інтеграційне ціле. Зокрема, системність термінів допомагає уникнути полісемії, наявності дефініції, яка відрізняє їх від слів загальноживаної лексики, тобто набуття моносемності у межах відповідного термінологічного поля.

4. Інваріантне значення терміна виконує роль чинника міжсистемного функціонування, тобто входить як базова складова в обсяг термінологічного словосполучення, виконує при цьому функцію семантичного ядра, конкретизуючи і деталізуючи спеціальне значення терміна мобільного зв'язку, разом з тим уточнюючи інформацію на підставі диференційної ознаки термінологічного поняття.

5. Фразеологічні одиниці у площині дослідження терміносистеми «мобільний зв'язок» – це стійкі термінословосполучення, що сприймає реципієнт як одне ціле, як єдиний вислів або мовний зворот, неподільний на окремі частини, без втрати його значення. Використання фразеологізмів у фаховій мові «мобільний зв'язок» увиразнює й надає їй нового семантичного колориту. 6. Термін «неологізм» трактуємо як нове слово (стійке терміносполучення), за

формою або за змістом, новостворений термін або фраза, що перебувають у процесі входження у загальний узус, ще не включені до державного стандарту реєстрації, кодифікації та стандартизації.

7. Запозичення – елемент міжмовних впливів (слово – термін, морфема, синтаксична конструкція тощо), які проникли з однієї мови до іншої внаслідок мовних контактів, а також сам процес контактування мов, тобто трансфер терміноелементів. Запозичення термінних понять з інших мов пояснюється потребою експлікувати реалії науково-технічного процесу чи наукові досягнення мови донора та репіцієнта.

8. Стилiстичні засоби метафори, метонiмii, забезпечують когнiтивний механiзм репрезентацiї необхідних значень – термiнiв мобiльного зв'язку, якi породжують асоцiативно – експресивнi та конотативнi репрезентацiї фахового мовлення. Метафора – невичерпний стилiстичний троп у процесi термiнотворення. Метонiмiя за своєю класифiкацiєю охоплює спецiалiзацiю, конкретизацiю термiнного значення та його узагальнення.

Для досягнення загальної мети праці та вирішення дослідницьких завдань у дисертації використано конкретні **методи** аналізу фактологічного матеріалу. Ці методи дослідження ґрунтуються на принципах системного підходу до мовних явищ і понять, що базується на структурно – семантичному, компонентному методі, методі словникових дефініцій тощо.

Об'єкт і предмет дослідження визначають його **методологічний апарат**, який поєднує традиційні та новітні підходи, спрямовані на об'єктивацію отриманих результатів. Основні методологічні критерії дослідження сучасної англійської термінології мобільного зв'язку – з'ясувати у слова–терміна одного узагальненого значення (інваріанта), яке співвідноситься з різними об'єктами реальної дійсності та реалізується у мовленні через процеси смислотворення. Комплексне застосування методики «значення–смысл» уможливило відмежування стабільного інваріантного компонента у парадигматиці системі мови від змінних екстралінгвістичних понять у системі мовлення, які

позначаються інваріантним значенням у кожену одиницю актуалізації слова-терміна.

Апробація результатів дослідження. Теоретичні положення та практичні результати дисертації обговорювалися на:

- *міжнародних наукових конференціях*: 1. Міжнародна науково-практична конференція: «Пріоритетні напрямки наукових досліджень», м. Київ, 12–13 жовтня 2020 року, тези: «Семантичні та синтаксичні механізми творення терміносистеми «Мобільний зв'язок»», С. 56-57; 2. Міжнародна науково-практична конференція: «Актуальні проблеми сучасної науки та освіти», м. Львів, 9–10 листопада 2020 року, тези: «Роль метафори у процесі творення англійських термінів мобільного зв'язку», «Львівський науковий форум», С. 43–44; 3. «International Interdisciplinary Conference: Language, Business and Law, Intercultural Communication: Challenges of Today», м. Київ, 7–8 травня 2021 р, тези: «Процеси міжмовних впливів та запозичень у сучасну англійську терміносистему «мобільний зв'язок», НУБІП, С. 123–124; 4. Перспективні напрямки розвитку економіки, підприємництва та права в умовах інтеграційних процесів, наукова конференція професорсько-викладацького складу та аспірантів ЛТЕУ, тези: « Термінологія сфери мобільних технологій у сучасній англійській мові», м. Львів, 10–11 березня 2020 р.;
- *всеукраїнських наукових конференціях*: 5. «Сучасний вимір філологічних наук», м. Львів, 19–20 липня 2019 р., тези: 'British teenagers' language peculiarities', Львів: ГО «Наукова філологічна організація «ЛОГОС». «Сучасний вимір філологічних наук», С. 70–74; 6. Розвиток філологічних наук: Європейські практики та національні перспективи, м. Одеса, 25–26 жовтня 2019 р., тези: «Лексико-семантичний аналіз терміносистеми технології мобільного зв'язку», «Центр філологічних досліджень», С. 81–83; 7. The 12th International scientific and practical conference “Modern research in world science”. Львів, 26–28 лютого 2023 р., тези «Структурно-семантична композиція терміна мобільного зв'язку» С. 745–748.

- *наукових конференціях навчальних закладів та науково-методичних семінарах*: 8. Щорічна звітна професорсько-викладацька конференція присвячена сторіччю від дня народження С. О. Гурського, м. Львів, 06 лютого 2020 р., тези: *«Термінологія сфери мобільних технологій у сучасній англійській мові»*; 9. «Перспективні напрямки розвитку економіки, підприємництва та права в умовах інтеграційних процесів», наукова конференція професорсько-викладацького складу та аспірантів ЛТЕУ, м. Львів, 10–11 березня 2020 р., тези: *«Продуктивні способи творення термінів мобільного зв'язку»*; 10. Щорічна звітна професорсько-викладацька конференція: «Світла пам'ять професора Р. С. Помірка», м. Львів, 04 лютого 2021 р., тези: *«Фразеологічні конститuentи терміносистеми «мобільний зв'язок»*; 11. Щорічна звітна професорсько-викладацька конференція: «Світла пам'ять Кусько Катерини Яківни», м. Львів, 06 лютого 2022 р., тези: *«Лексико-семантична характеристика англомовної терміносистеми «мобільний зв'язок».*;

Наукова новизна дослідження визначена загальною спрямованістю сучасних термінознавчих досліджень на вивчення структурно-семантичної та прагма-лінгвістичної організації термінолексики мобільного зв'язку. Вона полягає у системному підході до дослідження лексики мобільного зв'язку, що позначають спеціальні поняття досліджуваного корпусу.

Теоретична значущість дисертаційної праці полягає у доповненні теоретичної та емпіричної бази досліджень із структурної, функціональної семантики, аспектів лінгвопрагматики та функціонування термінології мобільного зв'язку.

Публікації. Основні положення та результати дослідження викладено у 21 науковій публікації, з них 8 одноосібних наукових статей у періодичних фахових виданнях, які входять до відповідного переліку Міністерства освіти і науки України, 2 статті в іноземних періодичних виданнях, зокрема одна стаття у виданні, що входить до наукометричних баз даних і 11 тез доповідей на наукових конференціях.

Структура та обсяг дисертації підпорядковані загальній меті та сформульованим завданням. Праця складається з вступу, оглядово-теоретичного розділу, виклад принципів і методики дослідження, подання процедури та етапів аналізу, а також двох дослідницьких розділів, висновків після кожного розділу та загальних висновків, додатків, списку використаних джерел, який охоплює 376 позицій з покликами у тексті, 40 списку використаних лексикографічних джерел. Обсяг основного тексту дисертації становить – 125 с.

У Додатку А подано глосарій англomовних термінів мобільного зв'язку. Додаток Б містить список опублікованих праць за темою дисертації.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Сучасна англійська термінологія сфери мобільного зв'язку

Дослідження виконане із залученням критичного аналізу наукових праць структурно-семасіологічної парадигми, теоретичних і методологічних засад, продуктивних способів термінотворення англійської мови у сфері засобів мобільного зв'язку. Наукова праця зумовлена необхідністю розгляду тез та фахову лексику сфери технологій мобільного зв'язку, її важливістю та специфікою. Теоретичний та практичний аналіз праць присвячених дослідженню англійської мови сфери мобільного зв'язку передбачає розкриття суті понятійно-термінологічної системи «Мобільний зв'язок», її структурний, лексико-семантичний та функціональний потенціал.

На зламі ХХ–ХХІ століть суттєво активізувався розвиток мобільного зв'язку, що є одночасно новітньою технологією, інфраструктурною підсистемою технології, інноваційним винаходом, масовою послугою, якою користуються усі верстви населення. У кожному конкретному випадку мобільний зв'язок розглядається як специфічна об'єктивна реальність, яку треба описати науковою мовою.

Вплив сучасних науково-технічних технологій спричиняє лавину нових терміноодиниць у сучасній англійській мові сфери мобільного зв'язку, науковий аналіз яких на рівні структурних, семантичних і функціональних особливостей є на часі потрібний [111, 123–128].

Актуальність наукового дослідження зумовлена нагальною потребою аналізу широкого застосування термінолексики сфери технологій мобільного зв'язку, що уможливить визначення перспектив розвитку окресленої терміносистеми. У зв'язку з стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій триває динамічний процес інноваційного поповнення термінологічного фонду цієї англійської підмови.

Незважаючи на те, що досліджувана підмова виникла як окрема, доволі недавно, вона окреслилася у понятійно-термінологічну систему «Мобільний зв'язок» у межах різних галузей наукових знань. Безперечно, що мобільний зв'язок забезпечує активізацію процесів інформатизації суспільства як найважливішої передумови інтеграції України у глобальне інформаційне суспільство. Стрімкий темп життя, висока ділова активність населення неможливі без швидкого й гарантованого доступу до інформації, яку забезпечують сучасні мобільні технології.

Зазначимо, що проблеми присвячені аналізу понятійно-термінологічної системи «Мобільний зв'язок», у термінознавчій науці в Україні системно не вивчалися. За кордоном перші дослідження присвячені термінології мобільного зв'язку з'явилися в кінці 90-х років ХХ ст. Це швейцарський дослідник Г. Гезер, норвезький соціолог Р. Лінг, американська дослідниця С. Плант та ін.

Із широким впровадженням технологій мобільного зв'язку виникла потреба в адекватній номінації, спричиненій появою нових слів у поповненні термінологічного фонду фахової мови. Цій тематиці присвячено наукові праці (О.О. Селіванової, М.І. Мостового, І.Б. Голуба, В.М. Ярцевої та інших). Мова – складне та багатогранне суспільне явище, яке перманентно еволюціонує, а отже, поповнюється новою лексикою, яка пов'язана, зокрема, з інноваціями у сфері мобільних технологій. Поява нових термінопонять є невідворотним процесом, що відбувається у сфері мобільного зв'язку, де активно впроваджуються новітні технології, про що стверджують такі дослідники : Ю.О. Лінникова, Л.В. Жиліна, Т.В. Заболотна та ін. Процес утворення нових термінів сфери мобільного зв'язку забезпечує у фаховій мові потреби, які є своєрідним продуктом розвитку науки, техніки, культури, суспільних відносин тощо.

Проте навіть у фундаментальних дослідженнях немає комплексного, структурного, лексико-семантичного аналізу терміносистеми сфери мобільного зв'язку. У нашій науковій розвідці намагаємося узагальнити існуючі наукові спостереження, які допоможуть окреслити лексико-семантичні особливості

терміносистеми «Мобільний зв'язок», шляхи та специфіку її дослідження у термінознавчій науці.

Динамічний темп життя неможливий без швидкого й гарантованого доступу до інформації, одним із засобів отримання якої є мобільний зв'язок. Цей засіб зв'язку характеризується максимальною швидкістю передавання й отримання необхідної інформації, що перетворює його на невід'ємний атрибут сучасної людини. Сьогодні ринок мобільного зв'язку України ввійшов у фазу реального насичення новітніми засобами зв'язку та наповненням відповідною спеціальною термінологією. Українські термінологи, опираючись на різні визначення терміна, пропонують «сумарну» дефініцію: «Термін – це слово або словесний комплекс, що співвідноситься з поняттям певної організованої галузі пізнання (науки, техніки), що вступають у системні відносини з іншими словами та словесними комплексами і утворюють разом з ними в кожному окремому випадку та в певний час замкнену систему, що характеризується високою інформативністю, однозначністю, точністю та експресивною нейтральністю» [116].

Варто зазначити, що серед дослідників немає єдиної думки щодо максимальної кількості компонентів, які може залучати до своєї структури багатоконпонентне термінологічне словосполучення. Так, С.Д. Шелов вважає, що для терміна неможливо визначити будь-які лексичні межі, наприклад: в три, п'ять або сім компонентів [291, 27–32]. Інші дослідники зазначають, що в термінологічному поєднанні можуть бути десять і навіть більше компонентів [76, 100]. На думку Д.С. Лотте, семи компонентні термінологічні словосполучення є межею лексичної протяжності терміна, оскільки це пов'язано з обсягом безпосередньої пам'яті та граничною чисельністю одиниць інформації [194, 81].

Аналіз теоретичних праць та емпіричного матеріалу засвідчує, що в терміносистемі мобільного зв'язку набули широкого застосування короткі текстові повідомлення неформального спілкування, які стали невід'ємною частиною масової культури. Фактично сформувався новий тип дискурсу за допомогою мобільних засобів зв'язку, в якому простежуються ознаки (на думку вчених-філологів) своєрідної нової мови SMS (Short Message Service), послуги

обміну (передачі і прийому) короткими текстовими повідомленнями в телекомунікаційних мережах (Wikipedia.org). Вчені схиляються до думки, що служба SMS претендує на роль нової мови.

За іншими джерелами стверджується, що SMS-мова, «ново мова» або «тестова мова» практично є метамовою, бо локалізується, адаптується до мовних та культурних норм її користувачів Language Localisation, від лат. Locus – місце; мовна локалізація.

Як відомо, мова мобільного зв'язку є своєрідним барометром суспільного розвитку, вона реагує на найменші зміни у всіх сферах суспільного життя. Саме тому з збільшенням обсягів інформації є прагнення до економії мовних засобів, мовних зусиль і часу [105]. На такі тенденції у мові насамперед реагує фахова лексика мобільного зв'язку, яка є сучасною та динамічною в англomовному світі. Словоутворення новітнього часу сфери мобільних технологій наповнюють спеціальну лексику, з'являються терміни, утворені шляхом аббревіації як новим продуктивним способом термінотворення [268, 61–62]. Так, назви нових винаходів у сфері мобільних технологій міцно закріпились серед користувачів. Скажімо такі популярні поняття: *Android* – операційна система для мобільних телефонів і планшетних комп'ютерів. *The Galaxy Camera features Android 4.1 Jelly Bean. Skype* – програма, що дає змогу спілкуватися через мережу в режимі відео конференцій [GSM]; *smartphone* – (буквально розумний) з'явилося після впровадження комп'ютерних технологій у мобільний телефон, також поширеними стали такі поняття як: *Wi-Fi Wireless Fidelity*; *LED – mouse Light – emitting diode* [WGT]; *Gorilla Glass* – захисне алюмосилікатне скло підвищеного захисту від ударів, новітня розробка компанії *Corning* використовується в дисплеях мобільних пристроїв [87] тощо.

Нагадаємо що ще з часів появи телеграфа розпочалося формування дискурсу мобільного спілкування, в якому сьогодні побутує так звана згадана текстова мова (SMS language). Незважаючи на те, що дослідники прогнозували широке розповсюдження SMS-мови, проте їхні прогнози не виправдались і ця мова набула поширення у соціально-побутовій сфері, де, по-перше, стала

елементом молодіжної субкультури; по-друге, є джерелом поповнення лексичного складу мови; по-третє, зняла проблему існування у мовному просторі й стала засобом об'єднання людей [94].

Проте поширення та її впровадження можна зачислити до позитивів нової мови, але водночас потрібно враховувати, який вплив має SMS-мова або, як її називають, SMS-сленг, SMS-стиль на розвиток національних мов, на рівень грамотності користувачів і на рівень культури спілкування, мовлення та й загалом культури. Проникнення мобільного сленгу в культуру суспільства настільки помітне, що його в першу чергу необхідно дослідити його на рівні семантико – структурних і функціональних характеристик, адже SMS-неологізми заповнили віртуальний мобільний простір їх незнання може призвести до прикрих непорозумінь серед користувачів.

Отже, головну комунікативну функцію нової мови мобільного зв'язку виконує успішно, але вона водночас виконує й певну емотивну функцію використання, так званих, «smiles» (смайликів, вподобайків), які не мають можливості передавати електронним шляхом міміку, жести та певні рухи через носія мови, що в усному мовленні доповнюють спілкування, відтворюють емоції графічним шляхом, тобто піктографічно: :-)) – *приємність, насолода* :-(сум, розчарування) тощо. Ці графічні символи дуже влучно передають відтінки почуттів учасників мовного спілкування.

У сучасному термінознавстві увага зосереджується на тому, що мова SMS сформувалась на основі скорочень і умовних позначень, які активно використовує широке коло користувачів мобільного зв'язку для передавання коротких текстових повідомлень. Зазначено, що SMS-мова, «нова мова» або «тестова мова» практично є метамовою, що локалізується, адаптується до мовних і культурних норм користувачів.

Варто виділити ще одну особливість SMS-сленгу – це цифрові неологізми, де для творення морфологічних неологізмів не лише економляться графічні засоби, а й окремі їхні склади замінюються цифрами. Тобто, комуніканти вдаються до так званої інкрустації, коли іншомовні одиниці залишаються в

написанні латинськими літерами (наприклад; *4u– for you; 2day– today; 2nite– tonight; cul8r– see you later* тощо). Таке написання у повідомленнях зрозуміле практично для всіх користувачів мобільного зв'язку у різних країнах світу.

Звернімо увагу на те, що часто українські користувачі мобільного телефону відтворюють мовні одиниці англійської мови описово, тобто, для деяких з них знаходять аналогії, що трапляються доволі рідко, а в деяких випадках утворюють, саме, українські «текстизми».

Отже, окреслена «текстомова» є об'єктивним і прогресивним феноменом сучасності, особливо серед користувачів молодого покоління, представники якого є активними користувачами мобільного зв'язку та інтернету, тобто доволі жваво «тестуються» [FDF]. На наше глибоке переконання, необхідні спільні зусилля лінгвістів і психологів для осмислення SMS-мови як частини *як масової культури (mass culture)* для зменшення негативного впливу на традиційну мову і навіть на формування особистості активних користувачів.

На наше переконання, SMS – мобільне спілкування є наслідком спрощеного варіанта – максимум інформації за короткий відрізок часу, що призводить до грубого порушення граматичних і лексичних правил української мови. Як бачимо, мобільний зв'язок і своєрідна SMS-мова пронизує різні сфери життя молоді, впливаючи на культуру загалом.

Як засвідчує теоретичний матеріал дослідження, термінологічні одиниці сфери технологій мобільного зв'язку широко експлікують структурні, лексичні та функціональні аспекти сучасної фахової англійської мови. Увага до тематики дослідження мови мобільного зв'язку допомагає підвищити рівень комунікативної компетенції у суспільстві. А такі аспекти як: динамічність, необхідність постійного вдосконалення мови мобільного зв'язку, робить її важливою компонентою сучасного суспільного життя.

Як висновок стверджуємо, що масове провадження засобів мобільного зв'язку кардинально змінює життя та комунікацію людей, адже сучасні науково-технічні технології спричиняють появу нових численних слів–термінів, словосполучень у сучасній фаховій англійській мові сфери мобільного зв'язку.

Невпинна еволюція мобільних засобів зв'язку є підтвердженням ефективності комунікації з погляду теорії та практики інформаційного розвитку суспільства. Водночас досліджувана проблема потребує у перспективі подальшого аналізу концептуальних питань еволюції комунікацій в інформаційному суспільстві і, відповідно, виявлення внутрішнього потенціалу смислового термінотворення сфери мобільного зв'язку.

1.2. Поняття англомовний «мобільний зв'язок». Історичний екскурс

Термінологічна система галузі мобільного зв'язку належить до наймолодших, бо виникла наприкінці ХХ сторіччя разом із виникненням і розвитком комп'ютерних та інформаційних технологій. Розвиток сучасного мобільного зв'язку залежить від новітніх інформаційних технологій, використання яких дає операторам мобільного зв'язку змогу надавати нові та якісніші послуги. Процес утворення нових термінів відображає у фаховій мові потреби суспільства у номінації нових понять як своєрідний інформаційний продукт розвитку науки, техніки, культури, суспільних відносин загалом. Понятійно-термінологічна система «Мобільний зв'язок» як сфера сучасних інформаційно-комунікаційних технологій характеризується такими особливостями: масове вживання понять і термінів для поповнення і збагачення термінофонду сфери мобільного зв'язку, інтенсивність еволюції поняттєвого апарату внаслідок інтенсифікації досліджуваної терміносистеми [99, 41–45].

Одне з важливих методологічних завдань підрозділу наукової праці – з'ясувати як термін на позначення «мобільний зв'язок», із властивим йому стабільним інваріантним компонентом, набуває різних контекстуальних смислів; виявити іманентні ознаки, які комунікативно-релевантні та забезпечують функційні можливості терміна у фаховій реалізації; проаналізувати семну структуру терміна у лексикографічних джерелах та смисли у спеціальних текстах у науковому мовленні. Проблема наповнення цієї сфери адекватною термінологією тісно пов'язана з безперервним процесом формування та розвитку

самої термінології мобільного зв'язку, системний аналіз якої зумовлює суттєвий інтерес дослідників сучасного галузевого термінознавства.

Для сьогоденного етапу розвитку суспільства мобільний зв'язок забезпечує активізацію процесів інформатизації як найважливішої передумови інтеграції України у глобальний інформаційний простір. Стрімкий темп життя і висока активність комунікації неможливі без швидкого й гарантованого доступу до інформації, одним із засобів отримання якої є мобільний зв'язок. Водночас потрапляння нових термінологічних одиниць закономірно викликають гостру проблему з'ясування лексико – семантичних і функційних параметрів сучасної фахової англійської мови. Використання насиченого термінологічного наповнення термінів «мобільний зв'язок» у сучасній англійській мові окреслилось в понятійно-термінологічній системі «мобільний зв'язок», яка динамічно розвивається, а тому потребує постійної уваги дослідників-термінологів у різних ракурсах.

З історії виникнення термінознавства (як окремої галузі науки) відомо, що вчений О. Вюстер очолив Віденську школу термінознавства та став її засновником. Доречно згадати, що його справу продовжив Х. Фельбер, автор першого міжнародного навчального посібника з термінології «Terminology Manual» (1984). Зазначимо, що термінологічні дослідження того часу були доволі плідними, зокрема відокремлено спеціальні лексичні одиниці, терміноїди, передтерміни, квазітерміни, професіоналізми, номени); ряд різновидів власне термінів (загальнонаукові та спеціальні, власні та запозичені, терміни мови та терміни мовлення). У кінці ХХ ст. домінуючим напрямом дослідження став стандартний структурно-семантичний опис особливостей конкретних термінологій. Нагадаємо, що у цей період сформувалася школа професора О.С. Ахманової, до якої належить Н.Б. Гвишиані, С.В. Гринев та ін. Наступна школа, яка також активно розвивалася – Празька школа, заснована на ідеях Празького Лінгвістичного гуртка (1926–1952), представниками, якого були В. Матезіус, Б. Трнка, Б. Гавранек, Й. Вахк та інші представники школи,

займалися структурним і функціональним описом спеціальних терміносистем. Надалі школа розробляла стандартизацію спеціальних мов і термінологій.

Вже у наші часи, досліджували термінологію у сфері високих технологій С. Пиркало, С. Чемерикін, А. Силка, В. Гордієнко, Ю. Мосенкіс, О. Фурса, М. Федорів; В. Коломієць, Н. Шаруненко, Т. Ілик О. Стишов, Н. Клименко, Є. Карпіловська. Українські термінологи, такі як: Е.Ф. Скороходько, Т.Р. Кияк, Ф.А. Циткіна, Є.А. Лобач, Л.О. Симоненко, А.В. Крижанівська, Т. І. Панько, зробили значний внесок у розвиток термінознавчої науки.

Дисертаційне дослідження присвячено проблемі англomовного терміна «мобільний зв'язок» у мовній системі та його фаховій мовленнєвій реалізації. На ґрунті попереднього термінознавчого досвіду зроблено спробу пояснити як термін із властивим йому інваріантним значенням набуває смислової варіативності у фаховій текстовій реалізації, що свідчить про її складність, дискусійність, багатогранність. Настав час не лише опису й інвентаризації готового фактичного матеріалу у лексикографічних джерелах, а й методологічного пояснення появи численних смислів та їх імпліцитного наповнення у спеціальних текстах сфери «мобільний зв'язок».

Аналіз структурно-семантичних (функційних) компонентів значення терміна мобільного зв'язку, уможлиблює пізнання потенціалу його імпліцитно прихованих численних смислів. Смысл слова породжується у наслідок творчого акту мислення – поєднання двох різнопланових семантичних компонентів, а саме змінного члена семантичної опозиції у синтагматиці мовлення та стабільного семантичного інваріанта у парадигматиці мови.

Формулюючи методологічні засади наукового дослідження, апріорним є з'ясувати зв'язки між семантичним інваріантом (узагальнена ознака) і його змінними компонентами (диференційні ознаки – смисли), процеси абстрагування та диференціації, що породжує семантичну варіативність терміна. Обґрунтуймо тезу про те, що слово-термін наділений інваріантним стрижнем, який є незмінним, іманентним у численних мовленнєвих ситуаціях. У науковій розвідці висуваємо та аргументуємо гіпотезу про те, що елементарні смислові

компоненти є вродженими (іманентними), які формують генетичний мовнокультурний код носія мови.

Безперечно, розвиток термінології сучасного мобільного зв'язку залежить від розвитку новітніх інформаційних технологій, використання яких дає операторам мобільного зв'язку змогу надавати нові та більш якісні послуги. Принциповим завданням окресленого дослідження є аналіз процесу інтенсивного поповнення терміносистеми мобільного зв'язку, значна частина яких формують поняття й терміни запозичені з технічних наук: фізики, економіки, телекомунікаційної сфери, прикладної математики, інформатики тощо: *GSM-Global System Mobile Communications*; *WAP – Wireless Application Protocol*; *3G – Hard generation – технологія зв'язку третього покоління* [376] тощо.

Звичайно, розвиток будь-якої фахової мови зумовлений розвитком її терміносистеми, становленням нових термінотвірних моделей, зміною наявних, збільшенням або зменшенням їхньої продуктивності та багатьма іншими чинниками. Процесу творення нових слів–термінів відображає у мові потреби суспільства в аналізі та адаптації нових понять, які є своєрідним продуктом розвитку науки, техніки, культури, суспільних відносин тощо [94].

Отже, актуальність дослідження терміносистеми «мобільний зв'язок» не викликає сумніву, вона зумовлена гострою потребою аналізу інтенсивного поповнення новою термінолексикою, її важливістю та специфікою у сучасному суспільстві, визначити перспективи еволюції англійської терміносистеми мобільного зв'язку у сучасних умовах у зв'язку зі стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій мобільного зв'язку, процесах поповнення та збагачення термінологічного фонду сучасної англійської мови, новими лексичними одиницями на позначення термінів і понять технологій мобільного зв'язку [WGT].

Дослідники–термінологи акцентують на тому, що нові слова сфери мобільних технологій, їх адекватне сприйняття та розуміння потребують вивчення морфологічної будови, семантичних особливостей і контекстуального функціонування. За своєю морфологічною будовою новоутворення сфери

технологій мобільного зв'язку дослідники поділяють на: 1) прості непохідні: англ. *device* – девайс, пристрій; *yenta* – пліткарка, яка багато базикає по телефону, *Mobile Statue* – людина, що різко завмерла в середині людського потоку [GSM] тощо.

Навіть поверхневий огляд термінології сфери мобільного зв'язку засвідчує, що в її структурі наявні складені утворення, переважна більшість яких є двокомпонентними іменниковими терміносполученнями як от: *child supervision* – діяльність технічно грамотних дітей, які допомагають літнім людям опанувати сучасні гаджети; *digitaldetox* – час, який людина присвячує реальному, а не віртуального світу, намагається не користуватися гаджетами; *phoneneck* – біль у шиї, спричинена притисканням телефону плечем до вуха протягом тривалого періоду [335] тощо.

Яскраві приклади морфологічного способу творення термінів одиниць мобільної сфери аналізованого термінного матеріалу є такі: *defriend* – вилучити кого-небудь зі списку контактів; *to mistext* – помилково надіслати повідомлення іншій людині; *teleshopping* – робити покупки по телефону, побачивши товар по телевізору чи у комп'ютері [GSM]. Зауважимо, що у процесі утворення складного терміна сфери мобільного зв'язку, значення обох компонентів зливаються й утворюють нову семантичну одиницю, яка домінує над індивідуальними значеннями основ і, як стверджують дослідники, характеризуються додатковим семантичним компонентом, якого немає в жодній з основ [300]. Скажімо, одна з найпоширеніших версій свідчить, що слово *спам* «*spam*» з'явилося у 1936 році. Інше англійське словосполучення '*shoulder of pork and ham*' – свинячі лопатки і стегна), походить від '*spiced ham*' – шинка зі спеціями, яке увійшло до вжитку після скетчу «Монті Пайтона», де хор вікінгів безперестанку виспівував урочисту пісню м'ясним консервам (*SPAM spiced ham* – гостра шинка, м'ясні консерви компанії *Hormel Foods Corporation* [LDOC]).

Відтак дослідження аналізу термінологічної одиниці сфери технологій «мобільний зв'язок» відображають як структурні, лексико-семантичні а функціональні параметри англійської фахової мови.

Динамічний розвиток і популяризація технологій мобільного зв'язку привносить багатство неологічного фонду англійської мови, яке викликане потребою фахового мовлення комунікантів. Виняткове значення полягає в аналізі термінотвірних формантів мобільного зв'язку на рівні парадигматики мови та синтагматики мовлення. Простеження динаміки семантичних і функціональних процесів, що перманентно діють у сфері термінології мобільного зв'язку, на рівні її внутрішньомовного вираження та міжмовних впливів.

Як засвідчують дослідники фахової сучасної англійської мови, терміни «мобільний зв'язок», наприклад; *browser* – *браузер*; *navigator*, з одного боку, семантично актуальний неологізм, однак з іншого – ширше й інтенсивніше входить у процеси мовної комунікації та швидко втрачає свою новизну [ELL]. Очевидно, семантична сфера через свою дифузність ніколи цілком не експлікується, її концепти-сенси є прототипними та формують складову генетичного мовного коду комуніканта фахівця.

Фахова термінологія «мобільний зв'язок» – це той спеціальний пласт лексики, в якому найчіткіше вбачаються результати міжмовних впливів. За нашим розумінням, семантичний вектор терміна «мобільний зв'язок» еволюціонує від лексикографічних джерел (у статиці) до його реалізації у динаміці (спеціальних текстах) сучасної англійської мови. Інколи проблемно визначити межу, коли термін–неологізм втрачає свою конотацію новизни і стає загально-вживаним словом. Очевидно, якщо предмет, явище входить ужиття носія мови, то й сам термін перестає бути неологізмом *de facto*. У сучасній англійській мові, скажімо такі слова як *speakerphone* – *гучномовець*; *spacescraft* – *космічний корабель*, сьогодні не належать до неологізмів, а перейшли у розряд загально-літературної мови, пройшовши певний еволюційний історичний етап [GSM].

Поділяємо слушну думку дослідників, що значення терміна як квант спеціальної інформації есплікується низкою диференційних ознак, оскільки значення зберігає інтегральний (інгерентний) компонент у різних контекстах і мовленнєвих реалізаціях [194]. Наші міркування зводяться до того, щоб

розширити та поповнити науковий термінологічний глосарій поняттям *наноаналіз* – *нано* (*префікс, що означає щось неймовірно крихітне та мале*); *нано* – (*з грец. «нанос» гном, карлик, означає одну мільярдну частину*), який полягає у подальшій декомпозиції смислу на дрібніші його фрагменти думки *наносмисли*. На нашу думку, такі *наночастини* передають додаткове смислове навантаження та прирощення терміна, оточене особливим конотативним ореолом.

Сам термін *наноаналіз* дещо метафоричний, проте його метод можна вважати як логічним подальшим етапом компонентного аналізу. Наприклад, у фізиці *атом* довгий час вважався кінцевою елементарною одиницею матерії, що далі не поділялася (його етимонне значення), але вчені довели, що атом поділяється на ще дрібніші елементарні складові *наночастини*.

Аналогічно відбувається із терміном який потрапляючи у різні галузі наук, актуалізує там додаткові смислові нюанси, які називаємо *наносмислами*. Тому цілком обґрунтовуємо, що слово-термін володіє інваріантним стрижнем, який незмінний, іманентний у численних мовленнєвих актах і спеціальних текстах, забезпечує процеси смислопородження та смислорозмежування у ментальному континуумі комуніканта, де виявляються наносмислові прирощення.

Одним з пріоритетних напрямів дослідження вважаємо когнітивний напрям термінознавства, що розкриває нове розуміння терміна «мобільний зв'язок». Історичний екскурс терміна засвідчує, що сучасний етап розвитку англійської термінології мобільного зв'язку як динамічне та еволюційне утворення тісно пов'язаний із дослідженням системних зв'язків, що об'єктивно функціонують у спеціальній лексиці.

Відтак системний аналіз структурних та лінгво-прагматичних параметрів термінологічних одиниць сфери мобільних технологій може бути перспективою подальших досліджень. Також перспективним і корисним видається укладення глосарію «Англо-український глосарій термінів «мобільний зв'язок»», яким зможуть скористатися фахівці високих технологій.

1.3. Методологічні засади дослідження: методи та методика дослідження

Проблеми методології та методики дослідження, стандартизації та нормування фахових терміносистем є об'єктом дослідження, як українських, так і зарубіжних мовознавців (В. Вюстер, Д.С. Лотте, Е.Ф. Скороходько, Т.Р. Кияк, Ю.А. Зацний, В.М. Лейчик, А.В. Суперанська, В.А. Татарінов та інші). Проте методологічні засади та підходи дослідження термінології мобільного зв'язку, потребують комплексного розгляду.

Окреслене дисертаційне дослідження охоплює аналіз термінологічної лексики «мобільний зв'язок», як системи з позиції методики «значення–смісл» для пошуку об'єктивних методів фіксації та експлікації семантичних зв'язків між словами–термінами. У нашому розумінні, слово–термін має інваріантне значення і виступає семантичним диференціалом щодо інших значень у парадигматиці мови. У синтагматичній площині термін набуває нових смислів, диференціюючи назване поняття від тотожних понять класу, тобто набуває конкретного смислу як системонабутое явище, якого він не мав поза системою. Застосування методики «значення–смісл» має на меті відмежувати стабільні інваріантні компоненти у системі парадигматики мови, від змінних екстралінгвістичних понять у системі мовлення, які позначаються інваріантним значенням у кожному одиницю актуалізації.

У дисертаційній праці запропоновано розглядати стабільні компоненти до парадигматики системи мови, а змінні (контекстуальні) – до синтагматики мовлення як смислотвірні ознаки. Семантичні смисли терміна «мобільний зв'язок» у комунікативному аспекті відрізняються між собою наявністю (відсутністю) додаткової ознаки – семи, тому мають назву диференційної семи. Комунікативна релевантність цієї семи полягає у тому, що вона є необхідною для вербальної комунікації фахівців. Саме такий двоплановий підхід до дослідження семантики терміна ґрунтується на методиці «значення–смісл» і, на нашу думку, уможливорює виокремлення і відмежування стабільного семантичного компонента від послідовно змінних синтагматики мовлення. Виокремлений інваріант у слові–терміні з послідовно різних смислів його вживання, об'єктивно

визначає його формально-семантичну тотожність в усіх синтаксичних зв'язках. Такий підхід методологічно засвідчує, що різні смисли вживання того самого терміна є «породженням» творчого процесу мислення носія мови [101, 63–67].

Варто зазначити, що складність виокремлення семантичного інваріанта термінологічної одиниці пояснюється двома основними причинами. Перша полягає в тому, що дослідники прагнуть виокремити семантичний інваріант як стабільну «константу» частину із різних семантичних змістів – синтагматичному, де слово позначає одне якесь поняття у цілісному уявленні. На наш погляд, семантичні інваріанти і варіанти – це різнопланові компоненти: семантичний інваріант належить до плану системи мови, є її інтралінгвальним елементом у парадигматиці мови тощо. Семантичний варіант – це те, що традиційно називаємо значенням. На думку дослідника В.М. Нікітіна, семантичний варіант – екстралінгвістичне поняття як один із елементів тієї ж самої системи понять, позначений цим словом у задану одиницю його актуалізації. Власне так розв'язується питання відносин інваріанта – варіанти щодо дихотомії «мови – мовлення» [209].

Другою причиною є те, що дослідники докладають надзвичайно великих зусиль, щоб «витворити» усі різні семантичні варіанти з одного якогось інваріанта у мовленні, що призводить до тиражування безмежної кількості численних смислів.

За методикою семантичного аналізу «значення – смисл» (*С.О. Гурського*), різні змісти того самого слова–терміна щодо мовлення – це не різні варіанти одного інваріанта, а результат творчого поєднання носієм мови семантичного інваріанта системи мови із змінними поняттями мовлення. Інваріантне значення слова–терміна – це елемент системи мови, а його змінний зміст мовлення визначається як смисли його вживання в кожному окремому одиницю актуалізації (*Goursky 1972; 1974; 1975*). Саме інваріантне значення термінологічної одиниці дає їй змогу «мігрувати» від однієї терміносистеми до іншої, функціонуючи водночас і як загальноживане слово, і як термін терміносистеми мобільного зв'язку. Тому важливим чинником є процедура виокремлення інваріантного

значення з його численних різних змістів – контекстуальних утворень породжених функціонуванням інваріантного значення у синтагматиці мовлення.

Безперечно, що терміни мобільних технологій виступають не лише як засіб передачі інформації та взаємодії, а виявляють смислотвірну та мовотвірну здатність. Тому охарактеризувати через методологічні аспекти системний підхід до аналізу лексико-семантичних і лінгвопрагматичних параметрів термінології мобільного зв'язку є ключовим саме у процесі аналізу виокремлення інваріантного значення та смислів, що становлять семантичну структуру терміна мобільного зв'язку з урахуванням узагальненої та диференційної сем. Метод дослідження термінотворення сфери мобільного зв'язку охоплює також структурний та описовий, у межах яких проведено словотвірний, дефінітивний, семантичний аналіз досліджуваних терміноодиниць.

Задіяні методи дослідження ґрунтуються на принципах системного підходу до аналізу мовних явищ і понять, що базується на структурному методі, компонентному аналізі, словникових дефініцій тощо. У нашому дослідженні враховуємо також загальну теорію «інваріант–варіант», яку запропонував В. М. Солнцев [224]. Деякі дослідники прямолінійно протиставляють поняття «інваріант» поняттю «варіант», як його конкретні реалізації умовній фаховій одиниці, причому «інваріант» розглядається як одиниця мови, а «варіант» – як її конкретна реалізація у мовленні [25, 111].

Проблематичність виокремлення семантичного інваріанта створили самі дослідники, порівнюючи поняття, які не мають нічого спільного, крім однієї ознаки за якою вони протиставляються. Тобто, вони протиставляли різні поняття, і, отже насправді отримували різні значення і, відповідно, різні смисли. За нашою методологією дослідження, для виокремлення семантичного інваріанта протиставляємо не різні поняття, а тотожні, в яких диференційна ознака очевидна. Проте, на думку дослідників, інваріант не завжди так легко виокремлюється, особливо коли диференційною ознакою виступає не тільки інгерентна, але й адгерентна, тобто не притаманна самому поняттю, а така, що асоціюється з нею [6].

Тобто, з такого твердження випливає, що загальномовні значення, які є в основі його функціонування у мовленні і породження різних нормативних смислів, це унікальні узагальнення значення у межах окремих словосполучень, де узагальнення такого типу породжують ідіоматичні ненормативні смисли [83, 3–18].

За нашим розумінням, семантичний інваріант – це обмежений набір комунікативно-релевантних ознак (КРО) вихідного термінопоняття, що виконують смислорозмежовувальні функції семантико-диференційної ознаки (СДО). У різні одиниці актуалізації терміна ці ознаки диференціюють його від інших тотожних понять того самого класу, породжуючи кожного разу інші смисли вживання: *chat* – 1) спеціальне: чат, одночасно розмова кількох абонентів через мережу, діалог в текстовому режимі; 2) загальноповживане: щибетання птахів тощо.

Вважаємо, що у процесі дослідження сутності значення – терміна на основі узагальнення мислення контекстуальних вживань, надзвичайно важливо виявити семантичний стрижень у вигляді архісеми, узагальненої ознаки.

Упродовж тривалого часу дослідники намагаються пояснити феномен значення, його внутрішнє наповнення численними смислами, адже загальноповживане слово завжди готове до комбінаторики з іншими спеціальними термінами, які закладені в його внутрішній структурі, що призводять до породження найрізноманітніших смислових утворень [133]. Скажімо, *cracker* – 1) «крекер» – (лайливе) погана людина; 2) хакери, які ламають захисти якоїсь іншої програми. Зрештою, у цих двох дефініціях простежується наявність узагальненої абстрагованої семи негативне ставлення до особи та її дій.

Отже, стверджуємо, що системність термінологічних одиниць ґрунтується на різноманітних за характером семантичних зв'язках, що узагальнюються двома типами – парадигматичними у мові та синтагматичними у мовленні. У сучасній лінгвістиці незаперечним є те, що парадигматичні зв'язки слова–терміни тісно переплітаються та ґрунтуються на його синтагматичних зв'язках. На думку дослідників, такі зв'язки не варто розглядати ізольовано один від одного,

оскільки, як член певної лексико-семантичної парадигми, слово може виступати лише у певних синтагматичних зв'язках [224].

Мова як система охоплює одиниці різних рівнів, елементи якої утворюють цілісний комплекс, підпорядковані певній ієрархії і можуть розглядатись як підсистеми та функціонувати, за твердженням Е. Меднікової, у взаємодії з зовнішнім середовищем, адже слово не може не вступати в асоціативні зв'язки з іншими словами й утворювати разом з ними певну сукупність, елементи, якої пов'язані відносинами протиставлення [201].

Отже, парадигматичні зв'язки перебувають на різних щаблях семантичної ієрархії мови. Скажімо, у лексикології такими зв'язками структуруються лексико-семантичні групи слів, в яких спостерігаються найтипівіші форми їх сполучуваності. Сучасні дослідження у лінгвістиці передбачають пошук внутрішньо мовних критеріїв, які сприяють можливості формалізувати семантичні зв'язки, що є в основі виокремлення семантичного інваріанта. Причому критерії виокремлення можуть бути різні: словотвірні, синтаксичні, контекстуальні: *flame* – дослівно спалах, флейм (розм.) – електронні листи, що містять негативні відгуки про певних людей у мережі, та *flood* – «повінь» «флуд» (розм.) переповнення мережі пакетами інформації (фрагментами файлів, запитами тощо), один із способів вивести з ладу сервер. Парадигматичні відносини у термінолексичі можуть будуватися на підставі семантичних структурних ознак слова, поданих у дефініціях словника і зв'язків, унаслідок аналізу спеціального тексту «мобільний зв'язок» й асоціативних зв'язків.

Зазначимо, що парадигматичні зв'язки у наукових працях із галузевої термінології досліджували, також за допомогою дистрибутивно-статистичного методу, який ґрунтується на аналізі спеціальних текстів. А. Шайкевич вважає, що «слова, пов'язані за змістом, повинні часто вживатись у тексті недалеко одне від одного, і, навпаки, слова, які не часто трапляються у тексті, не пов'язані одне з одним за змістом» [287]. Тобто, якщо кількість зафіксованих випадків спільної частоти появи значно перевищує теоретично очікувану кількість, то між цими словами – термінами існує смисловий зв'язок.

«Значення–смысл» має інваріантне значення, є «семантичним диференціалом» щодо інших значень у парадигматиці мови. У синтагматичній площині значення терміна набуває нових смислових нашарувань, диференціюючи номінативне поняття від тотожних понять того ж класу, тобто набуває конкретного смислу як системо набута властивість, якої компонент не мав поза системою [44, 200–235], скажімо, *hacker* – *хакер*, яке є полісемантичним, означає як «*батрак*», *що обробляє землю мотикою*, та і *програмістів, які зламують чужу програму без документації на програмне забезпечення*.

Отже, для чіткого розмежування компонентів «значення–смысл» розглядаємо їх як константні компоненти семантичної системи мови та змінні (контекстуальні) синтагматики мовлення як системотвірні властивості. Низку стабільних компонентів, пов'язаних одним звуковим комплексом, визначаємо як *інваріантне значення слова*, а кожне послідовне сполучення інваріантних компонентів зі змінними, трактуємо як *смысл слова*.

Кількість спеціальної інформації, що охоплює один елемент із можливої сукупності, залежить передусім від парадигматичного обсягу цієї сукупності, але значення слова як таке у парадигматичному не може однозначно визначити про що йдеться у конкретному поєднанні, тобто абстраговане інваріантне значення однозначно описує одне з багатьох можливих смислів слова–терміна, наприклад, *lamer* – «*ламер*» *слабак (розм.) – прізвисько, яким люди, що вважають себе комп'ютерними експертами, іменують тих, хто, на їхню думку, погано в цьому розуміється*.

Отже, з огляду на висловлене, щоб визначити термін, треба розмежовувати його у поняттях *плану вираження* і *плану змісту*. У плані зміст у термін – це чітко означене спеціальне поняття, яке на лексичному рівні визначається як слово, що входить в одну і лише одну конкретну субмову, скажімо, *thread* – *потік, сукупність статей на одну тему усередині телеконференції, що містить перехресні посилання*, *traffic* – *трафік, потік інформації / кількість інформації, що передається веб-сервером*, *trojan* – *троян* – *спрощена назва комп'ютерних*

«троянських коней», до яких належать програми, що виконують руйнівні дії залежно від певних умов або при кожному запуску операційної системи, worm – «хробак»(розм.) – різновид комп'ютерного вірусу.

Отож, у синтагматичному плані у мікро- чи макроконтекстах кожне слово чи термін співвідносяться з одним конкретним об'єктом реальної дійсності. Саме двоплановий підхід до трактування терміна дає змогу виокремити та відмежувати стабільний семантичний компонент–інваріант і різні змінні смисли у спеціальному тексті сучасної англійської мови.

Поділяємо думку дослідників, які вважають, що семантичний метод розкриття значення слова–терміна у парадигматиці мови відбувається шляхом відмежування його від усього, чому воно протиставляється у межах цієї категорії. Саме парадигматичне значення перебуває в основі усіх можливих вживань терміна у синтагматичному плані, у процесі мовлення, де абстракція набуває конкретного змісту [155, 58–68].

Фактично, парадигматичний план описування значення слів-термінів усуває можливість його суб'єктивного трактування на підставі конкретного контексту. Адже нетотожність двох видів мовної ймовірності пояснює те, що кількість інформації, яка припадає у середньому на *елемент мови*, завжди більша, ніж середня кількість інформації, яку несе той самий елемент у мовленні. З цієї причини можемо говорити про домінуючу роль парадигматичних зв'язків у процесі аналізу термінологічних одиниць «мобільний зв'язок».

Тут напрошується попередній висновок про те, що одноплановий підхід трактування змісту слова у синтагматичному або у парадигматичному планах не розкривають і не пояснюють механізму утворення різних смислів. Лише двоплановий підхід дослідження семантики слова–терміна, який ґрунтується на методиці «значення–смысл» за G. Frege, дає змогу дослідникові:

- по-перше, виокремити та відмежувати стабільний семантичний компонент від послідовно змінних компонентів синтагматичного плану;

- по-друге, виокремлений інваріант слова з послідовно різних змістів його вживання об'єктивно визначає його формально-семантичну тотожність в усіх синтаксичних сполученнях;

- по-третє, цей підхід об'єктивно засвідчує, що різні смисли вживання того самого слова є “породженням” творчого процесу узагальнення мислення [328].

Доходимо висновку, що у процесі пізнавальної діяльності, процес мислення виокремлює найхарактерніші суттєві ознаки, абстрагуючи їх від інших несуттєвих, не релевантних. Низка таких ознак утворює семантичну структуру слова-терміна, його значення у плані мови. Значення ми трактуємо як семантичну диференційну ознаку або низку таких ознак. Окреслені методологія та методи дослідження лексико-семантичних і лінгвопрагматичних аспектів терміносистеми мобільного зв'язку доводять, що термінологія мобільного зв'язку утворює власну терміносистему «мобільний зв'язок». За допомогою структурно-семантичного методу та аналізу словникових дефініцій виявлено шляхи поповнення та збагачення термінології мобільного зв'язку, виокремлено найпродуктивніші з них словотвірні моделі. Основними методологічними критеріями дослідження сучасної англійської термінології мобільного зв'язку є з'ясування у слова-терміна одного узагальненого значення (інваріанта), яке співвідноситься з різними об'єктами реальної дійсності та реалізується у мовленні через процеси смислотворення.

Отже, в основі термінологізації загальноповживаних слів перебуває процес поєднання абстрактного загальномовного значення слова у термінах семантико-диференційних ознак і конкретного спеціального – спільних ознак протиставлюваних спеціальних дій, об'єктів, якостей тощо. Задіяні методологія, методика та методи дослідження, окреслюють можливість подальшого лінгвістичного аналізу складної філологічної проблеми значення слова-терміна. Дослідження утворення нових смислів на основі актуалізації диференційних, градаційних і потенційних сем є новим актуальним через призму низки розглянутих методів. Отже, наше дослідження відкриває перспективу аналізу інших термінологічних корпусів, фахових терміносистем у плані їх впорядкування, кодифікації та стандартизації.

1.4. Поетапна методика дослідження термінології «мобільний зв'язок»

Виходячи з завдання аналізу та мети дисертаційної праці сформулюємо дослідницькі конструктивні кроки у досягненні окреслених завдань і цілей дослідження.

На *першому* кроці наукового дослідження зроблено критичний, теоретичний і практичний огляд праць вчених філологів присвячені підходам до аналізу англійської термінології сфери мобільного зв'язку. Окреслено поняття англomовний мобільний зв'язок, здійснено історичний екскурс щодо еволюції досліджуваної терміносистеми (п.1.1).

На *другому* кроці розглянуто понятійно-термінологічну базу мобільний зв'язок у сфері сучасних технологій, акцентовано на інтенсивному поповненні наукового апарату досліджуваної терміносистеми внаслідок еволюції загальноновживаного слова до спеціального терміна у процесі її мовного та історичного розвитку (п.1.2).

На *третьому* кроці запропоновано методи та методика дослідження, зокрема «значення–смысл» як спроба відмежувати стабільний узагальнений інваріантний компонент у системі парадигматики мови, від змінних екстралінгвістичних понять у системі синтагматики мовлення з залученням емпіричного матеріалу дефініцій автентичних словників і досліджуваної термінології спеціальних текстів. Запропонований науковий підхід об'єктивно засвідчує, що різні смисли вживання того самого слова-терміна є «породженням» творчого процесу абстрагування мислення. Саме інваріантне значення досліджуваного терміна з залученням методики значення смисл уможливорює його міграцію від однієї терміносистеми до іншої, водночас функціонуючи як загальноновживане слово, і як спеціальний термін. На цьому етапі також застосовано низку інших методів (п.1.3).

Покрокову та поетапну методику дослідження подано у п.1.4.

У другому прикладовому розділі «Лексико-семантична характеристика англomовної терміносистеми мобільний зв'язок» передбачено відбір емпіричного матеріалу з авторитетних англо-англійських лексикографічних

джерел, словників, корпусів, інтернет ресурсів і спеціальних оригінальних англійських текстів (загальним обсягом 1620 термінів).

На *четвертому* кроці обґрунтовано ключові морфологічні механізми, засоби реалізації термінотворення сфери мобільний зв'язок як от: афіксація, конверсія, словоскладання, телескопія, аббревіація тощо. Проаналізовано найпродуктивніші засоби термінотворення сфери мобільний зв'язок сучасної англійської мови. Зокрема, з'ясовано, що аббревіація значно розширює дериваційні можливості термінологічної лексики досліджуваної сфери (п. 2.1).

Обґрунтовано, що термін мобільний зв'язок відрізняється від загальноживаного слова чіткою семантичною окресленістю та специфічністю відтворення понять їх терміновірного потенціалу. На підставі проаналізованого масиву термінів стверджується, що термінопоняття субмови мобільний зв'язок це стабільна одиниця семантичної й аналітичної номінації, закріплених за відповідним поняттям та обмежена спеціальною сферою застосування (п.2.2).

Як структурно-семантичний аналіз термінів мобільний зв'язок запропоновано виокремлення узагальненої, абстрагованої ознаки інваріанта та його диференційних ознак, смислів, що експлікуються у дефініціях словників та у спеціальних текстах, що є основними критеріями визначення терміна у субмові мобільний зв'язок (п.2.3).

На цьому етапі висвітлено роль продуктивних способів творення термінів мобільний зв'язок, виконано класифікацію термінів мобільного зв'язку за структурно-семантичними та функціональними параметрами, виокремлено диференційні семи досліджуваних терміноодиниць як їх варіативні смисли (п.2.4).

На *п'ятому* етапі третього прикладного розділу дослідження «Лінгво-прагматичні параметри дослідження терміносистеми мобільний зв'язок», розглянуто роль фразеологічних конститuentів у процесах творення та поповнення терміносистеми мобільний зв'язок. Доведено, що фразеологічні конституенти надають терміносистемі мобільний зв'язок нового, додаткового, ситуативного смислу саме через свою образність, ідіоматичність, здатність

фразеологізму до семантичної трансформації. Аргументовано висновок, що фразеологізм як продуктивний семантико-стилістичний засіб, разом з метафорою та метонімією, диверсифікують вторинну семантику терміна мобільних технологій (п.3.1).

На *шостому* етапі дослідження простежено роль англомовних інновацій терміносистеми мобільний зв'язок. Запропоновано трактування неологізму як слова-терміна, який за єдністю форми та змісту є новим і входить в узус носія мови та сприймається більшістю комунікативної спільноти. Отже, зазначено, що загальноживане слово експлікує потужний дериваційний потенціал творення неологізмів термінів досліджуваної сфери (п.3.2).

На *сьомому* кроці описано міжмовні впливи на формування сучасного англійського терміна мобільний зв'язок. Простежено роль іншомовних запозичень у поповненні, збагаченні та адаптації сучасної англійської субмови мобільний зв'язок у процесі мовних контактів, міжмовних впливів й асиміляції романо-германських запозичень як результат контактування мов (п.3.3).

На *восьмому* кроці проаналізовано термінотвірну роль стилістичних засобів та рівні функціонування стилістичних фігур метафори та метонімії, а відтак поповнення англомовної терміносистеми мобільний зв'язок, простежено їхню номінативну та термінотвірну функції. Підсумовано, що у процесі проникнення метафори, етонімії у професійну мову мобільний зв'язок вони поступово втрачають свою асоціативно-експресивну функцію і набувають строгого термінологічного забарвлення, утворюючи нові смисли у семантичному та когнітивному вимірах (парадигмах) (п.3.4).

На *дев'ятому* кроці підведено Висновки та результати виконаного дослідження, укладено Англо-український глосарій сучасної англійської термінології мобільного зв'язку для практичного застосування фахівцями субмови мобільний зв'язок.

Отже, етапність аналізу визначається збором теоретичного та фактичного матеріалу до дисертаційної праці, його покрокового аналізу у прикладових, другому та третьому розділах, отриманням висновків і результатів, окресленням

перспектив подальших наукових досліджень. Прогностичність етапів дослідження полягає у відборі корпусу термінів (словники, корпуси, інтернет ресурси та спеціальні тексти) з тематики мобільних технологій визначенням перспектив подальших наукових студій.

Висновки до першого розділу

Висновки з першого теоретичного розділу вбачаються такими.

Термінологічна система галузі мобільного зв'язку належить до наймолодших систем, бо виникла з розвитком комп'ютерних та інформаційних технологій. Оскільки лідерами розвитку галузі мобільного зв'язку є англійські країни, то природно, що первинна номінація нових розробок відбувається англійською мовою. Масове провадження засобів мобільного зв'язку внесло кардинальні зміни у життя людей. Вплив сучасних науково-технічних технологій спричиняє появу нових слів, словосполучень і термінів у сучасній англійській мові сфери мобільного зв'язку. Отож особливості еволюції засобів мобільного зв'язку є підтвердженням ефективності комунікації з погляду теорії та практики інформаційного розвитку суспільства. Водночас зазначена проблема потребує подальшого дослідження концептуальних питань еволюції мобільних засобів комунікацій в інформаційному суспільстві.

Динамічний розвиток науки і техніки, а відтак і галузевої термінологічної лексики, є однією з актуальних для сучасного термінознавства за останні десятиліття, що значною мірою стосується і до сфери мобільних технологій. Тематика наукової праці тісно пов'язана з безперервним процесом формування та розвитку окремих терміносистем, системний аналіз, яких викликає значний інтерес для сучасного галузевого термінознавства.

Як засвідчив аналіз дисертаційного дослідження, термінологічні одиниці сфери технологій мобільного зв'язку відображають структурні та лексичні особливості сучасної фахової англійської мови. З цього погляду, морфологічна структура семантики та функціонування терміносистеми мобільного зв'язку – надзвичайно цікавий об'єкт лінгвістичного дослідження. Акцентована увага до

питань мови взагалі і термінології мобільних технологій, зокрема, сприяє рівень комунікативної компетенції в інформативному суспільстві. Саме динамічність, потреба постійного вдосконалення мови мобільного зв'язку робить її необхідним компонентом сучасного інформаційного простору.

На підставі аналізу фактологічного матеріалу з'ясовано, що найчисленнішими та найактивнішими тематичними групами термінології мобільного зв'язку є назви цифрових і логічних частин мобільного телефону та зовнішніх пристроїв прийому (ЗПП) – передачі інформації. Детальний аналіз структурних і семантичних особливостей термінологічних сполучень досліджуваної сфери сприяв виокремленню найпродуктивніших моделей утворення нових термінів, які передусім виконують номінативну та інформаційну функції, позначаючи продукт сфери мобільного зв'язку.

Сучасна епоха характеризується динамічним розвитком науково-технічного прогресу, поширенням інформаційного обміну та появою великої кількості нових термінів у різних галузях знань. Так званий «термінологічний бум» зумовлений передовсім високими досягненнями у соціально-економічній і науково-технічній сферах, а відтак перманентною потребою номінацій для наукових об'єктів і технічних винаходів, мобільних технологій, зокрема.

Впровадження засобів мобільного зв'язку внесло кардинальні зміни у життя людей. Вплив сучасних науково-технічних технологій спричиняє появу нових слів, словосполучень і термінів у сучасній англійській мові. Розвиток мобільних засобів зв'язку є підтвердженням ефективності мовної комунікації з погляду теорії та практики інформаційного суспільства. Водночас зазначена проблема потребує подальшого дослідження концептуальних засад еволюції термінології «мобільний зв'язок», аналізу способів творення та процесів смислотворення і функціонального потенціалу у спеціальних текстах.

Швидкий розвиток науки і техніки, а відтак і галузевої термінологічної лексики є однією з актуальних для сучасного мовознавства протягом останніх десятиліть. Ця проблема безпосередньо пов'язана з безперервним процесом формування та розвитку інших терміносистем, системний аналіз, яких викликає

значний інтерес для сучасних дослідників. Як засвідчило дослідження, термінологічні одиниці сфери технологій мобільного зв'язку відображають структурні, так і лексико-семантичні особливості англійської фахової мови. З цього погляду морфологічна структура термінів – надзвичайно цікавий об'єкт лінгвістичного дослідження. Увага до питань мови взагалі, і мови мобільних технологій зокрема, допоможе підвищити рівень комунікативної компетенції в суспільстві. Саме динамічність, необхідність постійного вдосконалення мови мобільних технологій зумовлює потребу поглиблено продовжувати її вивчати. Детальний аналіз структурних і семантичних аспектів термінологічних сполучень сприяв виокремленню найпродуктивніших моделей утворення нових термінів на позначення мобільного зв'язку.

Отже, можемо стверджувати, що комплексний аналіз англійської термінології мобільного зв'язку засвідчив наявність найпродуктивніших способів її утворення, серед яких процеси смислопородження та смисло-розмежування в ментальному континуумі комуніканта, де експлікуються численні утворення. Одним з пріоритетних напрямів дослідження термінів «мобільний зв'язок» є когнітивний напрям, який розкриває нове розуміння терміна в аспекті його динамічного та еволюційного утворення. Сучасний етап розвитку англійської термінології мобільного зв'язку тісно пов'язаний із широкою зацікавленістю дослідження системних зв'язків і відносин, які об'єктивно існують у спеціальній лексиці мобільних технологій.

У процесі пізнавальної діяльності мислення узагальнює певні найхарактерніші суттєві ознаки понять, явищ, абстрагуючи їх від усіх інших несуттєвих, не релевантних. Низка суттєвих, релевантних ознак утворює семантичну структуру слова–терміна, його значення у прагматиці терміна мови. Значення дисертаційної праці – семантична диференційна ознака, або низка таких ознак. Задіяні методологія та методи дослідження лексико-семантичних і лінгвопрагматичних аспектів терміносистеми мобільного зв'язку виявили, що термінологія мобільного зв'язку утворює власну терміносистему. Структурно-семантичний метод та аналіз словникових дефініцій допомогли виявити шляхи

поповнення термінології мобільного зв'язку, виокремити найпродуктивніші із них словотвірні моделі. Основні методологічні критерії дослідження сучасної англійської термінології мобільного зв'язку – з'ясування у слова-терміна одного узагальненого значення (інваріанта), яке співвідноситься з різними об'єктами реальної дійсності та реалізується у мовленні через процеси активного смислотворення.

Висновок полягає у тому, що в основі термінологізації загальнономовних слів перебуває процес поєднання абстрактного загальнолітературного значення слова в термінах семантико-диференційних ознак і конкретного спеціального – спільних ознак протиставлюваних спеціальних дій, об'єктів, якостей тощо. Запропонована у науковій праці методика та отримані результати дають змогу визначити перспективи для подальшого лінгвістичного аналізу складної філологічної проблеми «значення слова–терміна». Акцентуємо увагу на дослідженні утворення нових смислів на основі актуалізації диференційних, градаційних і потенційних сем структури терміна «мобільний зв'язок».

Системний аналіз структурних і лінгво-прагматичних параметрів термінологічних одиниць сфери мобільних технологій може бути перспективою подальших досліджень інших галузей наук. Вартісним у навчально-методичному плані є укладення англо-українського глосарію «мобільний зв'язок», який стане у пригоді студентам ВНЗ так фахівцям високих технологій під час аналізу стану та визначення перспектив розвитку англійської термінології мобільного зв'язку.

Також, проведене дослідження відкриває перспективу аналізу інших термінологічних систем фахових терміносистем з метою їх впорядкування, стандартизації та кодифікації у спеціальних виданнях. Визначено термін мобільного зв'язку як компоненту спеціальної галузевої термінології щодо збагачення та поповнення сучасної фахової англійської мови, модель та комплексну етапну методіку аналізу терміна «мобільний зв'язок». Детально проаналізовано словникові дефініції з огляду на багатство семантики та внутрішнього потенціалу.

Перевірено, випробувано та широко втілено у масиві фактичного матеріалу теоретико- методологічні засади термінів мобільного зв'язку, зокрема, методику «значення-смислу» як ключову для дослідження структури, семантики та функціонування термінів «мобільний-зв'язок». Описано передбачувані етапи та покроковий аналіз матеріалу, запроваджено у дослідницький обіг наукової праці джерельну базу термінології «мобільний зв'язок».

Основні положення розділу висвітлено у публікаціях автора [99; 101; 105; 111].

РОЗДІЛ 2

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ «МОБІЛЬНИЙ ЗВ'ЯЗОК»

2.1. Морфологічні способи (засоби) утворення термінів мобільного зв'язку

Сучасне суспільство відзначається високим рівнем інформатизації, яку XXI століття привнесло із собою. Нові реалії та глобальні зміни у світі зумовлені інформаційними революціями, економічними перетвореннями, що безпосередньо торкнулися й мови. Науково-технічний прогрес проник у всі сфери людського життя, збагативши її новим термінологічним фондом, що потребує перманентного наукового аналізу щодо його лексико-семантичної характеристики, розширення термінологічного корпусу мови морфологічними способами, є актуальним з огляду на невичерпність номінації термінів, адже морфологічні форманти – невід'ємна складова термінотворення досліджуваної англійської терміносистеми мобільного зв'язку.

У процесі дослідження шляхів і способів поповнення фахового фонду англійської фахової мови мобільних технологій, увагу зосереджено на таких продуктивних шляхах: афіксація, словоскладання, злиття (бленди або телескопія), запозичення тощо. Морфологічні способи – аббревіація та конверсія вважаються ключовими у поповненні та збагаченні спеціальної досліджуваної терміносистеми «мобільний зв'язок» [97, С. 102–105]. На наше переконання, адекватність тлумачення префіксальних компонентів головно залежить від адекватного розуміння сенсу терміна, виявлення узагальнюючої природи термінологічної одиниці.

Аналіз фактологічного матеріалу засвідчив, що ключове місце серед словотвірних і термінотвірних процесів займає аббревіатура як засіб творення одиниць вторинної спеціальної номінації, який пов'язаний зі зміною структури вихідного поняття і призводить до появи нового структурного варіанта вихідної фахової одиниці. Простежено, що складні аббревіатури (складноскорочені слова–терміни) утворюються за допомогою аббревіації та словоскладання, зокрема

абревіація значно розширює дериваційні можливості спеціальної лексики сфери мобільного зв'язку, адже без залучення абревіатур суттєве розростання спеціальних текстів було б неможливим.

Акцентовано увагу на тому, що конверсія як процес формування нових слів – термінів засобами трансферу їх з одного морфологічного класу до іншого, без будь-яких змін, є безафіксальним способом поповнення спеціальної лексики «мобільний зв'язок». У дослідженні аргументовано, що проаналізовані морфологічні способи творення термінів сфери мобільного зв'язку є найпродуктивнішими у сучасній англійській фаховій мові. Також акцентовано на процесі активізації телескопічного словотворення (злиття, спрощення), тобто, коли нова спеціальна одиниця формується з частин (фрагментів) двох слів, або з одного повного і частини іншого слова. Для передачі англійських термінів мобільних технологій застосовують прийом так званого прямого включення, який репрезентує використання оригінального написання англійського терміна.

Проблемою дослідження термінотворення займалися такі дослідники:

І.В. Андрусак, Л.С. Бархударов, Р. Берчфільд, Т.М. Беляєва, Н.З. Котелова, О.Д. Мешков, С.М. Єнікеєва, Ю.О. Жлуктенко, В.І. Заботкіна, Ю.А. Зацний, К.В. Ковтун, Т.О. Пахомова, А.В. Янков та інші. Свої наукові дослідження окресленій визначеній проблемі присвятили зарубіжні дослідники (Р. Барнхарт, Д. Ейто, Д. Грін, С. Морт, С. Таллок, С. Штейнмец та інші), які активно займаються вивченням процесів збагачення словникового складу англійської мови. Досліджуючи способи творення слів, О.О. Селіванова називає їх креацію, деривацію різних типів (морфологічну і неморфологічну), калькування, запозичення, актуалізацію застарілих слів або одиниць різних терміносистем, жаргонів, аргю і тощо [237, С. 115]. Так само В.І. Заботкіна поділяє способи творення слова на фонологічні, запозичення, семантичні та синтаксичні [126, С. 57].

Варто зазначити, що слова створені за морфемними моделями, вже функціонують у мовній системі, тому застосування різних морфологічних способів лише доповнюють їх творення. Ю.А. Зацний, вивчаючи шляхи та

способи поповнення вокабуляру англійської мови, звертає увагу на такі способи збагачення словникового складу фахової мови: афіксація, словоскладання, злиття (бленди або телескопія), запозичення тощо [131, С. 54].

Вважаємо, що такі способи термінотворення – афіксація, абревіація, телескопія, словоскладання та конверсія – є основними морфологічними способами створення слів-термінів. Проте деякі дослідники, серед яких, Гармаш О. Л., виокремлюють тільки афіксацію, деафіксацію і елементоскладання як способи творення слів [73, С. 8].

Отже, за способами творення слів поділяємо їх на: фонологічні, семантичні, запозичення, комбіновані та синтаксичні, також поділяються на морфологічні та фразеологічні типи. Морфологічні типи можуть поділитися на афіксальні (суфіксальні та префіксальні), словоскладання, конверсію, скорочення тощо. На думку дослідників, процес афіксалізації лексичних одиниць складний і послідовний, бо перетворює синтаксично вільну, самостійну лексему на зв'язаний, позбавлений комунікативної самостійності, термінотвірний формант. Дослідники вважають, що першим кроком у процесі афіксалізації лексеми слід вважати її входження до складу композитів [64, 3–54]; [57].

Як стверджують дослідники, загальні дослідження словотвору виявили високу термінотвірну активність афіксації (префіксів і суфіксів) [133].

Терміни мобільних засобів зв'язку виявляють активну термінотвірну потужність за допомогою афіксації, тобто шляхом додавання до кореневих слів префіксів і суфіксів. Найпродуктивнішим суфіксом однослівних термінів мобільних засобів зв'язку є суфікс *-er (-or)*, за допомогою якого утворені іменники, що позначають особу, механізм або агрегат, що виконує певну дію, наприклад; *to consume* (споживати, поглинати, витратити) + *-er* = *consumer* (споживач, клієнт, замовник, покупець); *user* (користувач); *to adapt* (налаштовувати, пристосовувати) + *-er* = *adapter* (адаптер); *to accelerate* (прискорювати) + *-or* = *accelerator* (прискорювач, акселератор). За допомогою таких продуктивних суфіксів: *-ion, -ation, -ment, -ence, -ing* від дієслів утворені терміни, що виражають такі поняття: *to connect* (сполучати, зв'язувати) + *-ion* =

= *connection* (з'єднання, зв'язок); *to roam* (мандрувати, блукати) + *-ing* = *roaming* (роумінг), *module* (блок, модуль) + *-ation* = *modulation* (модуляція).

Процеси суфіксації також широко використовують для утворення нових прикметників. Наприклад, суфікси: *-ive*, *-able*, *-ible*, *-uble*, *-ent*, *-ant*, утворюють такі прикметники: *to receive* (отримувати) + *-ive* = *receivable* (який можна отримати, отриманий); *to detect* (знаходити, виявляти) + *-able* = *detectable* (який можна знайти, знайдений); *to update* (оновлювати) + *-able* = *updatable* (оновлений); *to adapt* (адаптуватися) + *-able* = *adaptable* (здатний до адаптації); *to extend* (розширити) + *-ible/-able/* = *extendible/ extendable/ extensible* (розтяжний); *to flex* (згинатися, вигинатися) + *-ible* = *flexible* (гнучкий); *vision* (бачення) + *-ible* = *invisible* (невидимий); *vision* (бачення) + *-ible* = *visible* (те, що можна побачити); *access* (доступ) + *-ible* = *accessible* (доступний); *-ent* = *current* – (поточний); *to observe* (спостерігати) + *-ant* = *observant* (спостережливий); *-ant* = *relevant* – (відносний); *modern* (сучасний) + *-ate* = *moderate* (помірний, витриманий).

Також використовують для утворення прикметників від дієслів: *to interact* (взаємодіяти) + *-ive* = *interactive* (взаємодіючий, інтерактивний), *to port* (переносити, приєднувати) + *-able* = *portable* (портативний). Суфікс *-able-* передає значення смисл «здатний» або «достойний дій» семантично ця словотвірна морфема пов'язана з прикметником *able*, що має значення «здатний», «такий, що вміє». *to comprehend* (розуміти) + *-ive* = *comprehensible* (зрозумілий); *to sense* (відчувати) + *-ible* = *sensible* (чутливий, розумний); *-able/ -ible* – виражають можливість піддаватися дії, на яку вказує дієслово: *to talk* (розмовляти) + *-ive* = *talkative* (балакучий); *to impress* (вражаючи) + *-ive* = *impressive* (вражаючи). Розгляньмо приклади суфіксів у ширшому контексті. *They took measures justifiable under these conditions.* Вони взяли до уваги заходи, які можна виправдати в таких умовах. *The value is negligible...* Зазначену величину можна не брати до уваги. *These data are rather reliable...* Отримані дані доволі достовірні... *In this case high accuracy is obtainable...* У цьому випадку висока точність є отриманою (досягнутою)... [324].

За допомогою суфіксів: *-ity*, *-ness*, *-ency* від прикметників утворено такі терміни мобільного зв'язку: *mobility* (мобільність), *responsiveness* (реагування), *frequency* (частота). Для утворення прикметників від іменників у терміносистемі мобільного зв'язку використовують суфікси: *-less*, *-ar*: *cell* (стільник) + *-ar* = *cellular* (стільниковий), *wire* (дрім) + *-less* = *wireless* (бездротовий). Найпродуктивніші префікси є такі: *de-* (*delay*, *decoder*, *decompression*), *in-* (*input*, *installation*, *insert*), *inter-* (*intercept*, *interactive*, *interface*), *multi-* (*multiplexing*, *multicast*, *multichannel*), *re-* (*repeater*, *reuse*, *reorder*), *dis-* (*disconnect*, *display*, *displacement*), *sub-* (*subnetwork*, *submenu*, *subscriber*), *trans-* (*transmission*, *transceiver*, *transponder*) <http://eprints.zu.edu.ua/1712/1/35.pdf> etc.

У сучасній англійській мові дослідники виявили велику групу службових вербоформантів, які утворені шляхом афіксалізації лексичних одиниць, що «породили» багато десятків і сотень слів–термінів: *-abuse* (*alcohol-abuse*, *child-abuse*, *drug-abuse*); *-aid* (*live-aid*, *sport-aid*) [164, с. 21].

Приклади з досліджуваної терміносистеми «мобільний зв'язок» засвідчують, що власники попередніх моделей iPhone або Android вже використовували маленькі цифрові зображення, влаштовані у ці пристрої для передачі емоцій під час електронної переписки, як ось: *selfie*, *n.* (*self+ie*): *фотографія, яку людина робить за допомогою смартфона або вебкамери і викладає в соціальні мережі*. Переконливим прикладом наведеного терміна може бути такий контекст: «*Pope Francis has broken protocol once again, appearing with a puzzled look on his face in a 'selfie' photo taken with a group of teenagers visiting the Vatican*» (*Deccan Chronicle*, Aug. 31, 2018) – Папа Франциск знову порушив правила дипломатичного етикету, сфотографувавшись із групою підлітків, які відвідували Ватикан, на їхній смартфон. *blog-* блог – персональний сайт для написання повідомлень та обміну посиланнями. Цей термін у 1997 році використав Йорн Баргер, де автор коментував свої інтернет-поневір'яння. З плином часу словом почали називати популярний час проведення у мережі.

Або *hacker* – «хакер» – комп'ютерний злочинець, який виконує злом і несанкціонований доступ до даних. Зазначимо, що цей термін не завжди передавав негативну конотацію. Так, на початку технологічної ери *hackers* хакерами називали розумних і талановитих геніїв техніки, необов'язково комп'ютерної. У популярній книзі «Піратські культури» згадують про походження терміна від фрази «той, хто працює як кінь» у площині комп'ютерних програм і експериментування з ними. Позитивні хакери є сьогодні, а представники цієї субкультури вважають, що треба злісних хакерів називати *crackers* - «крекерами», які справді зламують програмний продукт.

Для ширшого сприйняття семантики цього терміна наведемо приклади творенням морфологічно складних термінів-комполітів: 1) *N+ N hacker space*: місце, де люди, які цікавляться інформаційними технологіями, можуть працювати над проектами, обмінюватися досвідом, ідеями, обладнанням та знаннями або цей термін у ширшому контексті: «*Soon a recent night he could be found at Maker Bar, a hacker space in an old factory in Hoboken, N.J.*» (*The New York Times*, May 1, 2018) – Останнім часом він став постійним відвідувачем *Maker Bar*, старої фабрики в Хобокені (штат Нью-Джерсі), де збиралися хакери. Наведемо ще один спеціальний термін досліджуваної сфери «мобільний зв'язок» 2) *A+N Digital detox* – проміжок часу, протягом якого людина утримується від використання електронних пристроїв (телефонів або комп'ютерів), що дає змогу зосередитися на «справжньому» спілкуванні. "The former Facebook chief marketing officer said it was time for a **digital detox**, arguing that people need to understand that while «the phone is an amazing tool... we own our devices, they don't own us» (*Wired*, July 16, 2018) – Попередній директор маркетингового відділу Facebook заявила, що треба утримуватися від постійного користування телефонами і комп'ютерами. Час людям зрозуміти, що хоча «телефон – це незамінний винахід, не можна ставати його рабами».

Особливе місце серед слово – та термінотвірних процесів займає аббревіатура. Цей засіб творення одиниць вторинної номінації пов'язаний зі зміною структури вихідного найменування і призводить до появи нового

структурного варіанта спеціальної одиниці. Складні аббревіатури досліджуваної сфери утворюються за допомогою аббревіації та словоскладання: **altmode** – зміна режиму клавіатури натисканням комбінації клавіш *Alt-Shift*; **comfile** – файл з розширенням «*com*». Скорочення, які складаються з початкових букв слів та основ або лише початкових букв слів, називаємо у термінотворенні ініціальними аббревіатурами, наприклад: **MOOC** (*massive open online course*): безкоштовний навчальний курс он-лайн доступний кожному, як от у такому масмедійному контексті: «*But over the last few years, a new, more ambitious variant known as a MOOC – massive open online course – has challenged traditional assumptions of what an online course can be*» (*The New York Times*, Sep. 25, 2018) – За останні кілька років новий амбіційний проєкт **MOOC** змінив уявлення людей про те, якими мають бути відкриті он-лайн курси.

Наведімо ще досліджуваної сфери низку прикладів: **BYOD** (*bringyourowndevice*): поширена практика, яка дозволяє працівникам компанії використовувати власні комп'ютери, телефони та інші пристрої для роботи. «*Author Joanie Wexler makes five great arguments for going against the BYOD tide, including 563 enjoying economies of scale, increasing cost control, and improving security*» (*Forbes*, Oct. 16, 2018). – Авторка Джоані Векслер наводить п'ять вагомих доказів проти поширеної практики користування власним комп'ютером на робочому місці: переваги економії, зумовленої підвищенням ефективності від збільшення масштабу виробництва, кращий контроль цін і вищий рівень безпеки.

Популярною серед аббревіатур мобільного зв'язку є **FOMO** (*fear of missing out*) – страх пропустити важливі події висвітлені на різних вебсайтах. Аббревіатура тлумачиться в англійському джерелі так: *the fear that everyone else is having more fun, more excitement and more rewarding, anecdote-worthy experiences than you* (*The Telegraph*, May 16, 2018). – **FOMO** – це страх сучасної молоді, де всі інші веселіше і краще проводять час, отримуючи більше позитивних вражень [WWDC].

Отже, термінотвірний спосіб абрєвіації значно розширює дериваційні можливості спеціальної лєксії сфєри мобільного зв'язку і в цьому її практична вартість. Матеріал словників, спеціальної та мас-медійної лєксії підтверджують думку дослідників щодо активізації іншого продуктивного способу, телескопічного словотворення (злиття, спрощення), тобто, коли нова спеціальна терміноодиниця утворена з двох частин повної і частини іншої, як от: *infomercial* (*information + commercial*); *animatronics* (*animation+electronics*), *teleputer* (*television+computer*), (*drama+comedy*) [DCI]etc.

Поширена, різновидність телескопії, в якій кінець першого слова графічно і фонетично збігається з початком іншого, наприклад; *net + etiquette = netiquette*, [131, 87–88] або *phablet* (*phone + tablet*) – смартфон великого розміру, щось середнє між телефоном і планшетом. Наведімо його у такому контексті: «*Black Berry has confirmed earlier rumours that it was flirting with building a phablet and quietly taken the wraps off its biggest phone yet*». – Фірма BlackBerry підтвердила попередні чутки про свої плани випустити щось середнє між телефоном і планшетом, і презентувала нову збільшену модель телефона. (*The Guardian, Aug. 28, 2018*).

Поділяємо думку дослідників, які вважають, що конверсія є надзвичайно продуктивним способом поповнення лексичного спеціального фонду будь-якої мови новими термінами. Саме в англійській мові цей спосіб набув широкого поширення, що пояснюється збігом звукової форми іменників і дієслів через втрату закінчень [236, с. 14]; [243, 12–24]. На наш погляд, конверсія – це процес формування нових слів–термінів засобами переміщення їх з одного морфологічного класу до іншого без будь-яких змін. Дотримуємося також думки дослідників, які вважають, що для передачі морфологічних компонентів на рідну мову найчастіше використовуємо такі способи: підбір аналога (еквівалента); транскрипція то транслітерація; калькування; описовий переклад; пряме включення [148] тощо. Терміни, які мають еквівалент в рідній мові, відіграють важливу роль у процесі перекладу, фактично, якщо знаєш термін, то знаєш і місце в системі, якщо тобі відомо місце у системі, то знаєш і термін, як от:

keyboard – клавіатура, *mode* – режим, *bar* – панельтощо. *Cookies* – «кукіс» – невеликий фрагмент інформації, що зберігається під час відвідування веб-сторінки [MG]. Термін утворився за асоціацією «чарівного печива» (*Magiscookie*) – «старого» комп'ютерного терміна з практично тим самим значенням, яке стосується глибшого коріння терміна. Деякі дослідники пов'язують це з старими відеоіграми, де гравці отримували «чарівні печива» з метою просування [117].

Так само продуктивним, як вважають дослідники, способом термінотворення у сучасній сфері мобільного зв'язку є транскрипція зі збереженням певних елементів транслітерації [22]. Останнім часом для передачі англійських термінів мобільних технологій застосовують прийом так званого прямого включення, який репрезентує використання оригінального написання англійського слова у тексті. Найчастіше в англійських спеціальних текстах можемо натрапити на терміни, що складаються з двох частин: англійської, зі збереженням оригінального написання, і української: *web-сторінка*, *on-line доступ* та ін. або двох англійських частин. *Firewall* – фаєрвол – англ. «фаєрвол», програма для захисту комп'ютера від шкідливих хакерів і вірусів (так у давні часи називали стіни, які оберігали будівлі від проникнення пожежі в місті, звідки й реалізувалася функція захисту для гаджетів мобільного зв'язку).

Як висновок можемо стверджувати, що існує низка продуктивних морфологічних способів (засобів) творення термінів сфери мобільного зв'язку. Проаналізувавши наукові теоретичні джерела та емпіричний матеріал, виявлено, що головними морфологічними шляхами утворення термінів «мобільний зв'язок» є афіксація, словоскладання, аббревіація, телескопія, конверсія тощо. Отже, використання загально вживаної лексики для поповнення та збагачення термінів сфери мобільного зв'язку є ключовою. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у внутрішній експлікації смислових ознак терміна та функціонування у різних наукових текстах сучасної англійської мови.

2.2. Лексико-семантичний аналіз англійського терміна мобільний зв'язок

Цей підрозділ наукової праці присвячено лексико-семантичному аналізу терміна мобільного зв'язку, який характеризується тенденцією до утворення нових спеціальних значень, його смислів і перебуває у тісному зв'язку зі словами загальноживаної мови. Зазначено, що для творення термінів мобільного зв'язку характерні усі основні способи та засоби, за допомогою яких відбувається поповнення його лексичного фонду фахової мови. Стверджується, що терміни – невід'ємні елементи терміносистеми, у нашому випадку, мобільного зв'язку, які займають у ній ключове місце. Аргументовано, що терміни на позначення мобільного зв'язку відрізняються від слів загальноживаної лексики чіткою семантичною окресленістю меж і особливим внутрішнім наповненням спеціальних термінів. Базовою методикою для виявлення та аналізу понять спеціальної сфери є інваріантне значення як незмінне у всіх випадках вживання слова–терміна. Зазначимо, що термін мобільного зв'язку – стабільна одиниця синтетичної або аналітичної номінації, закріплена за відповідним поняттям у сфері мобільних технологій і обмежена спеціальною сферою використання.

Актуальність дослідження полягає в тому, що мобільне спілкування є найпоширенішим видом комунікації тому особливого значення набуває проблема комплексного дослідження шляхів і способів поповнення галузевих терміносистем новими спеціальними одиницями. Термінологія є подібною системою до загальномовної мови, яка розвивається за такими мовними законами і принципами як і загальноживана. Терміни – це специфічні елементи мови, головна функція яких є фахова номінація спеціальних понять. Головна мета та завдання окресленого дослідження – аналіз лексико-семантичних особливостей термінологічних одиниць досліджуваної сфери, їх термінотвірного потенціалу у структурі, семантиці та функціонуванні [98,79–81]. Отже, термін мобільного зв'язку – терміноодиниця, яка характерна тенденцією до появи та розвитку нових значень і смислів, перебуває у тісному зв'язку зі загальноживаними словами. Цілком поділяємо думку тих дослідників, які

стверджують, що англійська терміносистема мобільного зв'язку як важлива частина термінологічного фонду сучасної англійської мови характеризується лексико-семантичними категоріями синонімії, антонімії й омонімії, що засвідчують її системний характер на поняттєвому та мовному рівнях [210].

Дослідження англійської термінології мобільного зв'язку ґрунтується на сучасних теоретико-методологічних засадах, випрацюваних науковцями: К.Я. Авербух, А.С. Дяков, Ю.А. Зацний, Т.Р. Кияк, В.М. Лейчик, О.В. Суперанська та інші, а також галузевих терміносистем: термінологія програмування (А.О. Ніколаєва), англійська термінологія штучного інтелекту (В.Д. Сліпецька) тощо. Наукові пошуки у цій царині активно ведуть такі дослідники термінів мобільного зв'язку: Ю.О. Лінникова, Л.В. Жиліна, Т.В. Заболотна. Проте аналіз системного лексико-семантичного потенціалу англійської терміносистеми мобільного зв'язку досі не виконано.

Нагадаємо, що у західній науковій традиції перші спроби дослідження термінології мобільного зв'язку з'явилися ще в кінці 90-х років ХХ ст., зокрема, швейцарського дослідника Г. Гезера, норвезького соціолога Р. Лінга, англійських антропологів на чолі з Дж. Кребтрі, американської дослідниці С. Плант та ін. Англійська термінологія мобільного зв'язку співвідноситься з професійною діяльністю та динамічною сукупністю термінів, які відтворюють систему понять галузі мобільних технологій і забезпечують процеси номінації.

У зв'язку із динамічним застосуванням новітніх технологій, використанням комп'ютерної та мобільної техніки, сформувалася спеціальна терміносистема сфери мобільного зв'язку. Безперечно, що галузеві терміни відіграють важливу роль у спілкуванні спеціалістів певної галузі знань, адже в них акумулюється інформація, яку носій мови використовує в конкретних мовленнєвих ситуаціях. Дотримуємося думки про те, що термінологічна інформація не лише допомагає спілкуватись вузьким спеціалістам, але сприяє подальшому розвитку творчої думки та здатна перетворити діяльність людини [70, 77–80]; [173]. Відтак під терміном або термінологією, услід за науковцями,

розуміємо усю фахову термінологію, яка вживається у спеціальних сферах людської діяльності [153].

За визначенням науковців, термін – це слово або словосполучення, що має професійне значення, виражає і формує професійне поняття застосовується у процесі пізнання, освоєння кола об'єктів і відношень між ними з погляду певної професії [74]. Тобто, термін входить у загальну лексичну систему мови, через конкретну спеціальну термінологічну систему. Для підтвердження цієї думки проаналізуємо детальніше вище згадані спеціальні терміни досліджуваної сфери мобільних технологій у ракурсі його смислотворення: **firewall** – *a wall constructed to prevent the spread of fire*; 1) букв. – *стіна збудована, щоб запобігти поширенню полум'я*; 2) спец. – *програмне забезпечення або пристрій, призначений для контролю зв'язку між мережами або між мережею та окремою комп'ютерною системою*. Детально проаналізувавши словникову дефініцію загальноновживаного та спеціального значень слова **firewall**, чітко помічаємо, що в обох словникових описах виокремлюється узагальнена сема (ознака), *запобігання від поширення (чогоось) полум'я* та спец. здійснення контролю (*своє рідне запобігання від чогось*) у цьому сенсі зв'язку між мережами у комп'ютерній системі, яка актуалізується у сфері мобільних і комп'ютерних технологій. Цю абстраговану узагальнену сему визначаємо як інваріантну та інгерентну сему.

Аналогічно, така ж інтегральна сема експлікується у терміні **flame** – *the glowing gaseous part of a fire*; 1) *полум'я, вогонь, яскраве світло*, 2) *процес, який виникає в інтернеті та чатах, своєрідна «словесна війна»* [SD], де спеціальний термін реалізував ознаку інтенсивності з якою відбувається розмова «словесна війна», у соціальних мережах. Стверджуємо, що обидва наведені приклади *apriori* експлікують у своїй семантичній структурі узагальнену ознаку (інваріант), яка забезпечує спеціалісту адекватне розуміння терміна у спеціальному контексті «мобільний зв'язок».

У численних визначеннях терміна «мобільний зв'язок» дослідники акцентують на тому, що це слово або словосполучення спеціальної (наукової, технічної тощо) мови, яке створювалось (приймалось, запозичувалось тощо) для

точного відтворення спеціальних предметів (Ахманова О. С. *Словарь лингвистических терминов*, 605 с.). Погоджуємося з таким визначенням і додамо, що англійські терміни мобільного зв'язку поповнювалися і запозичувалися саме із загальнолітературної мови як головного джерела збагачення спеціальної лексики, як от: **keygen, генератор ключів** – незаконне програмне забезпечення, яке генерує серійні номери(ключі) для зламу ліцензійних програм, що утворилося продуктивним шляхом словоскладання англійських слів **key + generator; imageboard** – іміджборд – різновид веб-форуму з можливістю додавання до повідомлень графічних файлів, утворене шляхом синтезу двох слів **image + board, netizen** – нетизянин – активний користувач мобільного зв'язку та інтернету, утворене за аналогією слова **citizen**. До речі, **net** є дуже продуктивним компонентом у сфері мобільних технологій, шляхом злиття двох слів (анг. **net** – «мережа» і **etiquette** – «етикет») – правила поведінки та спілкування у мережі, традиції і культурі інтернет-співтовариства, яких дотримується більшість користувачів. Відповідно утворилися такі терміни: **netoman** – нетоман, **netophob** – нетофоб, **netbook** – нетбук, **netmail** – нетмейл та багато інших (Flood W. E. *Scientific words*: 220 p.).

На наше переконання, термін, який з'являється у спеціальній мові у різних мовленнєвих ситуаціях, професіях, набуває нових смислів, тому у сфері мобільних технологій широко використовують загальномовні слова, які реалізують там спеціальні ознаки терміна [108]. Базовою ознакою для називання понять у спеціальній сфері є інваріантне значення, яке стабільне у всіх випадках вживання слова – терміна. Можемо аргументувати, що у функції терміна може виступати будь-яке загальноновживане слово вже як елемент терміносистеми та однозначно називати спеціальне поняття, як от: **nick** – нік – здебільшого вигадане ім'я, яким називає себе користувач інтернету на різних чатах, форумах, месенджерах тощо або **refer** – рефер – «запрошувати» – той, хто вас запросив, залучив до чогось, наприклад, порадив вам інтернет-магазин товарів тощо.

Схиляємося до логічної думки Т.Р. Кияка, що саме дефініція може з високим рівнем достовірності експлікувати головні інформаційні характерис-

тики предмета, тобто однозначно назвати його системні особливості [154]. Оскільки терміни – невід’ємні елементи певної терміносистеми, у нашому випадку, мобільного зв’язку, то вони займають у ній ключове місце. Як стверджують дослідники, будь-яка терміносистема утворюється шляхом впорядкування сукупності термінів, які не лише розкривають і систематизують знання, а й виконують евристичну функцію, що полягає у відкритті нового знання [116, 88 – 92; 135]. Тому детальніше проаналізуємо згаданий приклад: *thread* – «нитка», *тред* – на форумах, блогах, списках розсилки, конференціях – послідовність відповідей на повідомлення, тобто «гілка обговорення» та такі терміносполучення: *the thread of one’s thought* – хід думки; *to gather up the threads* – резюмувати тему; *to thread the needle* – виконати важке завдання, подолати труднощі, які часто використовують у комунікації фахівці сфери мобільного зв’язку. Варто зазначити, що генералізованою (інваріантною) семою у цих термінологічних сполученнях є вислів *thread the needle* – протягнути нитку крізь голку, що зазвичай потребує певних зусиль.

Справді, терміни це не особливі слова, а лише слова в особливій функції, і особлива функція, яку виконує слово – це функція назви, а науково-технічний термін є неодмінною назвою поняття [290, 24–31]. Із динамічним розвитком технологій мобільного зв’язку перманентно з’являються нові популярні поняття та терміни на позначення видів залежності, а саме:

- **Mobile addiction** - «мобільна залежність» – сприйняття себе і мобільного телефону як єдиного цілого, а якщо його немає, то з’являється відчуття неповноцінності;
- **SMS-addiction** – надання переваги набору SMS-повідомлення за умови, щоб подзвонити дешевше і простіше;
- **Infomania** – «інфоманія» – постійна готовність отримати нову інформацію, що виливається у щохвилинні перевірки e-mail або SMS-повідомлень;
- **Gadget – addiction** – «гаджет-аддикція» - надмірне прагнення з відмовою від життєво важливих речей аби купувати нові та модні моделі

телефонів, як одну з ознак соціального статусу і джерело радості [360]. У наведених прикладах аналогічно простежуємо інваріантну сему залежність від чогось, яка є інтегральною, абстрагованою у всіх видах вживання терміна *addiction*.

У процесі лексико-семантичного аналізу терміна мобільних технологій і вимог до нього, поділяємо думку дослідників, які вважають, що термін як знакова одиниця розглядається у трьох аспектах: морфологічному (будова, форма терміна), семантичному (зміст, значення терміна) і прагматичному (функціонування, особливості застосування тощо [77; 172]. Для підтвердження такої аспектності наведемо низку поширених англійських термінів мобільного зв'язку: 1) *bite* – *act of biting* (загальноживане); 2) *a small piece bitten off* – мінімальна одиниця інформації в комп'ютері; 1) *browser* – *a person who glances through or looks from*; 2) *browser* – програма-оглядач; 1) *cluster* – *group of things or persons situated close together* – пучок, жмут, гроно, куц; 2) *form smth in to a cluster*; мінімальна порція інформації, яка може бути записана на жорсткий диск; 1) *hub* – *central part of smth; wheel, interest, importance or activity*; 2) пристрій для з'єднання комп'ютерів у локальну мережу [336].

Отже, лексико-семантичний аналіз термінів сфери мобільного зв'язку використовуємо спираючись на основну вимогу до терміна, яку працювали дослідники, а саме: системність, яку розуміємо як взаємопов'язані та взаємозумовлені елементи, що становлять єдине ціле [189; 256]. Зокрема, системність термінів допомагає уникнути багатозначності, наявності дефініції, яка відрізняє їх від слів загальноживаної мови, тобто набуття моносемності, інваріантності у межах відповідної термінологічної сфери мобільного зв'язку.

Як і будь-якій термінології, англійській термінології мобільного зв'язку властива стилістична нейтральність, яка визначається з відповідним науковим поняттям і його вмотивованістю, головну специфічну ознаку якої вбачаємо саме у професійній [2, 38–49]. Зокрема, окрему поширену групу англійської сфери мобільного зв'язку утворюють терміни типу: *IPhone* - ай фон; *I-Pad* - ай пад - інтернет планшет; *I-Tunes* – медіаплеєр для програвання та систематизації

аудіо -та відео файлів, **I-Vox** – ай бокс – платіжні термінали для швидких кредитно-фінансових і банківських розрахунків та інші [OALD].

Зазначимо, що у багатьом наведених терміном мобільного зв'язку використано із лінгвістичне уявлення про терміни як слова і словосполучення спеціальної (наукової, технічної) мови, створені або запозичені для точного визначення спеціальних понять у досліджуваній галузі знань. Напрошується попередній висновок, що терміни на позначення мобільного зв'язку відрізняються від слів загальномовної лексики чіткою семантичною окресленістю меж і специфічним відтворенням спеціальних понять відповідної сфери.

Термінологія мобільного зв'язку визначає поняття, безпосередньо пов'язані із цією сферою, які несуть максимальне смислове навантаження, що ілюструють такі приклади: 1) **spider** – *any of a group of widely distributed invertebrates that spin silken threads for making cocoons and webs*; 2) **spider**– навук; спеціальна програма (пошукових робот), яка постійно обходить мережу і збирає інформацію з веб-сторінок (індексує їх) або **worm** – *anything that resembles a worm as in appearance or movement that slowly or stealthy eats or works its way inward*; **worm** – 1) черв'як; 2) різновид комп'ютерного вірусу, програма здатна розповсюджуватися через мережу, найчастіше «хробаки» розповсюджуються електронною поштою [RIT]. Звідси вислів *to worm a secret out of a person* – вивідати у когось таємницю, де зреалізувалася інваріантна ознака дії «вповзати, проникати».

Таким чином, доходимо висновку, що лексико-семантичний спосіб творення англійських термінологічних одиниць сфери мобільних технологій полягає у процесах спеціалізації одиниць загальноновживаної мови та транс-спеціалізації одиниць інших професійних підсистем англійської мови. Тобто, інформатизація, масова комп'ютеризація світової спільноти, створення та поширення мобільних технологій і кіберпростору, процеси глобалізації тощо визначають умови параметризації аналізованої терміносистеми мобільного зв'язку.

Отож терміни мобільного зв'язку формують окрему терміносистему англійської мови, значення кожного терміна якої розкривається через актуалізацію смислів, наповненням у цій системі [100, 97–104]. Адже термін мобільного зв'язку побутує та має сенс лише усередині термінологічної системи. Для терміносистеми мобільного зв'язку притаманна сформована в її межах мова для спеціальних цілей *ESP- (English for Specific Purposes)*, лексичні одиниці якої використовують для позначення її понять та об'єктів.

Досліджувана спеціальна лексика репрезентована досить різними за своїми характеристиками фаховими лексичними одиницями. Можна дійти висновку про те, що термін мобільного зв'язку – стійка одиниця синтетичної або аналітичної номінації, закріплена за відповідним спеціальним поняттям у терміносистемі мобільних технологій.

З огляду на викладене можемо стверджувати, що інтерес до терміна мобільного зв'язку в сучасному суспільстві виправданий насамперед соціальною потребою термінів як номінативних одиниць, які репрезентують різні типи знання у сферах фахової комунікації. Термінологія мобільного зв'язку відображає поступовий розвиток цивілізаційних наукових знань, одиниці яких трактуємо шляхом синтетичної або аналітичної номінації, закріплені за конкретним поняттям. Крім того, вони обмежені спеціальною сферою використання у значенні, яке строго регламентується його дефініцією. Спеціальна лексика сфери мобільних технологій насичена сучасними британськими та американськими варіантами англійської мови, що потребують у перспективі подальших досліджень у площині експлікації інваріанта терміна та його потенційних смислів, не лише на семантичному, а й на когнітивному та концептуальному аспектах. Завдання, окреслені в науковій праці, потребують окремого аналізу структурно – семантичної характеристики досліджуваної терміносистеми.

2.3. Структурно-семантичні характеристики англійських термінів мобільного зв'язку

Цей підрозділ наукової праці присвячено структурно-семантичному аналізу терміна мобільного зв'язку, який охоплює стабільний інваріантний компонент і диференційні зміни його смислів, що перебувають у тісному семантичному зв'язку зі словами загальноповсякденної мови. Тому у процесі аналізу термінів мобільного зв'язку треба враховувати абстраговану, узагальнену інваріантну ознаку у системі парадигматики мови та диференційні смислотвірні ознаки у системі синтагматики мовлення. Терміни на позначення мобільного зв'язку відрізняються від слів загальномовної лексики чіткою спеціалізованою семою, яка є базовою для творення необмеженої кількості смислових понять і є, фактично, джерелом його терміноутворюючого потенціалу. Отже, для номінації понять у спеціальній сфері «мобільний зв'язок» є інваріантне значення терміна, яке стабільно у всіх його контекстуальних випадках вживання. Зазначено, що термін мобільного зв'язку, завдяки експлікації своїх структурно-семантичних ознак, репрезентує у фаховій мові стабільну одиницю синтетичної або аналітичної номінації, що закріплена за відповідним поняттям у сфері мобільного зв'язку.

Безперечно, що загальноповсякденна лексика є ресурсом для поповнення та збагачення будь-якої фахової мови, у тім числі і терміносистеми «мобільний зв'язок», виступаючи як спеціалізований, семантичний компонент терміна. Терміносистема сфери мобільного зв'язку належить до сучасних, оскільки виникла із розвитком комп'ютерних та інформаційних технологій. У фахівців виникає постійна потреба у номінації термінів – понять, що забезпечують появу нових понять для фахової мови мобільного зв'язку. Сьогодні ця сфера ще недостатньо систематизована з урахуванням структурно – семантичних аспектів, а також у щодо виявлення узагальненого стабільного інваріанта у мові та диференційних його ознак, смислів у фаховому мовленні.

У процесі аналізу структурно – семантичних особливостей формування сучасної англійської терміносистеми «мобільний зв'язок» намагаємося дати

відповідь на запитання, загальноживане слово транспонувалося в англійську фахову мову досліджуваної сфери та як воно функціонує у сучасних англійських спеціальних текстах, як воно змінило семантичне значення та утворило нові численні смисли [103].

Як уже зазначалося, основними методологічними критеріями дослідження сучасної англійської термінології мобільного зв'язку є семантичні категорії методики узагальненого значення (інваріанта) та смисли для позначення різних об'єктів реальної дійсності.

В основі зв'язків між семантичним інваріантом фахового терміна і його змінним компонентом – смислом, існують процеси узагальнення та диференціації, які уможливають пояснення англійських термінів терміносистеми «мобільний зв'язок».

У науковому дослідженні задіяно новий метод *наноаналіз*, який полягає у подальшій декомпозиції смислу на ще дрібніші його фрагменти *наносмисли*. На нашу думку, вони пояснюють глибоке смислове навантаження терміна за рахунок експлікації різних імпліцитних сем, які у фаховому формативі несуть особливу конотацію. Вважаємо, що серед методологічних понять *наноаналіз* є ключовим методом дослідження терміна, який доповнює компонентний аналіз через декомпозицію смислу на його дрібніші *наночастини*.

Проблемами аналізу структурно–семантичних параметрів терміної лексики займалися дослідники: Абашин В. М., Арнольд И.В., Винокур Г.О., Володина М.Н., Головин Б.Н., Даниленко В.П. та ін. Слушним є твердження В. Арнольд, яка вважає термін словом або словосполученням, що слугує для вираження поняття і прийняте у відповідній професійній сфері та вжите в особливих умовах [1,19]. Оскільки переважна кількість мовного фонду – це фахова лексика, то цілком природно, що лінгвісти акцентують особливу увагу на значенні терміна та його структурно–семантичних і функціональних особливостях.

Варто також, зазначити, що проблеми структурно-семантичного потенціалу терміна, його термінотвірної парадигми, є зацікавленням лінгвістів:

Зацного Ю.А., Кацнельсона С.Д., Марузо Ж., С. Герд., Мишланової С.Л., Моисеєвої А.И., Суперанскої А.В та інших.

Важливість дослідження терміносистеми фахових мов, зумовлена насамперед зростаючою комунікативною функцією англійської мови у світі, її лінгвоцентричним напрямом, тим, що вона найпослідовніше виконує функції мови-донора для інших мов світу, зокрема ці процеси помітні у сфері мобільного зв'язку. Звідси нагальна потреба актуалізувати інформацію, яку передають терміни мобільного зв'язку, систематично фіксувати їх, кодифікувати, аналізувати та стандартизувати [110, 43–46].

Ми суголосні з думкою дослідників, що значення терміна як квант спеціальної інформації есплікується низкою диференційних ознак, бо воно зберігає інтегральний компонент у різних контекстах і мовленнєвих реалізаціях [64, 19–33]. На користь актуальності такого дослідження свідчить комплексний аналіз широкого використання сучасної спеціальної лексики сфери мобільного зв'язку, важливістю її функціонального потенціалу. Тому є нагальна потреба розвивати цей напрям, бо він дасть змогу окреслити перспективу розвитку цієї терміносистеми в сучасному динамічному та глобалізаційному світі. Потужний науково-технічний прогрес сьогодення значно впливає на комунікацію фахівців, на спеціальну мову, тому що у ній віддзеркалюються поняття, пов'язані із будь-якими процесами або явищами [75, 16–21]. Засадничу роль у сучасному інтеграційному процесі відіграє англійська мова як *lingua franca*. Безперечно, що терміни відрізняються від загальноживаних слів передусім тим, що мають дефініцію, яка розкриває найсуттєвіші ознаки спеціальних понять [256, 114–116]. Отже, «спеціалізація», значення загальноживаного слова, виникає у результаті різних видів «транспозиції», його основного значення, репрезентованого узагальненою інваріантною ознакою [74, 44–47].

У нашому розумінні *семантичний інваріант* забезпечує тотожність значення терміна–узагальнення, що уможлиблює його транспозицію спеціального значення у різні субмови, у нашому випадку, мобільного зв'язку, як окремі випадки його мовної та мовленнєвої реалізації. Отже, стверджуємо, що

інваріантне значення терміна виконує роль чинника міжсистемного функціонування, тобто входить як базова складова в обсяг термінологічного словосполучення і виконує, при цьому, функцію семантичного ядра – інваріанта, конкретизуючи і деталізуючи спеціальне значення терміна, разом з тим, уточнюючи інформацію на основі диференційної ознаки поняття [203, 94–101].

Системно–структурні ознаки у вигляді узагальненого інваріантного значення у парадигматиці мови та диференційних ознак у синтагматиці мовлення є основними критеріями визначення терміна у фаховій субмові мобільного зв'язку. Наведімо приклади: *palmtop* – *a computer that has a small screen and compressed keyboard and is small enough to be held in the hand, often used as a personal organizer*. кишеньковий персональний комп'ютер – портативний обчислювальний пристрій, що має широкі функціональні можливості. КПК часто називають надолонником через невеликі розміри. Спочатку КПК призначалися для використання як електронні органайзери. *Last mile* – *the final leg of the telecommunications network delivery components to the end user*. «Остання миля» – останній етап доставки компонентів телекомунікаційної мережі до кінцевого користувача (MWO).

Аналіз емпіричного матеріалу засвідчує, що у жодній системі фахової мови мобільного зв'язку, немає абсолютно тотожних ознак, оскільки їм притаманні диференційні ознаки, що свідчить про те, що немає абсолютних синонімів, адже в жодній системі понять немає двох чи більше різних ознак, які б називалися тим самим терміном (СОСА). Той самий термін, образно висловлюючись, «кочує» з однієї терміносистеми до іншої, набуваючи іншого смислового відтінку [134]. Вважаємо, що виокремлений семантичний інваріант – це низка комунікативно – релевантних ознак (КРО) вихідного поняття, закріпленого за терміном, що виконують смислорозмежувальні функції семантико – диференційної ознаки. У терміна ці ознаки диференціюють його від інших тотожних понять того самого класу, породжуючи кожного разу інші смисли вживання терміна, як от: 1) *chat* – *щебетання птахів та 2) чат, одночасна розмова декількох абонентів через мережу, діалог у текстовому режимі, або beetweet* – «гаряче», «нашуміле»

повідомлення. Метафоричне перенесення засноване на схожості фізичної характеристики за аналогією «bee» – бджола, яка асоціюється з гудінням, шумом. «Hot», «noisy» message. *The metaphorical transference is based on the similarity of physical characteristics by the analogy of «bee» – a bee, which is associated with buzzing, noise (FDF).*

Twidower – людина, яка втратила чоловіка або дружину через те, що він проводить у весь свій вільний час у соцмережі Twitter. *A person who has lost a husband or wife because the latter spends all his free time on Twitter. To have a Tweettooth* – мати непоборне бажання надіслати нове повідомлення (ELL).

Зазначимо, що здатність термінної одиниці розкривати нові нюанси смислу понять, відкривати нові семантичні приращення, раніше не помічені, зосереджує увагу на внутрішньому потенціалі нового спеціального поняття. Наприклад; **white pages** – білі сторінки, бази даних інтернету, які вміщують відомості про мережні адреси абонентів, їхні телефонні номери та поштові адреси, або **yellow pages** – жовті сторінки, оперативно відновлювані довідники мережних корпоративних адрес, де актуалізуються диференційна сема кольору, білого про відкритість, доступ інформації та жовтого кольору, довідники якого традиційно друкуються на жовтому папері (MWG).

М.Н. Володіна, акцентуючи увагу на узагальнювальній інваріантній природі терміна, відзначає його когнітивно-дефінітивну значущість, яка полягає у тому, що термін стає так би мовити «носієм та зберігачем» спеціальної інформації, притаманної для конкретної терміносистеми [69, 13–14]. Тобто, термін входить у загальну лексичну систему мови саме через конкретну термінологічну систему. Для підтвердження цієї думки проілюструємо приклади досліджуваної терміносистеми мобільних технологій: **hot spot** – *a physical location where people can access the Internet, typically using Wi-Fi, via a wireless local area network (WLAN) with a router connected to an Internet service provider.* «Гаряча пляма», у вільному перекладі «жваве місце») – ділянка місцевості (наприклад, аеровокзал, готель, приміщення офісу, кафе, кампусу, станція метро), де за допомогою портативного пристрою (ноутбука або КПК), що

працює у режимі бездротового зв'язку *Wi-Fi*, можна отримати доступ до інтернету (CSCD).

Дослідники, узагальнюючи природу терміна, намагаються відповісти на запитання появи спеціального значення терміна, його внутрішнього семантичного наповнення, адже термін, потрапляючи в іншу субмову, так би мовити миттєво готовий до комбінаторики з іншими поняттями, які *a priori*, закладені в його внутрішній структурі, що й призводить до породження найрізноманітніших його смислів [150, 123–125]. Скажімо, аналізований термін *sockpuppet* – *a false online identity, typically created by a person or group in order to promote their own opinions or views. Фальшива онлайн-ідентичність, яка зазвичай створюється особою чи групою для просування власних думок чи поглядів.* Або ж термін *fakester* – *позначає людину, яка намагається видати себе за іншу. Воно звужує своє значення і набуває «людина, яка поширює неправдиву інформацію в соціальних мережах».* *A person who tries to impersonate someone else. It narrows its meaning and acquires «a person who spreads false information in social networks» (LDOC).*

Додамо, що цей термін не завжди передавав негативну конотацію, адже на початку технологічної ери хакерами називали розумних і талановитих геніїв техніки, необов'язково комп'ютерної.

Фактологічний матеріал на позначення мобільного зв'язку підтверджує, що в основі цієї терміносистеми перебувають головно складені новоутворення: *robocall* - *an automatic call that plays a recorded message, usually to sell something or get votes in an election; автоматичний дзвінок, який відтворює записане повідомлення, зазвичай щоб продати щось або отримати голоси на виборах (автоматичний дзвінок), dialling tone (BrE) or dialtone (AmE) – the sound a land line phone makes when you pick it up, attenuation (затухання) is the reduction of signal strength without distorting its wave form; звук, який видає стаціонарний телефон, коли ви його берете, затухання (затухання) – це зменшення потужності сигналу без спотворення його форми. Attenuation is done using a device called an attenuator, which measures the amount of power reduction in decibels*

*of relative power. Послаблення відбувається за допомогою пристрою, який називається аттенюатором, який вимірює ступінь зменшення потужності в децибелах відносної потужності; **crosstalk** (перехресні завади – сигнали завади, що виникають у лінії зв'язку, які виникають через наявність сигналу у сусідніх лініях передачі) may refer to any of the following fracture ; може стосуватися будь-якої перешкоди (WWDC).*

Нижче подаємо приклади мобільного зв'язку, які підтверджують їхній спосіб як складені новоутворення: - *electromagnetic interference received by one or more wires, **crosstalk** can cause errors, noise, or prevent cables from transmitting data. When crosstalk occurs, it is difficult to transmit data over a network. **Hands-free** describes any method of controlling or performing actions on a device without the use of physical buttons or a touch screen; електромагнітні перешкоди, отримані одним або кількома проводами, перехресні перешкоди можуть спричинити помилки, шум або перешкодити кабелям передавати дані. Коли виникають перехресні перешкоди, важко передавати дані по мережі або мережева карта отримує втрачені пакети. Hands-free описує будь-який метод керування або виконання дій на пристрої без використання фізичних кнопок або сенсорного екрана (NTC's).*

Подаємо список кількох поширених методів керування без використання рук, які є в популярних пристроях:

***Voice controls** – many commonly-used features on smartphones, tablets, and computers can be controlled using your voice through speech-recognition on a device's built-in microphone. Voice controls are often implemented through the use of a digital assistant, like Siri, Alexa, Google Assistant, or Cortana.*

***Motion sensing** – some mobile devices, like the Google Pixel 4 smartphone, employ the use of motion gestures to control the touch screen. For example, a user can "swipe" on the screen in supported applications by mocking the wiping motion within a certain range of the device's screen. This sensing can dismiss alarms or notifications, or control functions of supported third-party applications; деякі мобільні пристрої, наприклад, смартфон Google Pixel 4 використовують*

жести руху для керування сенсорним екраном. Наприклад, користувач може «гортати» по екрану в підтримуваних програмах, імітуючи рух пальцем у певному діапазоні екрана пристрою. Цей датчик може відхиляти сигнали тривоги чи сповіщення або керувати функціями підтримуваних програм сторонніх розробників (OALD).

Bluetooth accessories – although these require the use of one's hands, many Bluetooth accessories, such as headphones, smartwatches, or other companion devices, can perform shortcuts for actions on the main device. For example, a Bluetooth headset may have gesture controls that are more easily accessible to perform simple actions, like answering or making calls, sending texts, or controlling media; хоча для цього потрібно використовувати руки, багато аксесуарів Bluetooth, як-от навушники, розумні годинники чи інші супутні пристрої, можуть виконувати ярлики для дій на головному пристрої. Наприклад, гарнітура Bluetooth може мати елементи керування жестами, які легше доступні для виконання простих дій, як-от відповідь над звінок або здійснення дзвінків, надсилання текстових повідомлень або керування медіа файлами (WGT).

Отже, парадигматичні зв'язки у спеціальній лексиці встановлюються на підставі як семантичних і структурних ознак терміна, виявлені за допомогою дефініції словника та аналізу спеціального англомовного тексту.

Можемо підсумувати, що у процесі дослідження структурно-семантичних аспектів терміна мобільного зв'язку з'ясовано два компоненти, які тісно пов'язані між собою: стабільний інваріантний семантичний компонент парадигматичного плану системи мови і експлікації диференційних ознак із синтагматичного плану мовлення, які актуалізують, відповідно, різні смисли вживання терміна у словниках і спеціальних контекстах [115]. Зазначені системні зв'язки між термінами, повністю актуалізують сутність «транспозиції» того самого терміна від одного смислового контексту до іншого [204, 127–138].

Отож аналіз структурно-семантичних характеристик і функціонування англійської термінології мобільного зв'язку експлікує у терміні інваріанту

узагальнену ознаку яка, екстраполюючись у різні фахові контексти, «породжує» численні смислові нюанси.

Тобто, структурно-семантичні характеристики терміна виявляються на рівні узагальненого інваріанта та його змінних смислів, а їхнє глибинне когнітивне наповнення може бути перспективою подальших досліджень. Функціонування термінів на рівні *наносмислів* пояснює механізм транспозиції тих самих термінів до різних фахових підмов. Отже, термінна лексика сфери мобільного зв'язку, завдяки функціонуванню перманентних глобалізаційних процесів, наповнюється імпліцитним семантичним потенціалом, що потребує у перспективі нових наукових розвідок, які пов'язані з експлікацією інваріанта терміна та його потенційних смислів не лише на семантичному, а й на когнітивному та концептуальному рівнях. Окремого аналізу потребують продуктивні способи творення термінів досліджуваної терміносистеми.

2.4. Продуктивні способи творення термінів мобільного зв'язку

З'ясування продуктивних способів творення розвитку термінів передбачає комплексний аналіз дефініцій словникового складу терміна та його функціонування у спеціальних текстах. Поява значної кількості нових термінів, що пов'язані з інтенсивним впровадженням інформаційних технологій, передбачає детальний аналіз їхніх продуктивних способів творення.

Відомо, що через складність і дискусійність досліджуваної проблеми у термінознавстві існує чимало різних способів творення терміна. Зокрема, дослідники пропонують способи творення морфологічних неологізмів. У своїх наукових працях з неології Ю.А. Зацний, досліджуючи шляхи та способи поповнення термінного вокабуляру англійської мови, акцентує увагу на поповненні та збагаченні словникового складу спеціальної мови за допомогою афіксації, словоскладання, злиття (бленди або телескопія), запозичення тощо [134, 244–250]. Дослідниця Заботкіна В.І. також зачисляє афіксацію, аббревіацію, телескопію, словоскладання та конверсію до продуктивних способів творення

морфологічних неологізмів [126, 43–49]. Поділяємо такий погляд дослідників і як приклад наведемо такі: *geekerati*, *hackergate*(програма, яка запобігає взламу доступу до ПК(PC) – *personal computer*); *hackerwhite*(хакери, які відповідають за безпеку програм та запобігають до їх незаконного проникнення); *hackerblack* (злочинці, які проникають у комп'ютерні мережі зі зловмисними намірами); *geekerati (pl), slang, people who are knowledgable about digital technology such as: computer programming and design*; деафіксацію (*nastify – denastify*), як способи творення морфологічних неологізмів, телескопію (*workaholic = work + alcoholic; docudrama = documentary + drama*); словоскладання (*coffee-spitter, saladdodger, chewableliquor*), які зачисляємо до лексичних способів словотворення; абрєвіацію (*CD – compactdisc*) до графічних способів термінотворення [<http://www.mobileworld.org/glossary.html>].

За нашими спостереженнями, у сфері мобільних технологій, продуктивність абрєвіатур спричинена значною кількістю багато компонентних термінологічних словосполучень. Проте серед дослідників – термінологів немає єдиної думки з приводу максимальної кількості компонентів, які може охоплювати багатокомпонентне термінологічне словосполучення. Б.Н. Головін і Р.Ю. Кобрін вважають, що в термінологічному поєднанні можуть бути навіть десять і більше компонентів [74, 27–32]. Аналіз досліджуваної вибірки дає підстави стверджувати, що шість компонентів – це максимальна кількість у складі багатокомпонентного термінологічного словосполучення у сфері мобільних технологій. Безперечно, що абрєвіація є одним із ключових засобів економії мовних засобів, який слугує для компресії спеціальної інформації на лексичному рівні, скажімо, **WAP** (*Wireless Application Protocol*), **EEPROM** (*Electrically Erasable Programmable Read Only Memory*), **FPLMTS** (*Future Public Land Mobile Telecommunications System*), **CDMA** (*Code Division Multiple Access*), **GPRS** (*General Packet Radio Service*), **EDGE** (*Enhanced Data rates for GSM Evolution*). **TTS** (*text-to-speech*) – *most operating systems have methods for synthesizing speech to audibly read text. TTS allows the user to listen to any text messages, e-mails, or even web search results without looking at the screen.*

Today, TTS capabilities can be accessed through the digital assistant on your device, if available; більшість операційних систем мають методи синтезу мови для читання тексту користувачеві на слух. TTS дає змогу користувачеві прослуховувати будь-які текстові повідомлення, електронні листи або навіть результати веб-пошуку, не дивлячись на екран. Сьогодні доступ до можливостей TTS можна отримати через цифрового помічника на вашому пристрої, якщо він доступний [<http://www.mobileworld.org/glossary.html>].

Аналіз емпіричного матеріалу дав підстави стверджувати, що поруч з абрєвіацією, продуктивним способом утворення термінів «мобільний зв'язок» є, також композиція. Як приклад можемо навести такі новоутворення, що виникли шляхом простого складання основ без з'єднувального елемента: **softkey** (*a key on a device which can have context-sensitive or user-programmable functions, but generally it just means it has more than one function*; *клавіша на пристрої, яка може мати контекстно-залежні або програмовані користувачем функції, але загалом це просто означає, що він має понад одну функцію – програмна клавіша*), **talktime** (*the time during which a mobile telephone is in use to handle calls, especiall yas a measure of the duration of the telephone'sbattery*; *час, протягом якого мобільний телефон використовується для обробки дзвінків, особливо як міра тривалості роботи батареї телефону – час розмови*), **voicemail** (*an electronically stored voice message that is left by a caller to be retrieved later by the intended recipient*; *голосове повідомлення, що зберігається в електронному вигляді, залишене абонентом для отримання пізніше одержувачем–голосова пошта*), **airtime** (*time during which a broadcast is being transmitted*; *час, протягом якого транслюється трансляція – ефірний час*), **smartphone** (*is a cellular telephone with an integrated computer and other features not originally associated with telephones such as an operating system, web browsing, and the ability to run software applications*; *це стільниковий телефон із вбудованим комп'ютером та іншими функціями, спочатку непов'язаними з телефонами, такими як операційна система, перегляд веб-сторінок і можливість запускати програмні додатки – смартфон*)(SD).

Як бачимо, наведені терміни утворились шляхом новоутворень, значення яких є сумою їхніх складових елементів. Варто зазначити, що у процесі утворення аналогічних терміноодиниць не відбулося семантичного зсуву їх складових. Так звані синтаксичні складні слова, сформовані з сегментів мовлення, зберігають у своїй структурі ознаки синтагматичних відносин, що є типовими для мовлення. Такий тип термінотворення притаманний сучасній англійській мові і широко представлений у сфері мобільного зв'язку. Наведімо такі приклади: *push-to-talk* (*a means of instantaneous communication commonly employed in wireless cellular phone services that uses a button to switch a device from voice transmission mode to voice reception mode*, буквально – натисни щоб говорити), *end-to-end* (*a network design method in which application-specific features are kept at communication end points* – наскрізний мобільний зв'язок), *ready to-use* (*the consumer or buyer doesn't need to do anything to the product before simply applying it as directed* – готовий до використання) (OD).

Тут варто додати також, що продуктивним способом утворення термінів для позначення понять у сфері мобільного зв'язку є отримання нового значення з уже існуючої лексичної одиниці, як от: **menu** – 1) *list of the dishes to be served or available for a meal*; 2) (*mobile terminology*) *a list of possible actions from which a user can choose, displayed on a telephone screen*; 1) список страв, які будуть подані або доступні для прийому їжі; 2) (мобільна термінологія) список можливих дій, з яких користувач може вибрати, що відображається на екрані телефону; **roamer** – 1) *someone who leads a wandering unsettled life*; 2) (*mobile terminology*) a) *a subscriber to one mobile phone network who is "roaming" in (visiting) another market*; b) *a mobile station which operates in the cellular system other than the one from which the service is subscribed*; 1) хтось, хто веде мандрівний невлаштований спосіб життя, 2) (мобільна термінологія): a) абонент однієї мережі мобільного зв'язку, який «кочує» (відвідує) інший ринок, b) мобільна станція, яка працює в стільниковій системі, крім тієї, на яку підписана послуга; **wraps** – 1) *cloak that is folded around a person*, 2) (*mobile terminology*) *interchangeable phone covers available in a range of colors*; 1) плащ, який загортається навколо людини;

2) (мобільна термінологія) змінні чохла для телефонів, доступні в різних кольорах. (RIT).

Отже, у досліджуваній сфері мобільного зв'язку аналізовані продуктивні способи відіграють суттєву роль у підвищенні інформативності спеціального мовного повідомлення [104]. У фаховій мові мобільного зв'язку беруть участь вузькогалузеві терміни так і терміноодиниці з суміжних галузей. Запозичення термінів в англійську фахову мову мобільного зв'язку з різних галузей свідчить про те, що його терміносистема є новітньою сферою науки, термінологія, яка організована у струнку систему і відзначається певною самостійністю. Серед термінів–словосполучень кількісно переважають як двокомпонентні та багатоконпонентні.

Як висновок, можемо стверджувати, що аббревіатура разом з іншими продуктивними способами концентрує фахову інформацію та підвищує ефективність спілкування спеціалістів, реалізуючи головну комунікативну функцію мови. Перспективним напрямком подальших досліджень продуктивності термінології сфери мобільного зв'язку може бути аналіз її на рівні порівняльно – зіставної типології термінотворення суміжних підмов науки й техніки, екстрапольовані на фахові мови інших галузей.

Висновки до другого розділу

Як висновок до цього прикладного розділу, можемо констатувати, що існує низка продуктивних морфологічних способів творення термінів сфери мобільного зв'язку. Проаналізувавши наукові джерела та досліджуваний матеріал, виявлено, що головними морфологічними способами утворення термінів досліджуваної сфери є афіксація, словоскладання, аббревіація, телескопія, конверсія. Ключовими методами передачі морфологічних способів творення термінів мобільного зв'язку є підбір еквівалента, транслітерація, транскрипція, калька, описовий переклад, пряме включення тощо. Використання загальноновживаної лексики в якості творення термінів сфери мобільного зв'язку

є базовим матеріалом для поповнення та збагачення фахової мови мобільний зв'язок.

З огляду на викладене можемо резюмувати, що інтерес до терміна мобільний зв'язок в сучасному суспільстві виправданий насамперед його соціальною значущістю як номінативних одиниць, які репрезентують різні типи знання у сферах людської діяльності. Зокрема, сфера мобільного зв'язку є наймобільнішою термінолексикою, що відображає поступальний розвиток цивілізаційних наукових знань. Досліджувані терміни визначаємо як стійкі одиниці синтетичної або аналітичної номінації, закріплені за конкретним поняттям у сфері мобільних технологій і обмежені спеціальною цариною використання, що строго регламентується його дефініцією.

Лексика у сфері мобільних технологій, завдяки існуючим перманентним глобалізаційним процесом, насичена британськими, американськими та іншими англomовними варіантами, що потребують у перспективі подальших комплексних досліджень у щодо експлікації інваріанта терміна та його потенційних смислів, не лише на семантичному, а й на когнітивному та концептуальному рівнях.

Отже, навіть поверхневий аналіз терміносистеми мобільного зв'язку дає підстави вважати, що її структурно-семантичні характеристики експлікуються у площині узагальненого інваріанта та його змінних смислів, а їхнє глибинне когнітивне наповнення потребує у подальшому нових наукових розвідок. Глибинний аналіз структурно-семантичних особливостей функціонування термінів з урахуванням *наносмислів*, уможливить пояснення появи, транспозиції тих самих термінів у різних фахових підмовах науки і техніки. Термінна лексика у сфері мобільного зв'язку, завдяки діючим перманентним глобалізаційним процесом, насичена внутрішнім семантичним потенціалом, потребує у майбутньому нових наукових розвідок у експлікації інваріанта терміна та його потенційних смислів, не лише на семантичному, а й на когнітивному та концептуальному рівнях.

Запозичення термінів в англійську фахову мову мобільного зв'язку з різних галузей свідчить про те, що його терміносистема є новою сферою знань, термінологія, яка організована у струнку систему і володіє певною самостійністю.

Розвиток мови зумовлений розвитком її системи, становленням нових словотвірних моделей, зміною наявних, збільшенням або зменшенням їхньої продуктивності та багатьма іншими чинниками. Процес утворення нових слів відображає у мові потреби суспільства у вираженні нових понять, які є своєрідним продуктом розвитку науки, техніки, культури, суспільних відносин тощо. Однак, навіть у фундаментальних дослідженнях відсутній структурний та лексико-семантичний аналіз сфери технологій мобільного зв'язку.

Доволі великий пласт у терміносистемі комунікації, мобільного зв'язку і захисту інформації становить її структурно-семантична композиція. Аналіз словотворення, калькуванням та запозичення є продуктивними способами номінації термінів галузі мобільного зв'язку. Отже, з'ясовано, що семантичні процеси термінотворення у досліджуваній галузі на здійснюється у сучасній англійській мові головно способами афіксації та основоскладання.

Безперечно, що популяризація технологій мобільного зв'язку вимагає збагачення словникового складу англійської мови для задоволення потреб мовлення серед її учасників.

На підставі вище викладеного, доходимо висновку, що семантична та функціональна варіативність є невід'ємною складовою терміна сфери мобільних технологій, адже змістова динаміка дає змогу йому адекватно відобразити мінливу дійсність, завдяки дискретній будові змісту терміна можливий кількісний склад семантичних компонентів його значення, у результаті чого термін в різних умовах функціонування може звужувати або розширювати свою семантику.

У результаті аналізу фактологічного матеріалу з'ясовано, що найчисленнішими найактивніше поповнюваними тематичними групами

термінології мобільного зв'язку є назви цифрових та логічних частин мобільного телефону та зовнішніх пристроїв прийому–передачі інформації.

Вивчення структурних, семантичних та функціональних особливостей термінологічних сполучень, досліджуваної сфери сприяв виокремленню найпродуктивніших моделей утворення нових термінів, які передусім виконують номінативну та інформаційну функції власне позначаючи продукт сфери мобільного зв'язку. Лексика у сфері мобільних технологій, завдяки існуючих перманентних глобалізаційних процесів, насичена британськими, американськими та іншими англомовними варіантами, що потребують у перспективі подальших комплексних досліджень у площині експлікації інваріанта терміна та його потенційних смислів, не лише на семантичному, а й на когнітивному та концептуальному рівнях.

Детальний аналіз структурних та лінгво-прагматичних параметрів термінологічних сполучень сфери мобільних технологій може бути перспективою подальших досліджень. Перспективу подальших досліджень вбачаємо також у внутрішній організації смислових ознак терміна та функціонування когнітивних моделей у різних наукових текстах. Окремого опису та комплексного аналізу потребують лінгво-прагматичні параметри терміносистеми «мобільний зв'язок» у третьому прикладному розділі дисертаційної праці.

Основні положення розділу висвітлено у публікаціях автора: [97; 98; 100; 103; 104; 108; 110; 114; 115].

РОЗДІЛ 3

ЛІНГВО-ПРАГМАТИЧНІ ПАРАМЕТРИ ДОСЛІДЖЕННЯ

ТЕРМІНОСИСТЕМИ «МОБІЛЬНИЙ ЗВ'ЯЗОК»

3.1. Фразеологічні конституенти терміносистеми «мобільний зв'язок»

У науковій праці проаналізовано роль фразеологічних конститuentів у процесі поповнення терміносистеми «мобільний зв'язок». Зазначено, що фразеологізми передають, порівняно з окремим словом, значно глибшу інформацію, тому їх належить досліджувати у різних аспектах: когнітивному, лінгвокультурологічному, функціональному тощо. Стверджується, що когнітивно-фразеологічні одиниці як конституанти фахової мовної системи використовують носії мови для опису спеціальних смислових процесів і станів. Доведено, що глибинна семантична природа фразеологізмів полягає у тому, що під впливом соціально-побутових, політичних й інших суспільних явищ деякі конституенти у фаховій мові з часом набувають додаткового, ситуативного смислу, тобто нового наповнення сталим висловам надає спеціальний текстовий форматив (контекст).

Висунуто припущення, що семантичну структуру фразеологічного компонента у фаховому мовленні формує сукупність його семантичних елементів, які перебувають у тісних кореляціях. Розвинуто думку, що складові фразеологічної семантики також розчленовуються на семантичні компоненти, семантичні ознаки, які виступають не лише як конституенти основних семантичних складових фразеологізму, а й як тісна сполучна ланка між ними.

Отже, такі характерні риси фразеологічних конститuentів – як внутрішня форма, мотивованість, образність, ідіоматичність та стійкість – уможливають здатність фразеологізмів до семантичної трансформації [109, 59–65]. Аргументовано, що фахова мова мобільного зв'язку наповнена фразеологічними конститuentами, в яких значення цілого сполучення не є точним, а іноді й зовсім не виокремлюється з суми складових компонентів або домінує над значенням складових частин. Зроблено висновок, що фразеологізми є невичерпним

джерелом багатства та експресії мовлення, які живлять фахову підмову мобільного зв'язку, наповнюють її компонентами лексичної та синтаксичної витонченості, досконалості. У розділі підсумовано, що фразеологічний конститuent є продуктивним семантико-стилістичним засобом так само, як метафора, метонімія, які використовуються у різних сферах фахової мови, зокрема, терміносистеми мобільного зв'язку [112].

Отже, фразеологізми формують особливий пласт загальноживаної лексики та фахової мови, у тім числі терміносистеми мобільний зв'язок, збагачуючи і наповнюючи її новою семантикою, передаючи найтонші смислові відтінки думок і почуттів, найрізноманітніше емоційно-експресивне забарвлення мовлення, надають терміну виразності та колориту. Услід за О.В. Кунінім під фразеологічним значенням розуміємо інваріант інформації яка виражається семантично ускладненими одиницями мови [174, 307–309].

Дослідження фразеологічних конститuentів, їх семантичного наповнення, охоплюють функціонально-семантичний аспект фразеології, аналіз природи й особливостей семантичних зв'язків мовних одиниць, які забезпечують існування найважливішої комунікативної функції мови. Широко розповсюджений у минулому, погляд на фразеологізми як на семантично-монолітні утворення, в яких значення окремих компонентів повністю розчинені та перетворені в єдине й неподільне значення цілого, поступово поступається місцем більш диференційованому підходу. При такому підході робляться спроби розглянути з різних позицій характер і фактори семантичної значущості окремих компонентів фразеологічних одиниць. Інтенсивний розвиток фразеології характеризується широким спектром проблем, які досліджуються на матеріалі германських, романських, слов'янських і багатьох інших мов. Актуальність окресленого дисертаційного розділу зумовлене значним інтересом та неоднозначною оцінкою фразеології серед дослідників, багатством, різноманітністю, експресивністю англійських фразеологізмів, їх широким використанням у загальноживаній і фаховій мові мобільного зв'язку, як це показано на наступній схемі:

Схема 1

Мета дисертаційного розділу – дослідити структури внутрішньої організації когнітивно-фразеологічних конститuentів, виявити їхній узагальнений інваріантний компонент і диференційні смисли визначити семантичний зв'язок іншими фразеологічними одиницями. Необхідність такого аналізу пояснюється тим фактом, що дослідження фразеологічних одиниць у спеціальній мові мобільного зв'язку допомагає зрозуміти специфіку функціонування фахової мови та комунікації спеціалістів.

Матеріалом дослідження відібрано фразеологічні конституанти з спеціальних англо–англійських тлумачних словників, шляхом аналізу описових дефініцій, куди входять фразеологізми, виявлення їх семантично-структурного та контекстуального наповнення, варіативного смислотворення у спеціальних текстах сучасної англійської мови.

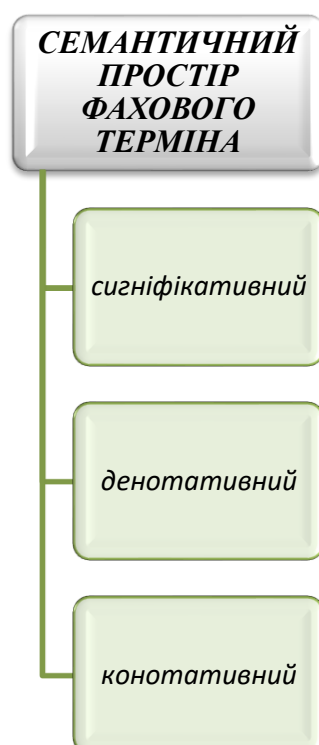
Методика дослідження фразеологічного термінотворення сфери мобільного зв'язку охоплює структурний та описовий методи, у межах яких проведено словотвірний, дефінітивний, семантичний аналіз терміноодиниць фразеологізмів. Методи дослідження ґрунтуються на принципах системного підходу до аналізу мовних явищ і понять, що базується на структурному методі, семантичному, компонентному, прагматичному аналізах словникових дефініцій тощо. Застосування методики «значення–смысл» уможливило стабільні

інваріантні компоненти у системі мови від змінних екстралінгвістичних понять, які позначаються інваріантним значенням у кожному одиному актуалізації фразеологізму. Основними методологічними критеріями дослідження сучасної англійської термінології мобільного зв'язку є з'ясування у слова–терміна одного узагальненого значення (інваріанта), яке співвідноситься з різними об'єктами реальної дійсності та реалізується у мовленні через процеси смислотворення численних фразеологічних конститuentів.

Фразеологічне багатство англійської фахової мови «мобільний зв'язок», постійно привертає увагу українських так і зарубіжних дослідників. Актуальність окресленої наукової розвідки зумовлена особливим інтересом і неоднозначною оцінкою фразеології серед науковців, багатством, розмаїттям, експресивністю англійських фразеологічних компонентів, їх широким використанням у спеціальних текстах, зокрема досліджуваної сфери, де семантичний простір фахового терміна включає такі аспекти його фразеологічного значення:

Схема 2

АСПЕКТИ ФРАЗЕОЛОГІЧНОГО ЗНАЧЕННЯ

Численні дослідження у галузі фразеології виокремлюють дослідники, як лінгвістичну дисципліну, об'єктом якої є сталі конституенти, зокрема у когнітивній парадигмі. Фразеологізм розуміють як мікротекст, структуризація якого відбувається під час інтерпретації його семантичної інформації носієм мови у просторі культурного знання [236, 152–160]. Теоретико-практичні основи фразеології є предметом розгляду мовознавців, проте базові семантичні категорії фразеологічних конститuentів, якими є значення та смисли, ще недостатньо опрацьовані в науковій літературі, досі залишаються актуальними і потребують окремого аналізу.

Безперечно, що за останні десятиріччя англійська фразеологія суттєво збагатилася дисертаційними дослідженнями, монографіями, науковими працями тощо. Проте сьогодні у лінгвістиці немає чіткого загальноприйнятого визначення фразеологізму. За твердженням В.В. Виноградова, фразеологічна одиниця – це сполука, яка не утворюється у процесі мовлення, а відтворюється за традицією [62, 140–161]. Класифікацію фразеологічних одиниць надалі розвинув Н.М. Шанський, назвавши їх «фразеологічні вирази», як стійкі та фразеологічні звороти, що семантично подільні і цілком складаються з слів з вільним номінативним значенням. На думку вченого, вони використовуються як готові мовні одиниці з певною семантикою і постійним лексичним складом, мають єдину особливість – відтворюваність [288].

Ми погоджуємося з думкою дослідників, що фразеологічні конституенти – це звороти, які мають буквально значення своїх компонентів і їх численні смислові прирощення, які експлікуються у фахових текстах, зокрема терміносистемі «мобільний зв'язок», вторинні значення, як от: *better untaught than ill taught* – краще бути неграмотним, ніж погано навченим; *live and learn* – вік живи, вік вчися; *easier said than done* – легко сказати, ніж зробити; *many men, many minds* – скільки голів, стільки і розумів; *nothing is impossible to a willing heart* – хто хоче, той досягне (WWDC).

На думку дослідників, фразеологічними одиницями називаємо стійкі словосполучення, які сприймаються як одне ціле, як єдиний вислів або мовний

зворот, неподільний на окремі частини без втрати його значення [264]. Заслуговує на увагу й інше визначення: «стійкі сполучення двох і більше слів, що утворюють семантичну цілісність і відтворюються у процесі мовлення, як готові словесні формули» (WNI).

На наше переконання, використання фразеологізмів у фаховій мові не лише увиразнює, а й надає їй нового семантичного наповнення та забарвлення. Безперечно, що досі ще не має остаточних варіантів вирішення параметрів фразеологічних конститuentів, які пов'язані з повною палітрою семантичного вираження та наповнення. Варто зазначити, що корпус фразеологічних конститuentів англійської фахової мови мобільного зв'язку численний і різноманітний тому важливо збагнути їхні внутрішні семантичні нюанси, наприклад: *Siliconia, n. – осередок IT-індустрії на мані світу: Silicon Valley is a model many other places would like to copy. «A friend once designed a map of the U.S. called 'the Siliconia of the United States', all the regions wanting to capture the magic and imagination of Silicon Valley»; cloud storage – віддалене сховище даних, базуючись на метонімії, хмара ототожнюється із інтернетом, який розглядається як абстрактний повсюдний простір для опрацювання та зберігання інформації [DCIT].*

Інші дослідники стверджують, що фразеологічні єдності – це стійкі словосполучення, семантично неподільні та цілісні значення [7, с. 27–29]. Проте схиляємось до думки, що у фразеологічних єдностях цілісне значення може бути вмотивованим, тобто результатом впливу узагальненого, абстрагованого значення та його варіативних смислів.

Отже, фразеологічні єдності, як і зрощення, теж семантично неподільні і виражають цілісне значення, але на відміну від фразеологічних зрощень мають умотивоване значення. За нашим розумінням, у своєму компонентному складі фразеологічні єдності охоплюють інваріантний компонент, який сприяє мотивації значення фразеологізму загалом. Таке розуміння є суттєвим у висвітленні теоретичних питань фразеології, розкритті когнітивного механізму творення фразеологічного конститuenta, кореляції семантики цілого вислову до

значень слів компонентів, що його формують, як от: *techno-creep*, *n.* – *поступове впровадження комп'ютерів і мобільних технологій у певну сферу діяльності: e.g. – So, how can our relationships guard against what you call «techno creep» – this constant digital connectivity and multitasking that is such a part of everyday life; to beat the air – товкти воду в ступні (Don't beat the air, you can't help him in operatoning PC) [CSCD].*

Фразеологічні єдності частково зближуються з фразеологічними зрощеннями своєю метафоричністю та образністю. Однак, як вважають дослідники, у фразеологічних єдностях образність зрозуміла вживанням сучасної мови, на відміну від фразеологічних зрощень, де зміст розкривається лише діахронічно [130].

Вважаємо, що для повного розуміння фразеологічного конститuenta, треба врахувати його структурні частини також у вторинному їх значенні, наприклад: *«to make a mountain out of a molehill» – exaggerate the importance of something trivial, робити з мухи слона, тобто занадто перебільшувати що-небудь, яке розкривається лише у тому випадку, якщо слово “mountain” розглядати у значенні “щось величезне”, а слово “molehill” – “щось незначне, маленьке”.*

Наведемо характерні ознаки фразеологічних компонентів: збереження значення окремих сполук – *toput a spoke in smb's wheel*; можливість збігу з існуючими компонентами: *to be narrow in the shoulders, to throw dust into smb's eyes, to burn bridges, to burn one's fingers*; емоційно-експресивна забарвленість – *to paint the devil blacker than he is*; неможливість заміни одних сполук іншими – *to hold one's cards close to one's chest* [MCD].

Дослідження фразеологічних конститuentів на рівні їхньої семантики, функціонального аспекту у фаховому мовленні, передбачає аналіз внутрішньої природи та характеру семантичних зв'язків, які забезпечують існування найважливішої функції фахової – комунікативної мови. Розповсюджений у минулому, погляд на фразеологізми як на семантично – монолітні утворення, в яких значення окремих компонентів повністю розчинені та перетворені в єдине

й неподільне ціле, зараз поступається місцем більш диференційованому підходу, де робляться спроби подивитися з різних позицій на характер і фактори семантичної значущості окремих компонентів фразеологічних одиниць [72, 11–26]. *A piece of cake – дуже легко (Solving computer problems is a piece for him); to find your feet – стати самостійним (e.g.: Rob is still finding his feet as computer assistant (LDOC).*

На наш погляд, семантичну структуру фразеологічного компонента фахового мовлення утворює сукупність його семантичних елементів, що перебувають у тісних кореляціях. Передусім, варто відзначити зв'язки прямого протиставлення, які екстраполюються у семантиці фразеологічних одиниць між їх основними семантичними компонентами, а саме: а) різними окремими значеннями полісемічної фразеологічної одиниці; б) різними аспектами кожного окремо гозначення, у тому числі, й конотативно-прагматичного, що містить додаткові, комунікативно–значущі соціальні та індивідуальні характеристики; в) різними планами протиставлення у семантиці основної маси фразеологічних одиниць – між фразеологічним значенням і структурно-компонентним значенням комплексу, *e.g.: to break a leg – ні риби, ні луски (I hear you have a big interview for a job in the computer Technopark for a job with Google today – Break a leg!) [GSM].*

Зазначені складові фразеологічної семантики також розчленовуються на семантичні компоненти, семантичні ознаки, що виступають не лише як конституанти основних семантичних складових фразеологізму, а й як сполучна ланка між ними. Зміст фразеологізмів має більш складнішу та диверсифіковану організацію, ніж, скажімо, зміст слів. Особливу проблему аналізу фразеологічних конститuentів становить розгляд формально-семантичної структури фразеологічних одиниць, тобто дослідження кореляції їхньої структури плану змісту у парадигматиці мови та структури плану висловлення у синтагматиці мовлення. *e.g.: Bite off more than you can chew – брати занадто багато зобов'язань на себе (By accepting two part-time jobs as an assistant computer is clearly biting off more than he can chew) (FDF).*

Як вважають мовознавці, семантична характеристика лексичних компонентів фразеологізму, їхня роль у загальному значенні фразеологічної одиниці перебувають у тісному зв'язку з проблемою семантичної монолітності й розчленування фразеологізму [196]. Йдеться про різні способи розподілу елементів семантики фразеологізму за його лексичними компонентами, тобто про ступінь так званої семантичної злитості/нерозкладності і протиставленого їй семантичного розчленування фразеологізму, як от: *a bosom friend (buddy) a close or intimate friend* – нерозлучний друг; *An apple a day keeps a doctor away* – яблука корисні для здоров'я; *Adam's apple* – адамове яблуко, *a pitched battle* – запекла сутичка, *a Sisyphean labor* – сізифова праця, *rackone's brains* – сушити голову (посилено згадувати, думати); *Break a leg* – Успіхів, як вторинне, проте, зламати ногу є первинним значенням; *hit the nail on the head* – зрозуміти щось дуже точно (*At last he hit the nail on the head as to the computer programmer* [DCIT]).

Аналіз емпіричного матеріалу дає підстави стверджувати, що в основі фразеологічної семантики перебуває не лише вихідний, первинний образ, а й вторинний, що віддзеркалює специфічне ставлення лінгвокультурної спільноти до предметно-поняттєвої ситуації у фаховій мові. Такі характерні риси фразеологічних конститuentів, на думку дослідників, як внутрішня форма, мотивованість, образність, ідіоматичність і стійкість, пояснюють здатність фразеологізмів до семантичної трансформації, які є дієвим засобом прагматичного впливу на реципієнта [237, 334–338].

До іншого типу у сучасній англійській терміносистемі мобільного зв'язку зачисляємо стійкі звороти, до складу яких входять слова з фразеологічно пов'язаним і вільним значенням акронім: *BYOD (bring your own devices)* – ситуація, коли офісний працівник використовує на роботі свої власні портативні пристрої (планшет, ноутбук, мобільний телефон тощо): e.g. *The bring your own device (BYOD) policy has become commonplace in many companies, where workers are allowed to use their personal smartphones and tablets on the company net work* [WNI].

Отже, як стверджують дослідники, фразеологізми, які використовують у фаховій мові, частково відображають сутність явища, яке позначають, тобто трансформуються і пристосовуються до нового змісту [7, с. 53]. Наприклад; *to burn bridges* – спалювати мости; *to spill the beans* – видати секрет; *to throw mud at smb.* – поливати брудом когось; *to paint the devil blacker than he is* – згущувати фарби; *to be narrow in the shoulders* – не розуміти жартів; *to throw dust into smb's eyes* – заговорювати зуби тощо [СОСА].

Відома і популярна у загальноповсякденному мовленні фразеологічна одиниця *birds of a feather* „одного поля ягода” часто використовується у фаховій мові, зокрема, мобільного зв'язку, трансформує своє семантичне значення у складі неофрази *birds of a feather meeting (BOF meeting)* „зустріч під час конференції або торгової виставки для обміну досвідом чи інформацією фахівців, котрі працюють в одній галузі”(MCD).

Висловлюємо припущення, що фахова мова мобільного зв'язку має сполуки слів, в яких значення цілого сполучення не є точним, а іноді й зовсім не виводиться з суми його складових компонентів або домінує над значенням складових частин. Саме такі сполуки називаємо фразеологічними конститuentами. Одна з найхарактерніших рис поєднань фразеологізмів – семантична єдність цілого поєднання та стійкість розташування складових компонентів. Сполучення фразеологізмів, що входить у лексичний фонд фахової мови, є її надбанням і використовують як вже готові одиниці, наприклад; *Amazon, v. – 1) досягати значних успіхів у веденні інтернет-бізнесу: e. g. Analysts said Home Advisor Technologies will contribute to the “Webification” or “Amazoning” of the real-estate trade; 2) шукати найкращі пропозиції або замовляти товари на сайті інтернет-компанії Amazon: e.g. The answer is to be found in a best-selling book that was Amazoned to me by my friend Marv Meyerson this week* [FDF].

Аналізуючи феномен фразеологічного компонента і враховуючи його семантичні параметри, образність можемо порівняти його з такими стилістичними тропами – метафора та метонімія – які сформувались в ході

соціальної практики людини відповідно до її потреб, як продукт природного розвитку мови. Наведімо приклад ще одного акроніма: *GOOD job (Get-Out-Of-Debt job)* – високо оплачувана робота, на яку влаштовуються, щоб розрахуватися з боргами, а потім швидко звільнитися: *e.g. The costs of going to school add up quickly and for many people, even though getting a college degree does eventually pay off, it may take a few years of working before they finally land a G.O.O.D. (Get Out Of Debt) job with a livable salary* [MCD].

Логічно обґрунтованою є думка О. Куніна, що фразеологічні одиниці або ідіоми – це окремо сформовані одиниці мови з повністю або частково переосмисленими значеннями, а саме: «фразеологізми – високоінформативні одиниці мови; одна з мовних універсалій, тому що не існує мов, які б не мали фразеологізмів». Вчений справедливо стверджує, що «фразеологія – це скарбниця мови» і фразеологізми у мові є її багатством, як і не лише допомагають зробити мову виразною та емоційною, а й відображають її побуті культуру [174, 307–309].

Наприклад фразеологізми, в основі яких вживаються загальноживані слова, часто трапляються у фаховій мові мобільних технологій: пов'язані з звуками (*to face the music; actions speak louder than words – тримати відповідь; зустрічати критику не здригнувшись*), фразеологічні одиниці, в основі яких вживаються міфологічні, біблійні або історичні події і персоналії (*as mad as a hatter – божевільний; той, що остаточно з'їхав з глузду; yes-man – підтакувач*), фразеологізми, в основі яких слова пов'язані з кольором (*to get the blues – місця собі не знаходити/сумувати, a red herring across the track – помилковий слід*), фразеологічні одиниці, в основі яких є назви предметів з догляду за частинами тіла, одягу (*fine feathers make the bird (одяг красить людину); blue bonnet – синій берет (шотландець); a badhat – шахрай; нікчемна людина, недолуга; not to see a step beyond one's nose – далі свого носа нічого не бачити*), фразеологічні одиниці, до складу яких входять назви продуктів харчування (*goodegg – молодчина, відмінна штука; not to know chalk from cheese – ні бе, ні ме, ні кукурику, не знати/тямити etc.*) [CSCD].

На наш погляд, глибинна семантична сутність фразеологізмів полягає у тому, що під впливом соціально – побутових, політичних й інших суспільних явищ, деякі конституенти у фаховій мові, з часом, набувають додаткового, ситуативного смислу, тобто нового смислового наповнення, сталим висловам надає новий текстовий форматив, ба більше своє первинне значення вислів може втратити повністю: *eat what you kill* – система компенсації, що передбачає фінансову винагороду, пропорційну докладеним зусиллям: *e.g. Many firms, particularly in the US, now operate on an «eat what you kill» basis, where partners are compensated based on the clients they bring in and the work they bill. Багато фірм, особливо в США, зараз працюють за принципом «фінансова винагорода», коли партнери отримують винагороду залежно від кількості клієнтів, яких вони залучають, і роботи, яку вони виставляють [WGT].*

Отже, фразеологічні конституенти у вторинній номінації, з одного боку, тісно семантично пов'язані між собою, що дає змогу трактувати їх як окремі самостійні одиниці мови у тлумачних словниках; з іншого боку, фразеологізми не є еквівалентами слів, бо не мають повного оформлення. Зважаючи саме на таку їхню властивість, фразеологічні конституенти тісно пов'язані з явищами у мові, як метафора та метонімія. Таке порівняння можна виконати на підставі того, що і метафора, метонімія і фразеологізми утворилися за допомогою одного способу – вторинної лексичної номінації, де метафора і фразеологічна одиниця є продуктивними стилістичними прийомами.

Отже, зміст понять «фразеологічна одиниця» і «метафора», трактуємо так: фразеологічна одиниця і метафора – різновиди вторинної лексичної номінації, які на підставі двох понять утворюють значення за загальною ознакою, виникнення якої зароджується у свідомості людини та зумовлюється єдністю процесів. Отож фразеологічний конститuent є продуктивним семантико-стилістичним прийомом, так само як і метафора, і метонімія, які використовують у різних сферах фахової мови, зокрема терміносистеми мобільного зв'язку, *e.g.: to look for a needle in a haystack – шукати голку в копиці сіна; to drink the cup to the end – випити чашку чогось до кінця; a drop in the ocean – крапля в океані. Back*

door – *The way hacker success a system otherwise through to be safe.* Example: “That malware attack found a back door in our system.” **Dark web** – *Partofthe World Wide Web only accessible after installing software that allows users to access an encrypted network where they’re anonymous and untraceable.* Example: “We found the hackers at work on the dark web.”[CSCD].

Оскільки термінологія мобільного зв’язку перебуває в епіцентрі соціальної уваги, то у загальномовному просторі сучасної англійської мови натрапляємо на значну кількість фразеологізмів, які своїм походженням сягають наук високих технологій. Серед них є такі, що давно увійшли до термінного фонду, так і ті, що перебувають на шляху процесу фразеологізації: *e.g.: a hard nut to crack – міцний горіх для того, щоб розколоти; to go through fire and water – пройти крізь вогонь і воду. The problem is between the keyboard and the chair – The problem was caused by the fault of the user* (проблема виникла з вини користувача).

Also seen as the acronym PICNIC: Problem In Chair Not In Computer. Example: «*The glitch in that game seems to be a problem between the keyboard and thec hair*». **Pull the plug** – *(завершити проект) To end a project.* Example: “It looks like time to pull the plug on this coding class.”

З огляду на вищезазначене доходимо висновку, що сучасна фразеологія фахових мов характеризується поліпарадигмальністю, тобто використанням надбань різних наукових концепцій у проведенні лінгвістичних досліджень. Тому напрошується логічний висновок, що головна особливість вживання фразеологізмів у фаховій мові полягає у висловленні емоційної експресії фахівців, яка потрібна для досягнення належного розуміння між усіма спеціалістами певної галузі знання чи професійної діяльності.

У фаховій комунікації, зокрема мобільного зв’язку, в якій, на перший погляд, не достатньо емоційної лексики, саме семантика вторинної фразеології стає основним інструментом імпліцитної концептуалізації емоцій. Проте структурно-семантична цілісність таких двох і багатослівних фразеологічних конститuentів і регулярна відтворюваність у фаховому контексті, дають підставу зачислити до класу стійких словосполук у спеціальній комунікації.

Нам вбачається, що перспективними напрямками подальшого дослідження є семантичний та експресивно-стилістичний потенціал фразеологізмів у фахових текстах, питання семантичної класифікації англійських фразеологізмів, подальше вивчення трансформацій фразеологізмів у високо-технологічних текстах.

3.2. Англомовні інновації терміносистеми «мобільний зв'язок»

Цей підрозділ наукової праці присвячено дослідженню способів творення неологізмів «мобільний зв'язок» у сучасній англійській мові. Об'єктом дослідження є неологізми, а предметом-їхня структура, семантика та функціонування у терміносистемі «мобільний зв'язок». Мовна система збагачується, реагуючи на виникнення нових понять у розвитку сучасного науково-технічного прогресу. На підставі наукових студій неологізм трактуємо як слово, що за єдністю форми та змісту, порівняно з існуючими в словниковому складі мовними одиницями, є новим і входить в узус мови, тобто лексична одиниця, що сприймається як нова протягом деякого часу більшістю членів певної комунікативної спільноти. Стверджується, що основу фонду неологізмів поповнили сфери мобільних технологій лексеми на позначення людей як користувачів, пристроїв комунікації, феноменів, що виникли у цій сфері та процесів.

Витоками дослідження сучасної неологічної лексики вважаємо такі наукові розвідки: Заботкіної В. И. Зацного Ю. А., Левицького А. Е., Arnold I.V., К. Хеллер., Д. Херберг та інших. Проблеми визначення терміна «неологізм» присвячені наукові студії: Х. Бусмана, Ю. Карабана, В. Комісарова, Е. Сорокіної, М. Степанова, Р. Фішера та інших. Шляхи виникнення та функціонування неологічних лексем розглядалися в дослідженнях мовознавців: Дзюбіної О. І., Новікової Є.Б., А. Зеленька А. С. та ін.

Розглянуто такі продуктивні словотвірні процеси в неології як: конверсія, афіксація, компресія тощо. Досліджувані неологізми поділено на кілька

семантичних груп, що позначають поняття, які пов'язані з мобільними телефонами, запозичення – як елемент чужої мови (слово, морфема, синтаксична конструкція тощо), які було перенесено з однієї мови до іншої, внаслідок мовних контактів семантичні неологізми, які набули нового відтінку значення у терміносистемі мобільний зв'язок – інформаційні неологізми, які виконують у мові тільки номінативну функцію, позначаючи поняття, словотвірні моделі. Наведімо такі приклади: *insider* (від англ.) *inside* – всередині, представник обмеженої групи людей, які мають доступ до конфіденційної інформації, недоступної широкій публіці; *пранк* – *prank* (від англ.) – розіграш, жарт, телефонний розіграш з метою спричинити неадекватну реакцію; *fishing* (від англ.) – рибальство; *інтернет шахрайство* з метою виманювання у користувачів мережі персональних даних (паролів, логінів, номерів, кредитних карток) тощо (MWO).

Аргументовано думку про те, що для належного розуміння суті неологізму треба знати його морфологічну будову, семантичні особливості, що відрізняють його від загальноживаних слів та особливості контекстуального функціонування у спеціальному контексті. Проблема інноваційних процесів у лексиці сучасної англійської мови є доволі актуальною, оскільки англійська мова як провідна у світі перебуває на вершині розвитку. Величезна кількість нових слів та необхідність і фіксування, стандартизації та кодифікації зумовили створення особливої галузі лексикології – неології – науки про неологізми. Серед проблем і завдань неології дослідники виокремлюють такі: виявлення нових слів–термінів, їх правильне тлумачення, значення, формулювання нових тенденцій розвитку мови на підставі нових мовних одиниць, визначення способів їх утворення [93].

Проте навіть у найгрунтовніших дослідженнях з неології немає детального структурного та лексико-семантичного аналізу неологізмів досліджуваної сфери мобільного зв'язку. Аналіз нової лексики терміносистеми «мобільний зв'язок», дає підставу говорити про зміну як концептуальної картини світу, лексичної (мовної) картини, про ті нові фрагменти суспільного досвіду, які потребують

лексичної фіксації, а також про прагматичні чинники які впливають на створення та використання нових термінологічних одиниць: *digital crowding* – цифрове скупчення; *digital hangover* – цифрове похмілля; *text-walk* – писати повідомлення на мобільному телефоні в соціальних мережах на ходу; *skype* – заснути одночасно з своїм співрозмовником; *skype sleep* – спілкуватися за допомогою програми (WNI).

З розвитком технологій мобільного зв'язку з'являються нові види обладнання, процеси, явища тощо. Тому виникає потреба у їх номінації, що супроводжується появою нових слів, які поповнюють словниковий фонд сучасної англійської мови [126, 98–103]. Поява нової лексики, що пов'язана з інноваціями у галузі мобільного зв'язку, сьогодні мало вивчена і недостатньо систематизована, що формує ціль окресленого підрозділу дисертаційної праці: *e.g.*: *mouse potato* – людина, яка багато часу проводить за комп'ютером; *selficide* – спроба зробити селфі в умовах небезпечних для життя або скорочення *YOLO* – *You Only Live Once* (OD).

Наявна неологічна картина світу віддзеркалює навколишню реальність, охоплює нові явища та поняття. Оновлення світу спонукає до виникнення лексичних засобів, відображення мінливості буття у мові, що спричиняє нове мовне членування світу, відображене в категоризації картини світу. У наш час англійська мова частіше «експортує» слова в інші мови, ніж «приймає» їх. Процесу творення нових слів відображає у мові потреби суспільства у вираженні нових понять, які є своєрідним продуктом розвитку науки, техніки, культури, суспільних відносин тощо [132, 215–227].

Проте має минути чимало часу, щоб нові терміни закріпились у мові, а їхня неологічна семантика вживання стала зрозумілою кожному фахівцеві відповідної сфери.

Загально відомо, що термін *neologism* – «**неологізм**» – це вигадане або недавно створене слово, яке набуло широкого вжитку в суспільстві, що позначає нове слово (стійке сполучення слів) за формою або звичайним за змістом, тобто **неологізмом** називаємо новостворений термін, авторське слово або фразу, що

перебуває у процесі входження у загальний узус, тобто ще не включені до державного стандарту реєстрації загальноновживаної мови. Фактично неологізмами є ті слова, які, на слухну думку І. Арнольд (I. Arnold), утворюються за прикладами вже існуючих у мовній системі одиниць [304]. Особливо значна кількість нових лексичних одиниць виникла у зв'язку з розвитком комп'ютерної техніки та появою сучасних мобільних технологій.

Завдання дисертаційного розділу полягає у тому, щоб з'ясувати як термін *неологізм* із властивим йому інваріантним стабільним компонентом може потрапити у численні контекстуальні смисли, виявити іманентні ознаки, які є комунікативно-релевантними. Адже ці базові семантичні категорії забезпечують функційні можливості терміна *неологізма* у фаховій реалізації, тобто пояснюють семну структуру терміна у лексикографічних джерелах спеціальних текстів [139]. Із вище викладеного випливає, що в основі зв'язків між семантичним інваріантом і його змінними компонентами–сміслами діють процеси узагальнення та диференціації, які призводять до семантичної варіативності терміна сфери мобільного зв'язку.

Тому на користь цієї ідеї обґрунтовуємо тезу, що термін *неологізм* має інваріантний стрижень, який є абстрагованим, іманентним у численних мовленнєвих актах та спеціальних текстах [113, 33–37]. За нашим розумінням, семантичний інваріант – це обмежена низка комунікативно–релевантних ознак (КРО) вихідного поняття, яке закріплено за терміновими, що виконують смислорозмежувальні функції. Тобто, ці ознаки диференціюють його від інших тотожних понять того самого класу «породжуючи» кожного разу інші смисли вживання, як наприклад: 1) *Англ. fake (фейк) – підробка, фальшивка – 1. неправдива інформація, яку ЗМІ подають як реальну новину. 2. шахрайські сайти (сторінки, акаунти) в мережі, засновані не тими особами, від імені яких їх заповнюють.* 2) *Weblish (вебліш) – усічених основ Web та English – веблійська мова) - специфічна англійська мова, характерна для інтернет-висловів, ознаки якої – написання всіх літер у малому регістрі, відсутність розділових знаків,*

орфографічні, пунктуаційні та граматичні помилки, нелітературний, навіть неформальний стиль. [OD].

Вважаємо, що у процесі дослідження сутності значення терміна *неологізма* на підставі узагальнених формул, контекстів, важливо, на думку дослідників, виявити внутрішній семантичний стрижень у вигляді архісеми, узагальненої ознаки [183, 16–21].

Опираючись на такі продуктивні термінотвірні процеси як: *конверсія, афіксація, компресія, аббревіатура* тощо, неологізми субмови мобільного зв'язку можна поділяти на кілька семантичних груп:

- лексичні одиниці, що означають поняття, пов'язані з мобільними телефонами та роботою на комп'ютерах: *trouble-shoot – знищити частину даних у пам'яті комп'ютера. This section provides information to help troubleshoot network access protection (NAP) and operating system development issues in Configuration Manager 2007. – У цьому розділі подаються дані, які допоможуть усунути недоліки захисту доступу до мережі та розгорнути операційну систему у Configuration Manager 2007(MWO);*

- запозичення – як елемент чужої мови (слово, морфема, синтаксична конструкція та ін.), які перенесено з однієї мови до іншої на підставі мовних взаємовпливів, а також сам процес контактування мов, тобто переходу елементів від однієї мови до іншої. Шляхом запозичення потреби номінації термінних понять найчастіше задовольнялися тоді, коли виникала необхідність віддзеркалити реалії науково-технічного процесу суспільства чи наукові досягнення тієї чи іншої держави [211, 97–102];

- заслуговують на увагу семантичні неологізми, які набули нового смислового значення у термінах мобільного зв'язку. Прикладом такого неологізму є загальноживане слово *macintosh – макінтош: «пальто або плащ із прогумованої тканини»*, яке в англомовній терміносистемі «мобільний зв'язок» набуло спеціалізованого значення: *лінія персональних комп'ютерів, «комп'ютер фірми Apple Computer, несумісний з IBM»; bubble memory – a solid-state memory capable of storing large amounts of information in an extremely small area [OALD].*

Зазначимо, що поява лексичних неологізмів пов'язана, передусім, з потребою називання реалій, які раніше не існували: *smartphone* смартфон, *laptop-lenmon*, *gigabite-gigabayt*, *driver-драйвер* та ін [CD].

Інтенсивне впровадження мобільних і комп'ютерних технологій у життя сучасного суспільства, зумовлюють появу *інформаційних неологізмів*, які виконують у мові явище номінативну функцію, називаючи поняття: *cyber squatter* – кіберсквотер – людина, яка перепродає доменні адреси; *hosting* – хостинг – послуга з надання дискового простору для фізичного розміщення інформації на сервері, що постійно перебуває у мережі; *scourpast* – копінаст – використання шляхом механічного копіювання інформації з чужих *web-ресурсів* на своїх *web-сторінках* тощо [OD].

Зазначимо, що у сфері інформаційних технологій, значна кількість термінів утворилась телескопією як доволі продуктивний спосіб: *netiquette* походить від накладення двох слів *network* – мережа і *etiquette* – етикет – правила, які прийняті у спілкуванні в мережі, *Webinar* від *web* – мережа і *seminar* – семінар, який проходить у мережі без присутності людей; *netizen* від *network* -мережа і *citizen* -громадянин, тобто позначає людину, яка проводить більшу частину часу в інтернеті; *Infomania* – злиття слів *information* – інформація і *mania* – манія, що передає значення постійної перевірки соціальних повідомлень та інші [MG].

Інше поширення, термінотвірним способом є скорочення неологізмів сучасної англійської терміносистеми «мобільний зв'язок», яка поповнює досліджувану сферу численними термінами: *e-quaintance*- позначає знайомий, з яким спілкуються тільки по інтернету чи мобільному телефону, а не в реальному житті. Термін походить від *acquaintance*-знайомство з приєднанням початкового *e-*, яке є скороченим варіантом від *electronic*. Аналогічно утворені терміни: *e-ticket* – електронний квиток, *e-wallet* – електронний гаманець, *e-business* – купівля та продаж речей або послуг через інтернет, *e-learning* – онлайн навчання та багато інших [OALD].

Вважаємо, що неологізм – це слово–термін, яке за єдністю форми та змісту у порівнянні з вже існуючими у словниковому корпусі мовними одиницями є новим і входить у використання носія мови, тобто лексична одиниця, що сприймається як нова протягом деякого часу більшістю членів певної комунікативної спільноти.

Отже, загальноновживана та спеціальна лексика, що поповнюють мову мобільного зв'язку, своєчасно реагують на зміни в науково-технічній, соціальній, культурній та інших сферах носія мови та спричиняють появу у сучасній англійській мові величезної кількості неологізмів, зокрема.

На наш погляд, саме загальноновживана та спеціальна лексика, що поповнює мобільний термінологічний фонд, найшвидше реагує на усі зміни в науково-технічній, соціальній, культурній та інших сферах, спричиняє появу у сучасній англійській мові значної кількості неологізмів. Враховуючи критичний огляд теоретичних джерел, наукових досліджень, присвячених феномену новоутворень у терміносистемі «мобільний зв'язок» серед дослідників, немає одностайної думки щодо визначення терміна неологізм. З одного боку, під новоутвореннями розуміють слова або словосполучення, терміни, терміносполучення, які з'явилися у спеціальній мові на позначення уже існуючого слова, або запозичення з іншої мови.

Нові слова, терміни мобільного зв'язку, що виникають у наслідок дії внутрішніх чинників мовного процесу, також пов'язані з дією внутрішніх законів мови – закону аналогії, закону мовної економії, тенденції до однотипності тощо. З огляду на незалежне розуміння суті неологізму треба знати не лише морфологічну будову мобільного зв'язку, семантичні особливості, що відрізняють його від загальноновживаних слів, а також його конотацію, особливості контекстуального функціонування. Як засвідчують аналізований емпіричний матеріал, в основі творення неологізмів сфери мобільного зв'язку сучасної англійської мови, задіяно багато словотвірних способів.

Терміни, які з'являються у процесі дії глибинних чинників фахової мови, також пов'язані з дією імпліцитних законів аналогії, мовної економії тощо. Для

адекватного розуміння семантики неологізму, потрібно знати не лише його морфологічну будову, а й відмінність від загальноживаного слова, а також його конотацію, особливості контекстуального функціонування у спеціальних текстах.

Отже, зазначимо, що дериваційний потенціал загальноживаного слова ілюструє потенційність продукувати неологізми досліджуваної сфери мобільного зв'язку. Дослідження семантичних особливостей неологізмів терміносистеми «мобільний зв'язок» сучасної англійської мови дає підстави стверджувати, що основу корпусу неологізмів становили неологічні терміни на позначення: людей як користувачів пристроїв комунікації, феноменів, які виникли у цій сфері та процесів, що можна виконувати за допомогою пристроїв: *modem, adapter, smartphone, e-book*, що дасть змогу виконувати операції з отримання обробки та поширення інформації.

Також вагому групу становлять неологізми з семантичним полем «соцмережа» як явище мобільної комунікації, що здебільшого передається, акронімами: *HAND – have a nice day; KISS – keep it smile stupid etc.* Досліджуваний матеріал дав змогу виокремити не менш важливі групи неологізмів: назви пристроїв та їх типи, явища, які пов'язані з пристроями; програми та додатки; фізичні, психологічні та ментальні проблеми, які виникають унаслідок надлишкового користування мобільними телефонами; комплектуючі та запчастини мобільних телефонів; додаткові пристрої та аксесуари для поліпшення роботи з мобільними телефонами: *monitor, projector, printer, output device etc.*

Отже, можемо стверджувати, що специфіка формування кожного неологічного терміна пов'язана з використанням окремої неолексеми, яка уможливорює її виокремлення та співвіднесеність до певної групи термінів «мобільний зв'язок». Отож неологізми сфери мобільного зв'язку відображають актуальний стан фахової лексики, а неологічна база, яка сформувалася за останні десятиліття, дає змогу осмислити термінотвірні процеси та механізми сфери мобільного зв'язку. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у

перманентному розвитку сфери мобільних технологій, появи у ній все більшої кількості неологізмів, які потребують нових наукових розвідок. Враховуючи той факт, що сфера мобільних технологій динамічно розвивається, у зв'язку з чим виникає усе більше неологізмів, то саме ця галузь науки і техніки потребує у перспективі подальшого лінгвістичного дослідження семантичного, термінотвірного, когнітивного та прагмалінгвістичного аспектів.

3.3. Міжмовні впливи на формування сучасної англійської терміносистеми «мобільний зв'язок»

У дисертаційному дослідженні висвітлено роль іншомовних запозичень у поповненні сучасної англійської терміносистеми мобільного зв'язку. Проаналізовано міжмовні впливи на формування сучасної англійської терміносистеми «мобільний зв'язок», розглянуто роль мовних контактів, міжмовних впливів та асиміляції романсько-германських запозичень у сучасну англійську мову термінології мобільного зв'язку. Показано шляхи проникнення запозичених термінів мобільного зв'язку до складу англійської мови головно на підставі норманського мовного суперстрату. Зроблено висновок про те, що запозичення перебувають у динаміці, змінюючи своє значення та набуваючи поширення у різних сферах, вступає у лексико–семантичні кореляції з автохтонними термінами мобільного зв'язку.

Аналізу мовних контактів, іншомовних запозичень і впливів присвячені праці дослідників: Зацного Ю. А., Кислюк Л. П., Махачашвілі Р.К., Потєбні О.О., Ситникової Т.А., Хауген Є., Чирвоний О.С. та ін. У сучасній зарубіжній лінгвістиці простежується яскраво виражена тенденція до вивчення міжмовної комунікації, як джерела запозичень в англійську мову: Є. Хауген, В. Hansen, Н. Hitchings, А. Stanforth, S. Thomson та ін.

Сучасна міжкультурна комунікація перебуває в умовах активного розвитку англійської культури та інтернаціоналізації англійської мови. Виникнення, розвиток мобільних і комп'ютерних технологій, інтернету докорінно вплинули на всі сфери людської діяльності, зокрема на поповнення терміносистеми

мобільного зв'язку. Англійська фахова мова, претендуючи на роль глобальної, інтенсивно запозичує значну кількість термінного фонду з інших германських і романських мов. Дослідження взаємодії мовних і соціокультурних аспектів є першочерговим завданням сучасної науки та має велике теоретичне й практичне значення, особливо на фоні зростаючої міжкультурної інтеграції і мовних взаємовпливів.

Те, що сьогодні англійська мова інтенсивно запозичує та поповнює свій лексичний та термінний фонд з інших контактуючих мов, помітне багато дослідників. Такий процес освоєння запозичених термінів є результатом тісної взаємодії фонетичних, граматичних і семантичних систем «мови–донора» й «мови-реципієнта» [200]. Важливим завданням є вивчення особливостей функціонування запозиченого слова–терміна, переосмислення його семантики, внаслідок входження в іншу мову (семантична контамінація) тощо. Тому, під час аналізу іншомовної лексики важливо не тільки виявити сам факт запозичення, а й визначити його структурно-семантичні та функціональні закономірності адаптації, у мові-реципієнті.

Термінознавча наука стверджує, що одним із найважливіших зовнішніх чинників мовних змін і розвитку фахової мови є тісне контактування мов. Наявність запозиченої фахової лексики об'єктивно характерна для будь-якої мови, що зумовлено позалінгвальними чинниками та самою природою мови як цілісної системи [106, 123–124]. Актуальність наукової розвідки зумовлена сучасною лінгвістичною тенденцією до комплексного дослідження процесів контактування мов як об'єкта наукових інтересів. Стрімкий науково-технічний прогрес, максимальне запозичення в англійську фахову мову як засобу міжкультурної комунікації, створює сприятливі умови для інтенсивного поповнення пласту термінолексики «мобільний зв'язок».

Головна мета цього підрозділу – простежити міжмовні впливи на формування сучасної англійської терміносистеми «мобільний зв'язок», дати відповідь на запитання: звідки і чому потрапив запозичений термін в англійську, як він асимілювалося у мові, як адаптувався до сучасної англійської мови, як

змінив своє семантичне значення, які зміни зумовила його поява в словниковому складі англійської фахової мови.

Означене дослідження проведено на підставі аналізу фактичного матеріалу, відібраного з авторитетних англо-англійських тлумачних словників і спеціальних текстів мобільних технологій. За допомогою низки методів, особливо методики “значення–смысл”, простежено шляхи структурно-семантичної та функціональної адаптації англійських запозичень в англійську фахову мову мобільного зв'язку. Задіяні у методичному підході базові семантичні категорії, інваріант трактуємо як одиницю системи мови, а смисли, його варіанти, як синтагматичні реалізації системи мовлення. Акцентовано на тому, що в основі відносин між семантичним інваріантом фахового терміна і його змінним компонентом, смислом діють процеси узагальнення інваріантної семантики та диференціювання змінних сем (смыслів). З'ясовано прагматичні причини виникнення англійських неологізмів – запозичень у поповненні терміносистеми «мобільний зв'язок» з використанням ресурсів інших мов, висвітлено її структурно-семантичні та функціональні параметри.

Іншомовний вплив є чинником, який забезпечує розвиток словникового складу англійської фахової мови, що виявляється у процесі запозичення нових лексичних і термінологічних одиниць. Такий процес пов'язаний з екстралінгвальними чинниками, бо віддзеркалює мовні контакти, які виникають унаслідок спілкування між носіями мови, зокрема спеціалістами галузей мобільних технологій [107, 21–25].

У термінознавчих студіях стверджується те, що фахова лексика є динамічною та відкритою до іншомовних запозичень, мовною підсистемою. Наявність запозиченої лексики об'єктивно характерна для будь-якої мови, що зумовлена, як позалінгвальними чинниками власне природою мови як цілісної системи. Як вважають дослідники, найголовнішою умовою запозичення іншомовних слів вважається наявність контактування мови. Зазначається, що з розвитком мобільних технологій в умовах зростаючої міжкультурної комунікації процес запозичення стає все інтенсивнішим, адже на відміну від лексичного

проникнення нові запозичення передбачають поповнення та мовнокультурний вплив і експорт лексем з однієї мови в іншу [152, 229–232].

Як зазначає Ю. А. Зацний, сфера повсякденного життя перетворюється на один із головних продуцентів лексико-фразеологічних інновацій у сучасну англійську мову. Розвиваючи думку, вважає, що на шляху до повного лексичного засвоєння слово проходить три етапи: 1) етап інновації, первісного вживання слова в контексті мови-реципієнта; 2) етап віртуалізму, поширення слова серед невеликої групи носіїв мови; 3) етап неологізму, вживання слова більшістю носіїв мови-реципієнта [135, 82–90]. Цілком поділяємо думку вченого щодо етапності адаптації запозиченого терміна у фаховій мові.

Оскільки мова – це система, де все тісно взаємопов'язане, то процес інтерференції зумовлює певну реорганізацію її фонетичної, граматичної та лексичної систем, коли в мову потрапляють іншомовні запозичення.: *фр. clavier hot key* – «гаряча клавіша» – *a key or a combination of keys providing quick access to a particular function with a program* – комбінація клавіші швидкого виклику–різновид інтерфейсу взаємодії з комп'ютером, що значно пришвидшує роботу і збільшує кількість можливих дій, викликів, зокрема, авторитетні англо – англійські тлумачні словники подають до двадцяти різних значень прикметника, *hot*, ретельний аналіз, яких виявляє серед них узагальнену інваріантну ознаку *гарячий у сенсі швидкість реакції*, яка актуалізувалася у французькому сполученні *raccourci clavier*, де воно набуло ще й додаткового значення скорочення, що теж пов'язано з *швидкістю дії* чи англійському *hot key*, аналогічно до запозичення з *фр. service de minimessages* (англ. *service of short messages*) – *система передачі коротких повідомлень (NTC's MASS MEDIA)*,

В умовах сучасного темпу життя, у процесі функціонування зручних і динамічних інформаційних технологій в англomовному фаховому мовленні виникає велика кількість термінів, що стосуються галузі мобільного зв'язку. Такі лексичні одиниці використовують у досліджуваній сфері не лише, як терміни, а й як загальноновживані слова, оскільки кількість їхніх користувачів динамічно зростає: *netbook, laptop, spam, display, file, interface, ipad, pamcomputers, printer,*

game, gamer, tag, trigger, skype, login та багато інших, які з огляду на надзвичайну їх поширеність використовуються не лише у галузі комп'ютерних технологій, а й в інших сферах високих технологій, а також у повсякденній комунікації [284].

Як зазначалося вище, у сучасну фахову англійську мову разом із новими запозиченими термінами неологізмами потрапляє велика кількість аббревіатур на позначення мобільних технологій, як от: *ISP (Internet Service Provider)* – *Інтернет-провайдер*, *IP Address (Internet Protocol Address)* – *спеціальна адреса у комп'ютерній мережі, побудована за протоколом IP тощо*. Стабільне поповнення фахової мови акронімами збагачують власне наукову термінологію мобільних технологій і лексику загального вжитку. Дослідники серед запозичень розрізняють іншомовні та запозичені слова. Ми поділяємо думку тих, хто стверджує, що під терміном *іншомовні слова* належить розуміти слова, які проникли в англійську з іноземних мов, не засвоєні повністю мовою, яка їх запозичила, що усвідомлюються носіями мови, як «чужорідні» та зберігають ознаки свого походження [152, 233–236].

Іншомовні слова, зокрема ті, що потрапили у сучасну англійську мову, скажімо, з німецької, вже не сприймаються мовцями – реципієнтами як «чужорідний» елемент і не потребують пояснень щодо форми та значення (наприклад, у сучасній термінології мобільного зв'язку такі терміни активно вступають у словотвірні процеси: *нім. Affe* – *мавпа* – *людина, що невміло поводиться з пристроєм*; *spyware* – *шпигунська програма для непомітної крадіжки інформації*; *zenware* – *програма, яка допомагає користувачеві сфокусуватися на поточному завданні, уникати відволікаючих чинників*; *der Klingelton* – *сигнал вхідного дзвінка/СМС*; *das Ladegerät* – *зарядний пристрій*; *das Mobilnetz* – *мобільна мережа*; *die Handydaten* – *мобільні дані*; *das Handybanking* – *мобільний банкінг*; *der Handytasche* – *футляр для М* та інші [NTC's MASS MEDIA].

Окремий пласт терміносистеми мобільного зв'язку репрезентують неологізми, які використовують у фаховій комунікації, зокрема такі поширені

акроніми: *BYOD (bring your own device)* – «принось свій власний пристрій», дозвіл використовувати на роботі власні мобільні пристрої для вирішення робочих завдань; *Face ID* – розпізнавання користувача по обличчю; (стандарт безпеки, в основу якого закладемо створення структурної карти особи за допомогою інноваційної системи камер *True Depth* і передових технологій); *QWERTY* – клавіатура, на якій букви розташовані у тому ж порядку, що і на звичайній комп'ютерній. Додамо, що для позначення об'єднання *Hi-Tech* – високі технології, найновіші і найпрогресивніші технології сучасності – хай-тек компанії, які вважаються однією з найвпливовіших у світі, виник акронім: *GAFAM* – *Google, Apple, Facebook, and Amazon*.

Іншомовний вплив на будь-якому мовному рівні завжди спричиняє конвергенцію взаємодіючих мов. Е. Хауген розробив теорію дифузії – процесу проникнення іншомовних елементів і моделей у систему мови-реципієнта [280, 61–80]. Взаємодія мов – це невідворотний процес, який виникає та розвивається унаслідок мовних контактів, що налагоджуються між мовами за умов білінгвізму і є чинником змін на різних рівнях мовної системи [257]. Процес запозичення супроводжується освоєнням чужомовної лексики на всіх мовних рівнях системи мови-реципієнта, тому основою дослідження особливостей опанування англійської мови є також їхній аналіз структурно-семантичного та функціонального потенціалу.

Проникнення запозичених термінів до складу англійської мови залежить головним чином від нормандського мовного суперстрату, який започаткував французько-англійські мовні контакти. Французькі запозичення проникають у ті сфери, в яких в англійській мові не вистачає власних засобів вираження, що стало головною причиною проникнення в англійську мову багатьох французьких слів та акронімів, які розширили свої семантичні зв'язки й абсорбували у себе все цінне й потрібне: *FAI – fournisseur d'accès à l'internet* – постачальник послуг Інтернету, провайдер; *zone ASFI – accès sans fil à l'internet* – зона вай-фай, «гаряча точка»; *UMTS (universal mobile telecommunication system)*, «*système universel de telecommunication avec les mobiles*» – універсальна система мобільного зв'язку;

systeme GSM (global system for mobile communications), «*systeme mondial de communication avec les mobiles*» – глобальна система мобільного зв'язку [TIC].

Аналіз фактологічного матеріалу дає підстави стверджувати, що процес іншомовних запозичень у сучасну англійську терміносистему мобільного зв'язку належить до комплексних лексико-семантичних трансформацій, які відбуваються у термінологічній системі, загалом впливають на еволюцію та взаємовплив мов у процесі взаємопроникнення, якій, передусім сприяє тенденція до глобалізації. Особливість новоутвореної термінологічної лексики полягає в її динамічному та кількісному поповненні, привнесенні елементів новизни у фахову мову-джерело. Наприклад; *Phalbet* (від *phone* телефон та *tablet* – планшет) – смартфон із сенсорним екраном, розмір якого десь між розміром типового смартфона та планшетного комп'ютера; *word-of mouse* – комунікація через комп'ютерно-опосередковані засоби, такі як: електронна пошта, чати, скайп; *smartphone* – дослівно, розумний телефон – мобільний телефон, доповнений функціональністю персонального комп'ютера [NTC's MASS MEDIA].

Процес запозичень (*borrowings, loan-words*) у сучасну англійську фахову мову пояснюється конкретно-історичними умовами розвитку мови джерела. За нашими спостереженнями, в англійській мові відсоток запозичень значно вищий, ніж в інших мовах тому, що з огляду на історичні обставини, англійська мова більше ніж будь-яка інша мала змогу запозичувати іноземні слова – терміни в умовах прямого безпосереднього контакту: *techno-creep* – поступове проникнення і впровадження нових видів техніки в усі галузі суспільного життя; *scalper-bot* – програма розроблена для купівлі та продажу квитків на концерт, шоу, розважальні програми; *cyber-park* – кіберпарк, велика територія, на якій сконцентровано хай-тек компанії, територія високотехнологічних комунікацій [MCD].

Інтенсивність потрапляння нових запозичених слів-термінів у сучасну терміносистему англійської мови у різні періоди різна, тобто залежить від конкретних історичних умов. Взаємовплив мови джерела на мову реципієнта у

цьому випадку, англійської, «мобільний зв'язок», також значно залежить від мовного чинника, а саме від близькості мов, які контактують. Наведімо приклади: *Internet ghetto* – стан людей, позбавлених можливості користуватися комп'ютерною технікою, інтернетом; *information pollution* – негативний вплив перенасичення інформацією на спосіб життя людини, на її культуру; *digital hangover* – цифрове похмілля; *second screen* – другий екран; *virtual mobbing* – віртуальний моббінг; *digital diet* – цифрова дієта тощо (RIT).

Сьогодні дослідників цікавить також те, звідки і чому потрапило запозичене слово в англійську, як воно асимілювалося в мові, як адаптувалося до граматичної будови та фонетичних норм, як змінило своє значення, які зміни спричинила його поява в словниковому складі англійської мови: *digital pickpocketing* – крадіжка даних із мобільного телефону; *shoulder surfing* – крадіжка комп'ютерного пароля чи коду доступу шляхом зазираання через плече особи, яка набирає; *piggybacking* – використання інтернету без офіційного дозволу тощо (OALD).

Про необхідність запозичень вчені говорили давно, зокрема О. О. Потебня вважав, що запитувати потрібно не те, від чого запозичене, а те, що додано, створено внаслідок діяльності, спричиненої відповідним поштовхом під час запозичення слова від іншого народу [228]. Однак ця слушна думка вченого, на жаль, не отримала поширення у свій час, не знайшла відгуку у філологічному середовищі.

Через системність характеру мови взагалі, та терміної лексики зокрема, жодне нове поповнення запозиченнями не може бути не поміченим для решти словникового фонду. Запозичене слово–термін, зазвичай, набуває одне або кілька значень семантично найближчих до нього слів, які вже раніше існували у мові. Відбувається перегрупування у їхній смисловій структурі, тобто вторинне значення може стати первинним і навпаки: *yenta* (італ.) – пліткарка, яка багато базикає по телефону; *domain* (фр.) – частина інформаційного інтерпростору з певним власником (державою, організацією, індивідом); *daily twitamin* – сленг твіттера, що означає твіт і містить корисні знання, які легко сприйняти та

запам'ятати, це «щоденний вітамін» для користувачів Twitter, *tweetholic* – термін, який використовується для опису людини, яка має проблемну залежність від Twitter, *smartphone zombie* (або *smombie*) – пішохід, який йде повільно й не звертає уваги на оточення, бо зосереджений на своєму смартфоні [WNI]. До речі, це вважається значною загрозою безпеці руху, оскільки пішоходи відволікаються і спричиняють дорожні пригоди. Цікавим є той факт, що міста як Чунцин і Антверпен у 2014 і 2015 роках запровадили спеціальні пішохідні смуги для користувачів смартфонів. У 2014 році в Китаї було вже понад 500 мільйонів користувачів смартфонів. У Гонконзі їх називають «*thead-downtribe*» – плем'я головою вниз, тобто пішоходи, які надсилають текстові повідомлення, можуть спіткнутися об бордюри, вийти попереду машин і нашттовхнутися на інших пішоходів. Це явище яскраво ілюструє такий приклад:

Podestrian — змішування та вирізання – той, хто часто ходить пішки, слухаючи музичний плеєр AppleiPod або кого можна побачити, гуляючи, слухаючи музику на портативному музичному пристрої AppleiPod [GSM]. Термін утворений поєднанням двох слів *pedestrian* і назви популярного портативного музичного плеєра *ipod*, отже, передає метафоричне забарвлення відповідним перефразуванням.

Такий процес відбувається тому, що тривале співіснування у мові абсолютних або майже абсолютних синонімів неможливе і завжди ліквідується або розмежуванням їхніх значень, або витісненням з мови слів, які вийшли з ужитку. За нашими підрахунками серед способів термінотворення мобільний зв'язок 40 % займає словоскладення, 30% суфіксація, 20% аббревіатура та 10% конверсія, що зображено на діаграмі.

Як свідчить діаграма, словотермінотвірний потенціал, лексико-дериваційний та функціональний процеси фахової англійської мови стає все помітнішою.

Отже, англійська мова, запозичуючи слова з інших мов, перейняла протягом розвитку найліпший мовний фонд інших романо-германських мов. На противагу сучасній мові сучасна французька мова, носії якої відстоюють чистоту своєї мови, намагаючись ізолювати її від іншомовних нововведень: *accès* – доступ, звертання, вибірка; *amorce* – програма само завантаження, програма розкрутки; *avatar* – аватар синтетичний об'єкт, що представляє користувача у віртуальному середовищі; *bogue* – помилка у програмі *capular* – фантом вірусу, програма – містифікація; *ver* – «черв'як», «хробак», шкідлива програма; терміни, які перейшли з інших терміносистем: *virus* – вірус, шкідлива програма; *bombardement* – розсилання великої кількості недоброзичливої інформації одному користувачеві, *visualization*, синонім *affichage* – відображення, виведення інформації на екран, індикація [ТІС].

Проте вважаємо, що англійська мова не була обмежена кордонами і не втратила своєї ідентичності, а залишилась мовою германської групи разом з усіма притаманними їй рисами протягом усіх періодів розвитку і ті зміни яких

вона зазнала у зв'язку з запозиченнями, лише збагатили її словниковий і термінний фонд. Отже, аналіз англomовних запозичених у терміносистему «мобільний зв'язок», дав змогу дійти таких попередніх висновків. Мігруючи з мови в мову, з культури в культуру, запозичені слова–терміни набувають фонетичних, морфологічних і семантичних нюансів, приростаючи до місцевих узвичаєних смислів.

Лексико-семантичний аналіз новітніх англomовних запозичень у терміносистему мобільного зв'язку дає підстави вважати, що їх проникнення у сучасну англійську мову відбувається різними шляхами. Найдинамічніше процес поповнення спеціальної лексики реалізується на рівні формальної структури, значно довше триває так звана функціональна (семантична асиміляція). Дослідження терміноствірної активності англійських запозичень у терміносистему «мобільний зв'язок» виявило корелятивні між мовні процеси у формуванні лексики, визначило ступінь генетичної спільності між ними, з'ясувало шляхи їхньої дериваційної потужності.

Використання запозичених слів–термінів для номінації спеціальних понять, зокрема у терміносистемі мобільного зв'язку, дає підставити стверджувати, що семантичний спосіб творення термінів відіграє важливу роль в усіх мовах.

У висновку зазначимо, що термінологічна лексика галузі мобільного зв'язку інформаційно-комунікаційних технологій запозичена головно з французької та інших германських мов. За останні роки вона не лише значно наростила свій обсяг, а й почала активно проникати в англійську терміносистему, фахову мову. Вважаємо, що систематизація англomовних запозичень на підставі аналізу міжмовної кореляції, шляхів і способів адаптації, особливостей функціонування у системі сучасної фахової мови, відкриває перспективи подальших наукових розвідок у цьому напрямі. Разом із численними запозиченнями, внаслідок активного контактування мов, доцільно розглянути збагачення англійської мови «мобільний зв'язок», метафоричними та метонімічними переосмисленнями.

3.4. Метафоричні та метонімічні засоби поповнення англомовної терміносистеми «мобільний зв'язок»

У дисертаційному розділі проаналізуємо термінотвірну роль стилістичних фігур (метафори та метонімії) в утворенні сфери «мобільний зв'язок». Виявлено спільні закономірності вживання стилістичних прийомів у мобільній термінології, способи їх зміни (семантичні значення). Зазначається, що смислоутворююча парадигма метафори є складним феноменом, яка утворює сукупність похідних, мотивованих однією абстрагованою ознакою. Простежується також номінативна функція метафори, яка здатна формувати нові терміни та їхні смисли. Узагальнено, що метафора це – семантичний зсув значення, а метонімія-семантичний зсув у референції.

Представниками лінгвокогнітивного підходу до вивчення метафори є:

А. П. Бабушкін, М. М. Болдирєв, Е. Маккормак, В. М. Телія, А. Вейржбіцка. Поділяємо думку тих дослідників, які визначають концепт у лінгвокогнітивній парадигмі терміна як «вербалізоване значення» (В. Зусман, Ф. Бацевич, М.Алефіренко, В. Манакін, С. Жаботинська тощо). Зокрема, В. Н. Манакін визначає вербалізований концепт як «одиницю етнокультурної інформації, що відображає світ національного сприйняття предметів і понять та позначаються мовою» [198, 282–289]. С. Жаботинська розглядає його як «мінімальний» пакет інформації, представлений в одиницях мови та мовлення» [122, 3–11].

Акцентовано на тому, що стилістична фігура, метафора виконує образну та активну функцію мови і може бути репрезентована низкою семантичних маркерів або сем. Аргументується, що стилістична фігура, як результат поєднання різнорідних компонентів змісту, які виникли у фаховому контексті, імпліцитно відокремлюється від нього, реалізується у метафорі та метонімії, забезпечуючи адекватне взаєморозуміння серед носіїв фахової мови [102, 43–44]. Метафора – це семантичний процес, у якому форма мовної одиниці передається від одного референта до іншого на підставі тієї чи іншої подібності предметів/понять у свідомості реципієнта.

Доведено, що, проникаючи у професійну мову, метафора поступово втрачає свою образність, асоціативність і набуває виключно термінологічного забарвлення. Аргументовано, що стилістичні фігури (метафора, метонімія) здатні породжувати нові смисли як у семантичному, та і когнітивному вимірах, їх вільне поєднання уможливорює появу нового смислового прирощення, яке актуалізується в конкретному мовленнєвому чи спеціальному акті мови.

Одночасно метафора є лінгвокультурним феноменом і найважливішим інструментом самопізнання / пізнання світу, збагачуючи його додатковими смислами у спеціальних контекстах. Адже процес метафоризації – це перенесення характерних ознак мови зі сфери джерела у сферу мети. Актуальність підрозділу полягає у висвітленні глибинної сутності стилістичних фігур, їхньої функціональної ролі у породженні численних смислів. Відтак метою є окреслення абстрактної ознаки стилістичної фігури як термінологічного сполучення професійної мови, що уможливорює позначення значної кількості предметів і явищ навколишньої реальності. Тому виявлення узагальненої ознаки стилістичних фігур, аналізу їх семантико-функціональних особливостей та ролі у формуванні різних смислів у спеціальному мовленні є апіорним завданням.

Завдання також полягає у тому, щоб дослідити метафоричні та метонімічні фактори у мовно–когнітивній парадигмі мобільної термінології. Ці процеси як засоби конструювання та передачі нових смислів передбачають роль метафор, як продуктивного та семантичного способів виявлення механізму нових смислів. Механізм функціонування стилістичних фігур у процесі пізнання їх імпліцитних потенцій з урахуванням основних закономірних моделей метафорично – семантичного переходу – це складний багатогранний, процес «породження» нових смислів, що спричиняє серйозні труднощі у дослідників.

Опираючись на основу аналізу наукових праць українських і зарубіжних дослідників та функціональну роль стилістичних фігур у професійній мові, сформовано методологічні критерії та методи дослідження, що передбачає теоретико-методологічні засади трактування феномена значення фахового терміна «мобільний зв'язок» у структурі стилістичних фігур як складного

об'єднання семантичних компонентів. Методологічні принципи значеннєво-сміслового методу використовують для диференціації слова–терміна на різнорідні компоненти інваріанта у мові – парадигматики та змінного змісту в мовленні – синтагматики.

Як метафора так і метонімія, як стилістичні фігури, відіграють важливу роль у лінгвокультурних впливах, маніпулюванні, приверненні уваги адресата, надання оцінки фактам і подіям, що описуються у формуванні позитивного чи негативного ставлення до понять, явищ навколишньої реальності. Нам видається, що метафора, з погляду когнітивної науки, є засобом структурування одних понять через інші, пояснення предметів, явищ навколишньої дійсності.

Семантична структура фразеологічної одиниці є сукупністю ієрархічно організованих сем різного рівня абстракції, підпорядкованих одна одній. Фактично, метафора є важливим посередником між абстрактним, символічним світом і людським втіленим пізнанням. Важливо те, що метафори базуються на природних мовах як концептуальний механізм, метафори та пов'язані з ними явища метонімії, аналогії, перебувають у центрі уваги дослідників.

Аналіз термінів і терміносполучень, що підлягають аналізу в контексті цієї розвідки, ілюструє надзвичайно експансивний характер сфери мобільного зв'язку. Отже, окреслена галузь однаково широка і гібридна, пов'язуючи термінологію сфери мобільного зв'язку. Метафора може позначати не лише спільність ознак, притаманних сутностям об'єктивного світу, але й ознаки приписувані їм людиною. Внаслідок чого метафора менш об'єктивна, аніж метонімія, тобто схиляємось до думки дослідників у тому, що у метафори порівняно з метонімією вищий ступінь абстракції [34, 201].

Як об'єкт дослідження, метафора перебуває у центрі уваги багатьох зарубіжних мовознавців. За влучним висловом Дж. Лакоффа і М. Джонсона, метафора пронизує наше повсякденне життя і лежить в основі мислення [180, 58–66]. За іншим висловом, метафора образно кажучи, результатом «прориву» змісту з таємних глибин людської свідомості в навколишню дійсність, є тією ниткою, яка пов'язує людську свідомість і реальність. Узагальнюючи попередню

думку, дослідниця В.М. Телія зауважила, що за допомогою метафори можна висловити думку так само точно, як й іншими словами [262, 26–51].

Можемо стверджувати, що нові метафори, які з'являються одночасно з новими технологіями, іноді настільки семантично «заряджені», що вносять помітні зміни у наше повсякденне життя, формуючи нові поняття навколишньої реальності.

Варто зазначити, що зміщення уваги у бік іншого стилістичного засобу метонімії стало помітним наприкінці ХХ століття і з того часу є предметом дискусій багатьох дослідників. Зміщення значення загальноживаного слова у бік фахової мови «мобільні технології», проілюструємо на такому прикладі: worm – *хробак* (певному хробаку вдається проникнути в мобільні пристрої Apple або *шпигунське програмне забезпечення* є постійною загрозою конфіденційності в інтернеті, також у сфері мобільних технологій натрапляємо на відомий акронім: *WORM* (скорочене від англ.) – *Write Once Read Many*, де носії інформації допускають однократний запис та багатократне читання або *бекдор задній отвір* (*A backdoor is a malware type that negates normal authentication procedures to access a system*), часто є шкідливою програмою, яка може отримати доступ до комп'ютерної системи в обхід системи безпеки і, звичайно, *troyan* – *трояни*; *сумнозвісний вірус* (*In computing, a troyan horse is any malware that misleads users of its true intent.* – *В обчислювальній техніці троянський кінь – це будь-яке шкідливе програмне забезпечення*)(SD).

Вважаємо, що стилістична фігура метафори виконує образну та і ефектну мовленнєву функцію і може бути представлена низкою семантичних маркерів або сем. Семи – це атоми значення, його мікроелементи, архісеми (загальні, родового значення, диференційні видового значення) та потенційні, що побічно відображають риси понять та об'єктів. Отже, метафора – це семантичний процес, у якому форма мовної одиниці переноситься від одного референта до іншого на підставі подібності предметів/понять у свідомості мовця. Відтак мобільний зв'язок має дедалі більший вплив на життя користувачів.

На слушну думку дослідників, метонімія як і метафора забезпечує семантичний, і когнітивний механізм репрезентації необхідних значень, які породжують асоціативні, конкретні ідеї, пожвавлюючи спілкування [17, 296–297]. Отже, метонімія, як і метафора, прямо вказує на наявність у людському знанні більших понятійних одиниць, знання про світ, що, у свою чергу, засвідчує особливу систему людського мислення, цілісність свідомості в її повноті та сфері застосування.

Схиляємось до думки дослідників про те що, семантична структура метафори формується у тісній взаємодії як основного, так і допоміжного компонентів, а значення, що детермінує метафору, є структурним компонентом екстенціонального значення і визначає сприйняття основного суб'єкта метафори [42, 36–38]. Для підтвердження виявленого, наведемо такі приклади сфери мобільної термінології: **hotspot** – *гаряча точка* – *is a physical location where people can access the internet, typically using Wi-Fi* (зона, де бездротові послуги доступні для пристроїв або комп'ютерів із підтримкою Wi-Fi для доступу до інтернету). Більшість гарячих точок стягують з користувачів плату про доступ за день або місяць, проте деякі з них безкоштовні; **handoff** (*хенд оф*) – *process of transferring a mobile telephone call from one cell to another without dropping the call* (це процес передачі активного дзвінка або сеансу даних з однієї комірки до іншої або з одного каналу, в комірці, до іншого) (WNI). Адже, добре реалізована передача обслуговування важлива для забезпечення безперебійного сервісу абонента або користувача сеансу даних.

Surf (v.) – у пошуках цікавих речей в інтернеті використовується, особливо, якщо це робиться за допомогою браузера *World Wide Web* (*Surf the Internet* – пошук в інтернеті); *highways, webs, clouds, matrices, frontiers, railroads, tidal waves, libraries, shopping malls and village squares* – приклади метафор, які використовують у дискусії про інтернет (FDF).

Дослідниця А. Вежбицька, одна із теоретиків когнітивної семантики, вважає, що пізнання людської думки відбувається через пошук елементарних частинок понять (сміслів), які є найкращим віддзеркаленням людської думки.

Саме такі елементарні частки дають змогу описати усі значення у фаховій мові, оскільки «будь-який семантичний примітив закодований у тій чи іншій одиниці мови у вигляді елементарних сем, які семантично неподільні й універсальні» [372]. Наведені нижче терміни аббревіатури підтверджують такий погляд.

PIM (Personal Information Manager/Management) – цілий набір програмних функцій, які впорядковують особисту інформацію. **BYOD**, або **Bring Your Own Device** – фраза широко поширена для позначення співробітників, які приносять власні комп'ютерні пристрої, наприклад; смартфони, ноутбуки та планшети на робоче місце для використання та підключення до захищеної корпоративної мережі (ELL).

Можна з упевненістю стверджувати, що ознака значення, метафори, є структурним компонентом в екстенціональному значенні й уможливорює сприйняття метафори. На підставі взаємодії двох компонентів, первинного та вторинного, інтенсивна метафора утворює нове поняття. Адже метафора ніколи не вказує за якою ознакою уподібнюються два об'єкти тому ці способи уподібнення віднаходять реципієнта. За нашими спостереженнями, метафора в англійській фаховій мові «мобільний зв'язок» з'являється через динамічне проникнення лексичного корпусу, який рухається від периферії терміносистеми до її ядра, що спричиняє міжмовні зв'язки на фонологічному, морфологічному та семантичному рівнях.

Homophobia – (vampirism) *the one thing it does illustrate is Homophobia називають психологічний синдром, коли людина боїться залишитися без мобільного телефону або мобільного зв'язку. Хомофобія – це найперше страх, який проявляється у людини, коли її мобільний телефон не може працювати.*
Hunt – кишенькові пристрої, які мають повільний процесор і повільне, несправне підключення до інтернету, коли користувачі бездротового інтернету «полюють» за інформацією (e.g.: *hunt group – call hunting is a business phone system feature that allows inbound calls to bypass busy signals on a set group of phones.*

Jailbreak – дослівно, втеча з в'язниці; сленговий термін, який використовують для опису дії отримання доступу до приватної файлової системи iPhone, щоб подолати деякі обмеження пристрою. *The metaphoric term 'jailbreaking' is most often used in relation to the iPhone, it is considered the most 'locked down' mobile device currently on sale.*

Brick 1 – коли найбільші телефони, за формою, ласкаво називають «цеглинками».

Brick 2 'Bricking' (a mobile device which no longer works after a software update or installation) – стосується споживчого електронного пристрою, який був пошкоджений без ремонту, що робить його повністю непридатним для використання, часто через пошкоджене мікропрограмне забезпечення [OALD].

Мобільний термін походить від цеглиноподібної форми багатьох споживчих гаджетів. Тут термін «цегла» передає інше значення, з іншим концептуальним підґрунтям, яке пов'язане з несправністю гаджета і більше реалізує функціональний аспект зв'язку між джерелом і метою, виражаючи семантично «безжиттєвість і відсутність користі».

Отже, значення пов'язане лише з товщиною та загальною квадратною формою попередніх телефонів, які не були такими тонкими, як їхні сучасні аналоги, про що свідчить образна метафора. Коли в цьому сенсі телефони були *цеглинками*, їхнє програмне забезпечення не підлягало оновленню, і що важливіше, телефони, які виглядали як цеглинки, існували перед епохою смартфона. *e.g.: brick (or bricked device) is a mobile device, game consoll, router or other consumer electronic device that is no longer functional due to corrupted firmware, a hardware problem or other damage (MG).*

Для глибшого розуміння метафори як «інструмента думки, форми наукового мислення» (Р. Вербрюгге), наведено вислів про те що, метафора слугує мовним інструментом, за допомогою якого вдається досягти найвіддаленіших куточків нашого концептуального поля, оскільки «метафора розширює межі мислення» [368, 34–39]. Ерл Маккормак стверджує, що метафора є своєрідною перехідною ланкою між образом і концептом, вона передає конкретність так, що

звертається до своєї іншомовності, тобто до такої конкретності, яка виявляється абстрактною і узагальненою новим змістом [197, 382–389]. Погоджуємось із твердженням О. Лосєва, що метафора не вказує ні на який об'єкт, крім неї самої, оскільки вона самодостатня і достатньо глибока, щоб над нею довго розглядатись і думати, не переходячи на інші об'єкти [193]. На підтвердження думки дослідників наведемо приклади зі сфери мобільного зв'язку:

***Flick** – to touch with or as if with the finger or hand in a quick jerky movement; термін, який використовують для опису руху пальцем по екрану iPhone, що дає змогу швидко прокручувати списки пісень, електронних листів або зображень.*

***Chatbot** – is software that stimulates human like conversation with users via chat; програмне забезпечення, рідною мовою текстової або вербальної взаємодії з людиною [LDOC]. «Chatbot» також називають «chatterbot», який для імітації звичайних людських реакцій. Додамо, що терміни «chatbot» і «virtual assistant» все частіше використовують як синоніми; однак чат-боти передували віртуальним помічникам.*

Отже, метафора семантично–невичерпна, невизначена феномен. Насправді перефразовуємо метафору не для того, щоб висловити нашу цінність, швидше за все, виявляємо, що метафора привертає нашу увагу. Метонімія, за своєю класифікацією, може охоплювати спеціалізацію, конкретизацію лексичного значення та узагальнення, тобто переходити від узагальненого значення до спеціального терміноутворення:

***Bird-of-Mouth** (дослівно, дзьоб птаха) та поширення новин або інформації через Twitter, подібно до співу птахів [WGT].*

Можемо попередньо підсумувати, що подібна метонімічна категоризація як наслідок лексичного значення призводить до того, що вона, так би мовити, «перевершує» власні межі, її форма стає вираженням категоріального значення у фаховій мові мобільного зв'язку.

Стилістична фігура, метафора передає когнітивний зміст, бо реципієнт має сприйняти його, і лише тоді зрозуміє закодовану інформацію метафори. Відтак стилістичні фігури мають продуктивний лінгвокогнітивний потенціал, як

джерело поповнення термінологічного корпусу субмови мобільного зв'язку. Ми вважаємо, що метафора, метонімія здатні використовувати семантичні концепти / значення, шляхом абстрагування мислення та виокремлення узагальнених семантичних компонентів – сем. Тобто, стилістичні фігури (метафора, метонімія) через реалізацію когнітивного механізму транспозиції формують нові смисли, поєднуючи узагальнені та диференційні ознаки у структурі термінології мобільного зв'язку [324, 26–32].

Можна також дійти висновку, що метафори виникають внаслідок акту концентрації, стиснення мовленнєвого досвіду, що створює необхідні передумови для формування кожного фахового поняття. Така концентрація реалізується в різному змісті і по-різному, де метафора, метонімія впливають на семантичне вираження терміна мобільного зв'язку.

Підсумовуючи сказане вище, зазначимо, що наявність семантичного інваріанта у структурі метафори, метонімії, допомагає порівнювати семантичні поняття / значення, абстраговуючи мислення та виокремлюючи узагальнені семантичні компоненти – семи, смислів фахової підмови «мобільний зв'язок».

Подальший аналіз семантичних і парадигматичних механізмів, залучення до них іншомовних метафоричних запозичень у сучасну фахову англійську мову може стати перспективою окремих наукових розвідок галузевого термінознавства.

Висновки до третього розділу

Таким чином, загальноновживана лексика для номінації спеціальних понять, зокрема у терміносистемі мобільного зв'язку, дає підставити стверджувати, що структурний і семантичний способи творення термінів відіграють ключову роль у їх поповненні. Задіяні у методиці «значення–смисли» базові семантичні категорії, інваріант трактуємо як одиницю парадигматики системи мови, а смисли його варіанти як синтагматичні реалізації. Підсумовано, що в основі відносин між семантичним інваріантом фахового терміна і його змінним компонентом смислом існують процеси узагальнення та диференціювання.

У фаховій комунікації, зокрема мобільного зв'язку, в якій, на перший погляд, не передбачена наявність емоційної лексики, саме семантика вторинної номінації стає головним інструментом імпліцитної концептуалізації терміна. Структурно-семантична цілісність термінотвірних формантів і їх регулярна відтворюваність у фаховому контексті дають підстави зачислити їх до класу стійких словосполук у спеціальній комунікації.

Як підсумок, зазначимо, що дериваційний потенціал загальноживаного слова ілюструє здатність продукувати численні терміни досліджуваної сфери мобільного зв'язку. Структурно-семантичні особливості досліджуваної терміносистеми сучасної англійської мови, дають підстави стверджувати, що основу термінного корпусу «мобільний зв'язок» формують терміни на позначення користувачів, пристроїв комунікації, феноменів, які виникли у цій сфері, та процесів, які можна виконувати за допомогою пристроїв.

Термінологічна лексика галузі мобільного зв'язку, інформаційно-комунікаційних технологій запозичена головню з французької мови, а також інших романо-германських мов за останні роки не лише значно розширила свій обсяг, а й почала активно проникати в англійську терміносистему мобільного зв'язку. Зазначимо, що систематизація англійських запозичень на підставі аналізу міжмовної кореляції (впливів), шляхів і способів адаптації, параметрів функціонування у системі сучасної фахової підмови відкриває перспективи подальших наукових розвідок у цьому напрямі.

Нові слова, що з'являються внаслідок дії внутрішніх чинників еволюції фахової мови, також пов'язані з дією її внутрішніх законів: аналогії, мовної економії тощо. Доходимо висновку, що заради належного розуміння суті терміна треба знати не лише його морфологічну будову, семантичні особливості, які відрізняють його від загальноживаних слів, а також його конотацію, особливості контекстуального функціонування. Як засвідчує аналізований емпіричний матеріал в основі творення термінів сфери мобільного зв'язку сучасної англійської мови задіяні різні морфологічні та семантичні способи.

Загальноживана та спеціальна лексика як мобільний пласт мови найчутливіше реагує на усі зміни в науково-технічній, соціальній, культурній та інших сферах мови, що спричиняє появу у сучасній англійській мові значної кількості термінів – неологізмів. Судячи з огляду теоретичних джерел, наукових досліджень, які присвячені феномену новоутворень, у термінознавстві немає одностайної думки щодо визначення терміна «неологізм». З одного боку, під новоутвореннями розуміють слова або сполучення, які з'явилися у мові як нові значення уже існуючого слова або запозичення з іншої мови.

Вагому групі термінів утворюють неологізми з семантичним полем «соцмережа» як явище мобільної комунікації. Також досліджуваний матеріал уможливив виокремити не менш важливі групи неологізмів: назви пристроїв та їхніх типів; явища пов'язані з пристроями; програми та додатки; проблеми, що виникають у наслідок надлишкового користування мобільними телефонами; комплектуючі та запчастини мобільних телефонів; додаткові пристрої та аксесуари для поліпшення роботи з мобільними телефонами.

Термінологія мобільного зв'язку перебуває в епіцентрі уваги дослідників – термінологів, тобто у термінологічному корпусі сучасної англійської мови, натрапляємо на значну кількість стилістичних фігур (метафора, метонімія), які своїм походженням сягають наук мобільних технологій. Серед них є такі, що давно увійшли до термінного фонду «мобільний зв'язок», а також ті, що перебувають на етапі проникнення. З огляду на вищезазначені наукові підходи до вивчення фахових мов, доходимо висновку, що сучасна лінгвістика фахових мов характеризується поліпарадигмальністю, тобто використанням надбань різних наукових концепцій у проведенні лінгвістичних досліджень метафори, метонімії у фаховій мові «мобільний зв'язок». Головна особливість вживання стилістичних тропів у фаховій мові підхід до цього явища як досягнення взаєморозуміння між усіма фахівцями певної галузі знань чи професійної діяльності.

Отже, специфіка формування кожного неологічного семантичного утворення пов'язана з використанням окремої неолексеми, яка ускладнює її

виокремлення та співвіднесеність до певної групи. Отож неологізми сфери мобільного зв'язку повністю експлікують актуальний стан фахової лексики, а неологічна база, яка сформувалася за останні десятиліття, дає змогу осмислити терміноутвірні процеси та механізми сфери мобільного зв'язку.

Лексико-семантичний аналіз новітніх англомовних запозичень у терміносистему мобільного зв'язку дає підстави вважати, що їх проникнення у сучасну англійську мову відбувається різними шляхами. Найшвидше процес поповнення спеціальної лексики реалізується на рівні формальної структури, значно довше триває так звана функціональна (семантична асиміляція). Дослідження терміноутвірної активності англійських запозичень у терміносистему «мобільний зв'язок» виявило корелятивні міжмовні процеси у формуванні лексики, визначило ступінь генетичної спільності між ними, з'ясувало шляхи їхнього дериваційного потенціалу.

Як свідчить аналізований матеріал, стилістичні засоби виявляють їхній продуктивний, лінгвокогнітивний потенціал і є одним із найважливіших джерел поповнення корпусу мобільної терміносистеми. Наявність семантичного інваріанта уможлиблює порівнювати семантичні поняття / значення шляхом абстрагування мислення та виокремлення узагальнених семантичних компонентів – сем. Стилiстичні фігури (метафора, метонімія тощо) є результатом когнітивного механізму транспозиції, які утворюють численні нові смисли у терміносистемі «мобільний зв'язок».

Варто зазначити, що метафора несе в собі когнітивний зміст, який передає носій мови, оскільки реципієнт має «вловити» його і лише тоді він зрозуміє закодовану інформацію. Тобто, стилістичні фігури володіють продуктивним лінгвокогнітивним потенціалом, що є важливим джерелом поповнення термінологічного корпусу спеціальної мови «мобільний зв'язок». Отже, стилістичні фігури (метафора, метонімія тощо) підставі когнітивного механізму транспозиції формують нові смисли, поєднуючи узагальнені та диференційовані ознаки у структурі професійного текстового формативу.

Аналіз англомовних запозичень у терміносистему «мобільний зв'язок» уможливив дійти таких висновків. Мігруючи з мови в мову, з культури в культуру, запозичені слова–терміни набувають фонетичних, морфологічних та семантичних нашарувань, породжуючи все нові численні смисли.

Можна також підсумувати, що метафори виникають внаслідок акту концентрації, стиснення чуттєвого досвіду, що створює необхідні передумови для формування кожного мовного поняття. Така концентрація реалізується в різному змісті, метафора по-різному впливає на формування галузі мобільного зв'язку.

Нам вбачається, що перспективними напрямками подальшого дослідження є семантичний та експресивно-стилістичний потенціал фразеологізмів у фахових текстах, роль стилістичних засобів у поповненні та збагаченні терміносистеми сучасної англійської мови.

Основні положення розділу висвітлено у публікаціях автора: [102; 106; 107; 109; 112; 113; 324].

ВИСНОВКИ

Студії окресленої наукової розвідки проведено на перетині площин структурно-семантичного та прагма-функціонального ракурсів. Термінологічна система галузі мобільного зв'язку належить до сучасних новітніх систем, бо виникла наприкінці ХХ сторіччя разом із розвитком комп'ютерних та інформаційних технологій. Оскільки лідерами розвитку галузі мобільного зв'язку є англomовні країни, то природно що первинна номінація новітніх розробок відбувається головно англійською мовою. Безперечно, що масове провадження мобільного зв'язку внесло кардинальні зміни в життя сучасного суспільства. Вплив новітніх науково-технічних технологій спричиняє появу нових слів, словосполучень і термінів в англійській мові сфери мобільного зв'язку. Отже, особливості еволюції мобільних засобів зв'язку є підтвердженням ефективності комунікації з погляду теорії та практики інформаційного розвитку. Водночас зазначена проблема потребує подальшого дослідження термінознавчих проблем мобільних технологій в інформаційному суспільстві: вивчення способів і засобів, змісту терміна, його імпліцитного наповнення та смислотвірних процесів.

Останні десятиліття відзначаються динамічним розвитком науки і техніки, а відповідно, різних галузей термінологічної лексики, що продовжує домінувати як одна з актуальних для сучасного мовознавства, яка повністю мірою охоплює і сферу мобільних технологій. Означена терміносистема безпосередньо пов'язана з безперервним процесом її формування та розвитку, системний аналіз, яких становить науковий інтерес для сучасного галузевого термінознавства щодо його структури, семантики та функціонування.

Як засвідчило дослідження, термінологічні одиниці сфери технологій мобільного зв'язку віддзеркалюють структурні, лексико-семантичні особливості сучасної фахової англійської мови. З погляду морфологічної структури, терміносистема мобільного зв'язку – надзвичайно цікавий об'єкт лінгвістичного дослідження. Увага до питань мови, взагалі, і мови мобільних технологій, зокрема, допоможе підняти рівень комунікативної компетенції фахівців.

На підставі аналізу фактологічного матеріалу, було з'ясовано, що найчисленнішими і найактивнішими термінами мобільного зв'язку на позначення є: назви цифрових та логічних частин мобільного телефону і зовнішніх пристроїв, прийому–передачі інформації. Детальний аналіз структурних і семантичних особливостей термінологічних сполучень досліджуваної сфери сприяв виокремленню найпродуктивніших моделей утворення нових термінів, які найперше виконують номінативну та інформаційну функції, позначаючи продукт сфери мобільного зв'язку.

Вплив сучасних науково-технічних технологій спричиняє появу нових слів, словосполучень і термінів в англійській мові досліджуваної сфери. Отже, структурно- семантичні та прагматичні особливості термінів «мобільний зв'язок», разом із залученням методів виявлення потенційності фахового терміна для здійсненого комплексного аналізу, уможливили вивчення теорії та практики інформаційного розвитку.

Проблема розвитку галузевої термінологічної лексики, безперечно, є однією з актуальних в сучасному термінознавстві, що загалом стосується і сфери мобільних технологій. Динамічний розвиток і постійне вдосконалення мови мобільних технологій потребує системного дослідження цієї терміносистеми. На підставі аналізу фактичного матеріалу виявлено найактивніші морфологічні і термінотвірні форманти термінології мобільного зв'язку. Детальний аналіз морфологічних, семантичних, структурних особливостей і термінологічних сполучень сприяв виокремленню найпродуктивніших моделей терміносистеми «мобільний зв'язок» як об'єкта дослідження.

Як висновок можемо стверджувати про такі: аналіз англійської термінології технологій мобільного зв'язку засвідчив, що найчисленнішими і найпродуктивнішими способами її утворення є процеси смислопородження та смислорозмежування у ментальному континуумі комуніканта. Одним з пріоритетних напрямів дослідження вважаємо лінгво-когнітивний, який розкриває цю палітру терміна в його динаміці та еволюційного розвитку. Сучасний етап розвитку англійської термінології мобільного зв'язку тісно

пов'язаний із зростаючим зацікавленням до аналізу системних її зв'язків, що об'єктивно існують у фаховій мові.

У процесі пізнавальної діяльності мислення виокремлює певні найхарактерніші ознаки терміна, абстрагуючи їх від усіх інших, несуттєвих, не релевантних, які утворюють його семантичну структуру, елементи якої перебувають у взаємодії, де протиставляється нерозривна єдність мови та мислення. Таким чином, значення є семантична диференційна ознака або низка таких ознак. Використані у всіх розділах дисертаційного дослідження, методологія та методи дослідження лексико-семантичних і лінгвопрагматичних аспектів терміносистеми мобільного зв'язку виявили, що вони чітко формують свою власну терміносистему, морфологічний, структурно-семантичний і метод аналізу словникових дефініцій, допомагаючи виявити шляхи поповнення термінології мобільного зв'язку, виокремили найпродуктивніші з них термінотвірні моделі. Основними методологічними критеріями дослідження сучасної англійської термінології мобільного зв'язку є з'ясування у слова-терміна одного узагальненого значення (інваріанта) у системі мови, яке співвідноситься з різними об'єктами реальної дійсності та реалізується у системі мовлення через процеси постійного смислотворення. Зроблено висновок, що в основі термінологізації загальнономовних слів є поєднано абстрактне загальнономовне значення слова у термінах семантико-диференційних ознак і конкретного спеціального. Запропонована методика та отримані результати дають змогу виконувати лінгвістичний аналіз складної філологічної проблеми значення слова-терміна, утворення його нових смислів на підставі актуалізації диференційних, градаційних і потенційних сем.

Шляхом критичного аналізу наукових джерел та досліджуваного матеріалу виявлено, що головні морфологічні способи є такі: афіксація, словоскладання, аббревіація, телескопія, конверсія тощо.

Інтерес до терміна мобільного зв'язку у сучасному суспільстві пояснюється соціальною значущістю термінів як номінативних одиниць, які репрезентують глибинні знання у сферах людської комунікації. Зокрема,

термінологія мобільного зв'язку є динамічною частиною лексики, що відображає поступальний розвиток цивілізаційних наукових знань. Досліджувані терміни «мобільний зв'язок» трактуємо, як стійкі одиниці синтетичної й аналітичної номінації, закріплені за конкретним поняттям у спеціальній сфері.

Аналіз терміносистеми мобільного зв'язку дає підстави дійти висновку, що її структурно-семантичні характеристики є в площині узагальненого інваріанта та його змінних смислів, їхніх глибинних і когнітивних утворень. Тому з'ясування особливостей функціонування термінів уможливорює експланаторність їхніх виникнення та транспозиції тих самих термінів у різних фахових підмовах.

Оскільки термінологія мобільного зв'язку перебуває в епіцентрі соціальної уваги, то у загальномовному просторі сучасної англійської мови натрапляємо на значну кількість фразеологізмів, які своїм походженням сягають сучасної сфери мобільних технологій. Серед них є такі, що давно увійшли до термінного фонду, а також і ті, що перебувають на шляху фразеологізації. З огляду на залучення наукових підходів до вивчення фахових мов можемо стверджувати, що сучасна лінгвістика характеризується поліпарадигмальністю, тобто аналізом різних наукових концепцій, які є в основі лінгвістичних досліджень фразеологізмів, неологізмів, запозичень у сучасну фахову англійську мову. Також напрошується логічний висновок про те, що головна особливість вживання семантичних та прагматичних підходів «мобільний зв'язок» полягає у системному вивченні цих явищ.

У фаховій комунікації, зокрема мобільного зв'язку, в якій, на перший погляд, не передбачено наявності емоційної лексики, саме семантика вторинної фразеології та поповнення неологізмами є основним інструментом імпліцитної концептуалізації емоцій. Проте структурно-семантична цілісність таких двох і багатослівних фразеологічних конститuentів, і регулярна відтворюваність у фаховому контексті уможливають їх до класу стійких словосполук у спеціальній комунікації.

Як висновок зазначимо, що загальноживана та спеціальна лексика перманентно реагує на усі зміни в науково-технічній, соціальній, культурній та інших сферах носія мови, що спричиняє появу величезної кількості неологізмів. На підставі огляду теоретичних джерел, наукових досліджень, присвячених феномену новоутворень, стверджуємо, що у термінознавстві немає одностайної думки щодо визначення терміна неологізм.

Стверджуємо, що нові слова з'являються внаслідок дії внутрішніх чинників розвитку мови, її внутрішніх законів, аналогії, мовної економії, емоційно-експресивної лексики тощо. Заради належного розуміння суті неологізму у фаховій мові треба знати не лише його морфологічну будову, семантичні нюанси, що відмежовують його від загальноживаних слів, а також його конотацію, особливості контекстуального функціонування тощо. Як засвідчує проаналізований емпіричний матеріал дослідження, в основі творення термінології сфери мобільного зв'язку сучасної англійської мови задіяні різні способи методів і підходів.

Продуктивний дериваційний потенціал загальноживаного слова ілюструє здатність продукувати терміни досліджуваної сфери мобільного зв'язку, значна кількість яких репрезентована численними фаховими смисловими утвореннями. Дослідження структурно-семантичних аспектів терміносистеми «мобільний зв'язок» сучасної англійської мови дає підстави стверджувати, що основу фонду формують загальнолітературна лексика, представлена метафориною, неологічно-термінними утвореннями.

Відзначено, що великий клас досліджуваної терміносистеми формують терміни з семантичним полем «соцмережа» як явище мобільної комунікації. Досліджуваний матеріал допоміг виокремити не менш важливі групи термінів: назви пристроїв та їх типів; явища пов'язані з пристроями; програми; комплектуючі та запчастини мобільних телефонів; додаткові пристрої та аксесуари тощо.

Отже, специфіка формування кожного фахового терміна ілюструє використання окремої неолексеми, яка, ускладнює її виокремлення та

співвіднесеність до певної групи. Вважаємо, що саме неологізми сфери мобільного зв'язку у повній мірі експлікують існуючий стан фахової лексики, а її база, яка сформувалася за останні десятиліття, дає змогу осмислити термінотвірні процеси та механізми.

Оскільки запозичення у терміносистему «мобільний зв'язок» становлять значний пласт, контактуючи з різними мовами, із культури в культуру, запозичені слова–терміни набувають фонетичних, морфологічних і семантичних нашарувань, номінуючи та відтворюючи численні смисли термінологічної лексики.

Лексико-семантичний аналіз англомовних запозичень неологізмів у сферу мобільного зв'язку, дає підстави зробити висновок, що їх проникнення у сучасну англійську фахову мову здійснюється різними шляхами. Найчастіше процес запозичення спеціальної лексики спостерігаємо з урахуванням структури, семантики та функціонування терміна. Дослідження термінотвірної активності англійських запозичень у терміносистему «мобільний зв'язок», виявило корелятивні міжмовні процеси у формуванні лексики, уможливило визначити ступінь генетичної спільності між ними, з'ясувало шляхи дериваційного потенціалу досліджуваної термінології.

Використання загальноживаної лексики для номінації спеціальних понять, зокрема у терміносистемі мобільного зв'язку, дає підставити стверджувати, що структурно-семантичний спосіб творення термінів відіграє домінуючу роль. Використані у методичному аналізі базові семантичні категорії інваріант трактуємо як одиницю у парадигматиці системи мови, а смисли його варіанти як синтагматичні реалізації у мовленні. Обґрунтовано, що в основі зв'язків між семантичним інваріантом фахового терміна і його змінним компонентом – смислом функціонують процеси узагальнення та диференціювання, які у підсумку пояснюють термін «мобільний зв'язок» у лексикографічних, інтернет–джерелах і фаховій реалізації у спеціальному тексті.

Підсумовано, що термінологічна лексика галузі мобільного зв'язку, інформаційно-комунікаційних технологій запозичена головню з нормандського

мовного субстрату за останні роки не лише суттєво розширила свій обсяг, а й динамічно проникає в сучасну англійську терміносистему мобільних технологій.

Також варто підсумувати, що стилістичні фігури метафори та метонімії, передаючи когнітивний зміст терміна, що його адресує комуніканти, а реципієнт отримує і забезпечує найглибші закодвані спеціальні повідомлення. Природа метафори як продуктивний лінгвокогнітивний потенціал є важливим джерелом поповнення термінологічного фонду досліджуваної фахової мови. Окреслені стилістичні засоби спроможні використовувати семантичні концепти через процес абстрагування мислення та виокремлення узагальнених семантичних компонентів – сем, тобто метафора, метонімія на підставі функціонування когнітивного механізму транспозиції формують нові фахові смисли саме через поєднання узагальнених і диференційних ознак у структурі професійного текстового дискурсу.

Аналіз теоретичного та прикладового матеріалу є підстави дійти висновку, що метафори – метонімії виникають внаслідок концентрації мовного досвіду, що створює необхідні передумови для формування кожного мовного спеціального поняття. Крім того, стилістичні засоби мають не лише продуктивний структурно – семантичний і лінгвокогнітивний потенціал, а також є одним із головних джерел поповнення та збагачення термінологічного фонду терміносистеми «мобільний зв'язок».

Як висновок стверджується, що комплексне вивчення механізмів впровадження іншомовних метафоричних запозичень неологізмів, фразеологізмів тощо у сучасну фахову англійську мову може окреслити перспективу подальших наукових розвідок інших галузевих терміносистем.

Ми вважаємо, що перспективними напрямками подальшого дослідження є не лише формологічний, семантичний, а й експресивно-стилістичний потенціал терміна у фахових текстах: у питаннях семантичної класифікації англійських термінів у спеціальних текстах різних наукових галузей.

Отже, систематизація англійських термінів «мобільний зв'язок» на рівні аналізу міжмовної кореляції, шляхів і способів їх адаптації, особливостей

функціонування у системі сучасної фахової мови окреслює перспективи подальших наукових досліджень.

Системний аналіз структурних і лінгво-прагматичних параметрів термінологічних одиниць сфери мобільних технологій може бути перспективою подальших досліджень. Укладений англо-англійський глосарій термінів «Мобільний зв'язок» сучасної англійської мови, який буде корисним не лише фахівцям мобільних технологій але й спеціалістам наближених галузей.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у внутрішній організації смислових, стабільних і диференційних ознак терміна, функціонування їх як когнітивних моделей у різних наукових текстах сучасної англійської мови.

Окреслене дисертаційне дослідження відкриває також перспективу аналізу інших термінологічних фахових терміносистем з метою їх впорядкування, стандартизації та кодифікації.

Завдяки дії сучасних глобалізаційних процесів, як засвідчив аналіз емпіричного матеріалу, фахова мова мобільного зв'язку насичена британськими, американськими й іншими варіантами англійської мови. У перспективі подальших комплексних досліджень потребують наукові розвідки пов'язані з проблемою експлікації інваріанта терміна та його потенційних смислів не лише на семантичному, а й когнітивному та концептуальному рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абашина В.М. Взаємовплив комунікативної і структурно-сислової організації. Мовознавство. 1982. № 1. С. 17–20.
2. Авербух К. Я. Терминологическая вариантность: теоретический и прикладной аспекты . Вопросы языкознания. – 1986. – № 6. – С. 38–49.
3. Адамсон И. Модальный смысл дезидеративности: от семантической зоны к семантической типологии высказываний: дис. ... канд. филол. наук – Таллин, 2006. 131 с.
4. Акуліч М. Тролінг як феномен мережі Інтернет. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2012. №3. С. 175–185.
5. Акуленко В. В. Співвідношення національного та інтернаціонального у мові // Мовознавство. 1976. № 1. С. 3–12.
6. Алефиренко Н. Ф. Спорные проблемы семантики. Монография. – Москва, 2005. 326 с.
7. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології – Харків: Вища школа, 1987. – 133 с.
8. Александрова Г. А. Словообразовательные процессы в научнотехнической терминологии (на материале французского языка): автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.05. Киев, 1975. 25 с.
9. Андрусъ А. Семантико-когнітивний підхід у сучасних лінгвокогнітивних пошуках. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені лемі України. Філологічні науки. Мовознавство: зб. наук. праць. Луцьк 2015. №4. С. 12–16.
10. Андрусъ І. В. Англійські неологізми кінця ХХ століття як складова мовної картини світу: автореф. дис. на здобуття наук. ступення - канд. філол. наук: спец. 10.02.04. – Київ, 2003. – 20 с.
11. Апресян Ю.Д. Метафора в лексикографическом толковании эмоций // Вопросы языкознания. – 1993. – № 3. – С. 27–35.
12. Арнольд И.В. Оппозиции в семасиологии // Вопросы языкознания. – 1966. – № 2. – С. 106–110.

13. Арнольд И.В. Семантика. Стилистика. Интертекст. СПб.: Изд-во СПбУ, 1999. 444 с.
14. Артамонова І. М. Інтернет-комунікації в Україні: еволюція, соціоінформаційний контекст, системні характеристики: дис. ... д-ра наук із соц. комунік.: спец. 27.00.01 «Теорія та історія соціальних комунікацій» . – К., 2019. С. 289–297.
15. Арутюнова Н. Д. Метафора і дискурс // Теорія метафори: СБ / Пер. з англ. Вступ. ст. і сост. Н. Д. Арутюнова; заг. ред. Н. Д. Арутюнова, М. А. Журінської. Москва: Прогрес, 1990. – С. 5–32.
16. Арутюнова Н.Д. Предложение и его смысл // Логико-семантические проблемы. / отв. ред. Г. В. Степанов. – М.: Наука, 1976. – С. 21–26.
17. Арутюнова Н.Д. Типы языковых значений. Оценка. Событие. Факт. – Москва: Наука, 1988. – 341 с.
18. Арутюнова Н.Д. Языковая метафора (синтаксис и лексика) // Лингвистика и поэтика. / отв. ред. В. П. Григорьев. – Москва: Наука, 1979. – С. 147–173.
19. Баранник Д. Х. Актуальні проблеми дослідження мови масової інформації // Мовознавство. 1983. № 6. С. 13–17.
20. Бацевич Ф. С. Смысл: суть і сфери вияву в мові, Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів, 2004. – Вип. 24. – Ч. I. – С. 346–353.
21. Бацевич Ф.С. Категорії комунікативної лінгвістики: спроба визначення. Мовознавство. 2003. № 6. С. 25–32.
22. Бахтін М. М. Проблема тексту в лінгвістиці та інших гуманітарних науках. Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки. Львів : Літопис, 1996. 633 с.
23. Беднарчик Р. М. Газетний текст у медіалінгвістичному дискурсі // Студентські наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». 2011. Вип. 4. С. 9–13.

24. Белова А. Д. Лексична семантика і міжкультурні стереотипи / Мовні і концептуальні картини світу: зб. наук. праць / ред. Чередниченко О. І. – 2002. – №7. – С. 43–54.
25. Белявская Е. Г. Семантика слова: Учебн. пособие для институтов и факультетов иностр. языков. – Москва, 1987. – 126 с.
26. Березенко В. В. Відадвербіальне словотвірне гніздо: структура, семантика, потенціал: автореф. дис. ...канд. філол. наук: 10.02.01/ Запоріз. нац. ун-т. Запоріжжя, 1996. 26 с.
27. Безуглая Л. Р., Бондаренко Е. В., Донец П. М. Дискурс как когнитивнокоммуникативный феномен : монография / под общ. ред. И. С. Шевченко. Харьков : Константа, 2005. 356 с.
28. Бережан С.Г. Семантическая эквивалентность лексических единиц. – Кишинев: Штиинца. 1973. – 372с.
29. Березинский В. П. Семантические неологизмы , Английские неологизмы. – Київ: Наукова думка, 1983. – С. 132–146.
30. Берестнев Г. И. О новой реальности языкознания .Филологические науки. – 1997. – №4. – С. 56–68.
31. Бессонова О.Л. Когнитивный подход к толкованию оценочных значений языковых единиц // Вестник Донецкого ун-та. 2000. - Вып. 1. – С. 119–127.
32. Бессонова О. Л. Оценочный тезаурус английского языка: общая характеристика//Вісник Харківського нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – Харків: Константа, 2003. – № 586. – С. 14–17.
33. Бехта І. А. Дискурс наратора в англomовній прозі: [монографія] – Київ: Грамота, 2004. – 304 с.
34. Бехта І. А., Матвієнків О. С. Фразеологічний модус англomовного художнього дискурсу: монографія. Львів–Рівне: Волинські обереги, 2022. – 304 с.
35. Бирвиш М. Семантика // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. X. Лексическая семантика / ред. М. Бирвиш. – Москва: Прогресс, 1981. – С. 177–179.

36. Бистров Я. В. Біографічний наратив у лінгвокогнітивному вимірі (на матеріалі англійської прози ХХ – початку ХХІ століть). (дис.докт. філол. наук). Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ. 2016.
37. Бистров Я.В. Методика виділення лексичного інваріанта в художньому тексті. Культура народів Причорномор'я. — 2002. — № 32. — С. 324–326.
38. Бистров Я.В. Узагальнена одиниця змістової сторони мови: до проблеми інваріанта та варіанта [Текст]: дис.на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: 10.02.15. Прикарпатський ун-т ім. В.Стефаника. – Івано-Франківськ, 1995. – 201 л.
39. Білинський М.Е. Синоніміка англійського дієслова. Словник семантичних відстаней. – Львів: Світ, 1999. – Т. XXXVI. – 381 с.
40. Быховец Н.Н. Лексические заимствования среди английских неологизмов / Н.Н. Быховец // Языковые ситуации и взаимодействие языков. – Київ, 1989. – С. 133–146.
41. Блецкан М. І. Гносеологічна природа наукових абстракцій. Львів : Промінь, 1991. 146 с.
42. Болдырев Н. Н. Когнитивная семантика . – Тамбов : Изд-во Тамб. гос. ун-та, 2001. – 123 с.
43. Бондаренко Е. В. Время как лингвокогнитивный феномен англоязычной картины мира. Харьков : Харьковский национальный университет им. В.Н. Каразина, 2009. 377 с.
44. Болинжер Д. Атомация значения // Новое в зарубежной лингвистике / отв. ред. С. Г. Барзударов; пер. с англ. Медниковой Д.М. – М., 1981. – Вып. 10. – С. 200–235.
45. Болтянська Р.І. Розмежування омонімії та полісемії за допомогою семного аналізу // Мовознавство. – 1975. – № 6. – С. 75–78.
46. Бородина А.И. О некоторых структурно-семантических тенденциях в английском терминообразовании // Вісник Харк. ун-ту. – № 390. – Харків, 1997. – С. 19–22.

47. Бридели М. Метафорическое сплетение / Теория метафоры / ред. Т. В. Степанов. – М.: Прогресс, 1990. – С. 201–218.
48. Брудный А.А. К вопросу о слове и его значении // Уч. зап. Киргизского гос. ун-та. филологический ф-т. – 1970. – Вып.2. – Фрунзе. – С. 103–111.
49. Будагов Р.А. Новые слова и значения // Человек и его язык. – Москва: МГУ, 1976. – 283 с.
50. Бурячок А.А. Принципи моделювання семантичних полів лексики. Мовознавство. 1985. №4. С. 41–47.
51. Бурячок А.А. К вопросу о размежевании значений слова и их оттенков в толковых словарях // Проблемы толкования слов в филологических словарях. – Рига, 1963. – Вып. 14. – С. 31–37.
52. Бялик В. Д. Лексичні новоутворення та неологізми: екстралінгвальні фактори їх появи та засвоєння мовою // «Наукові записки» Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Мовознавство. – 2003. – № 2 (10). – С. 32–35.
53. Вардзелашвілі Ж. А. Наносмысли в компонентном анализе слова / Славистика в Грузии / ТГУ. – Тбилиси, 2003. – Вып. 4. – С. 26–29.
54. Варина В.Г. Лексическая семантика и внутренняя форма языковой единицы // Принципы и методы семантических исследований / отв. ред. Г. В. Степанов. – Москва, 1976. – С. 233–244.
55. Василевич А.Я. Словообразовательные гнезда корней слов со значением мышления в современном украинском языке: автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02. 01/ Киевский гос. пед. ин-т им. А.М. Горького. Киев, 1985. 24 с.
56. Вахула Б. Соціальні медіа як механізм протестної мобілізації в сучасному українському суспільстві. Український соціум. 2015. №1. С. 34–43.
57. Вежбицкая А. Семантика: примитивы и универсалии. Семантические универсалии и описание языков. – Москва, – Языки русской культуры. – 1999. – 776 с.

58. Венжинович Н.Ф. Концепт і його лінгвокультурологічна природа. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія: зб. наук. праць. 2006. № 14. С. 89–94.
59. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. посіб. для вузів. – Вінниця: Нова кн., 2003. – 153 с.
60. Вейнрайх У.О. О семантической структуре слова. – Москва: Новое в лингвистике. – 1970. – Вып. № 5. – С. 163–249.
61. Вилюман В.Г. Семантические и функциональные связи слов и их синонимия в современном английском языке: автореф. дисс. на соискание учен. степени д-ра филол. наук – Ленинград, 1971. – 37 с.
62. Виноградов В.В. // Мовознавство. 1970. №1. Київ. – 210 с.
63. Виноградов В.В. Основные типы лексических значений слова / Избранные труды. Лексикология и лексикография. – Москва, 1977. – С. 162–189.
64. Винокур Г. О. Язык писателя и норма // In Honor of Professor Victor Levin: Russian Philology and History. [W. Moscovich et al., eds.]. Jerusalem, 1992. С. 19–33.
65. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. Київ: Наукова думка, 1988. 256 с.
66. Возняк Т. Семантичний простір мови. Спроба формального підходу до опису семантичного простору мови // Тексти та переклади. Харків: Фоліо, 1998.
67. Войцехівська Н. К. Зміна теми як тактика конфліктного діалогічного дискурсу. Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. 2014. № 48. С. 165–168.
68. Волкова І. В. Лексико-семантична характеристика сучасної української термінології (на матеріалі спеціалізованих видань 90-х рр. ХХ ст.): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2002. 18 с.

69. Володина М.Н. Когнитивно-информационная природа термина и терминологическая номинация: автореф. дисс. На соискание учен. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки» – М., 1998. – 19 с.
70. Володина М.Н. Соотношение национальных и интернациональных элементов в терминологической лексике // Филологическая наука. – 1984. – №3. – С. 77–80.
71. Гак В. Г. К проблеме соотношения языка и действительности // Вопросы языкознания. 1972. – № 5. – 16–17.
72. Гак В.Г. Метафора: универсальное и специфическое // Метафоры в языке и текст / отв. ред. В. Н. Телия. – Москва, 1988. – С. 11–26.
73. Гармаш О. Л. Система словотвору англійської мови та інноваційні процеси: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови" – Запоріжжя, 2005. – 22 с.
74. Головин Б. Н., Кобрин Р.Ю. Лингвистические основы учения о терминах: учеб. пособие для филол. спец. вузов. Москва : Высш. шк., 1987. 104 с.
75. Головин Б.Н. Термин и слово. – Горький, 1980. – 351 с.
76. Грещук В.В. Поняття словотвірної парадигми у сучасній дериватології // Мовознавство. – Київ, 1985. – Вип. 1 – С. 21–27.
77. Гринев С. В. Введение в терминоведение – М.: Наука, 1993. – 309 с.
78. Гриня Н. О. Функціоналізм і теорія опозицій як базові принципи дослідження засобів реалізації контрасту в англійськомовному художньому дискурсі // Мова. 219. № 21. С. 5–10.
79. Гриня Н. О. Сучасні лінгвістичні тлумачення контрасту як змістової категорії тексту / Н. О. Гриня // Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Сер.: Філологічні науки (мовознавство). – 2016. – № 5(1). – С. 88–92.
80. Грицай І.С. Сучасні підходи до вивчення неологізмів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kamts1.kpi.ua/node/1010>.

81. Гусейнов Г. Неполная коммуникация в блогосфере: эрративы и литуративы [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.speakrus.ru/gg/litulative.htm>.
82. Гурський С.О. Два типи протиставлень у семасіології // Іноземна філологія. – Львів, 1969. – Вип. 18. – С. 3-13.
83. Гурський С. О. Значення і смисл слова // Іноземна філологія. – Львів, 1974. – Вип. 34. – С. 3–18.
84. Гурський С.О. Значення слова і термін. – У зб. Іноземна філологія. – Вип. 26. – Львів, 1971. – С. 28.
85. Даммит М. Что такое теория значения // Философия. Логика. Язык / ред. Д. П. Горский и В. В. Петрова. – Москва, 1987. – С. 127–212.
86. Даниленко В. П. Теоретичні та практичні аспекти нормалізації наукової термінології. Мовознавство, 1980. № 6. С. 16–21.
87. Демин А. В. Англо-русские термины по мобильным системам связи – Омск, 2000. – 35 с.
88. Дзюбіна О.І. Концептуальна основа англомовних неологізмів // Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Сер.: філологія (мовознавство). – 2014. – Вип. 20. – С. 90–94.
89. Дзюбіна О.І. Лінгвопрагматичний аналіз англомовних неологізмів (на матеріалі соціальних мереж Facebook та Twitter // Наук. записки нац. ун-ту „Острозька академія”. Сер.: філол. – 2015. – Вип. 56. – С. 88–91.
90. Дзюбіна О.І. Особливості утворення та функціонування семантичних неологізмів англійської мови сфери інтернет-комунікації // Записки з романо-германської філології. – 2014. – Вип. 2 (33). – С. 17–23.
91. Дзюбіна О.І. Скорочення як спосіб утворення неологізмів в сучасній англійській мові (на матеріал і англомовних інтернет-видань та форумів в молодіжних соціальних мережах) // Вісник ЖДУ ім. І. Франка. – 2014. – № 3 (75). – С. 309–312

92. Дзюбіна О.І. Співвідношення внутрішньої та зовнішньої прагматики неологізмів сфери інтернет-комунікації // Науковий вісник ЧНУ ім. Ю. Федьковича. Сер.: германська філологія. – 2015. – Вип. 740–741. – С. 46–49.
93. Дзюбіна О. І. Структура, семантика та прагматика сленгових неологізмів соціальних мереж twitter та facebook (на матеріалі англійської мови). Дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.04. Львів, 2016. – 206 с.
94. Дингес С. И. Мобильная связь: технология DECT – М.: Солон Пресс, 2003. – 272 с.
95. Домбровский Й. Знак и смысл // Вопросы языкознания. - № 6.– 1973. – С. 22–32.
96. Дуда О.І. Процеси термінологізації в сучасній англійській мові: дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: 10.02.04 – Львів, 2000. – 259 с.
97. Дудок Х.Р. Морфологічні засоби творення терміна сфери мобільного зв'язку // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Філологія», м. Одеса, Випуск 43 том 2 / 2019, УДК 80 (063) – С. 102–105.
98. Дудок Х. Р. “Розвиток філологічних наук: Європейські практики та національні перспективи”, м. Одеса, 25 – 26 жовтня 2019 р., тези: «*Лексико - семантичний аналіз терміносистеми технології мобільного зв'язку*», Одеса. «Центр філологічних досліджень», УДК 80 (063).- С 79–81.
99. Дудок Х. Р. Теоретичні поняття англійського терміна «мобільний зв'язок», еволюція та історичний екскурс // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія: «Філологія. Соціальні комунікації», м. Київ, Том 30 (69) № 4 / 2019, частина 2, УДК 80 (063) – С. 41–45.
100. Дудок Х. Р. Лексико-семантичний аналіз англійського терміна мобільного зв'язку// «Іноземна філологія. Український науковий збірник», м. Львів, Львівський національний університет ім. Івана Франка, Випуск 133 (2020). – С. 97–104.

101. Дудок Х. Р. Методологія дослідження терміна мобільного зв'язку // Закарпатські філологічні студії. м. Ужгород, Випуск 13, Том 2 / 2020. – С. 63–67.
102. Дудок Х. Р. Міжнародна науково-практична конференція: «Актуальні проблеми сучасної науки та освіти», м. Львів, 9–10 листопада 2020 року, тези: *«Роль метафори у процесі творення англійських термінів мобільного зв'язку»*, «Львівський науковий форум», УДК 005 ББК 94.3 (0). – С. 43–44.
103. Дудок Х. Р. Міжнародна науково-практична конференція: «Пріоритетні напрямки наукових досліджень», м. Київ, 12–13 жовтня 2020 року, тези: *«Семантичні та синтаксичні механізми творення терміносистеми «Мобільний зв'язок»»*.
104. Дудок Х. Р. «Перспективні напрямки розвитку економіки, підприємництва та права в умовах інтеграційних процесів», наукова конференція професорсько- викладацького складу та аспірантів ЛТЕУ, м. Львів, Туган–Барановського 10–11 березня 2020 р., тези: *«Продуктивні способи творення термінів мобільного зв'язку»*.
105. Дудок Х. Р. “Сторіччя від дня народження С. О. Гурського”, щорічна звітна професорсько-викладацька конференція, присвячена сторіччю від дня народження С. О. Гурського м. Львів, вул. Університетська, 1, 06 лютого 2020 р., тези: *“Термінологія сфери мобільних технологій у сучасній англійській мові”*.
106. Дудок Х.Р. “International Interdisciplinary Conference: Language, Business and Law, Intercultural Communication: Challenges of Today”, м. Київ, 7–8 травня 2021 р, тези: *«Процеси між мовних впливів та запозичень у сучасну англійську терміносистему «мобільний зв'язок»*, НУБІП. – С. 123–124.
107. Дудок Х.Р. Міжмовні впливи на формування сучасної англійської терміносистеми «Мобільний зв'язок»//Scientific Journal of Science and Education. A New Dimension. Philology, IX (74), Issue: 251, 2021 Apr. – P. 21–25.

108. Дудок Х.Р. Міжнародна щорічна конференція: «Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення», ЛТЕУ, м. Львів, 2–3 червня 2021 року, тези: *«Лексико-семантична характеристика англомовної терміносистеми «мобільний зв'язок»»*.
109. Дудок Х.Р. Роль фразеологічних конститuentів у поповненні терміносистеми «Мобільний зв'язок» //Науковий вісник ХДУ. Серія: «Перекладознавство та міжкультурна комунікація», м. Херсон, №1, 2021. – С. 59–65.
110. Дудок Х. Р. Структурно-семантичні характеристики англійських термінів мобільного зв'язку. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог: Вид-во НаУОА, 2021. Вип. 12(80). – С. 43–46.
111. Дудок Х.Р. Сучасна англійська термінологія сфери мобільного зв'язку// Нова філологія. Серія: Гуманітарні науки, м. Запоріжжя, № 81. Том 1 (2021). – С. 123–128.
112. Дудок Х.Р. Щорічна звітна професорсько- викладацька конференція: «Світла пам'ять професора Р. С. Помірка», м. Львів, вул. Університетська, 1, 04 лютого 2021 р., тези: *«Фразеологічні конститuentи терміносистеми «мобільний зв'язок»»*.
113. Дудок Х.Р. Особливості функціонування неологізмів в англійській терміносистемі мобільний зв'язок. Науковий журнал ВНУ імені Лесі Українки. Серія: Актуальні питання іноземної філології, м. Волинь, №16, 2022. – С. 33–37.
114. Дудок Х.Р. Щорічна звітна професорсько-викладацька конференція: «Світла пам'ять Кусько Катерини Яківни», м. Львів, вул. Університетська, 1, 06 лютого 2022 р., тези: *«Лексико- семантична характеристика англомовної терміносистеми «мобільний зв'язок»»*.
115. Дудок Х.Р. Щорічна звітна професорсько-викладацька конференція, присвячена 125-річному ювілею кафедри французької та іспанської філології, м. Львів, вул. Університетська, 1, 01–02 лютого 2023 р., тези: *«Структурно-семантична композиція терміна мобільного зв'язку»»*.

116. Дудок Р. І. Проблема значення та смислу терміна в гуманітарних науках: монографія / Р. І. Дудок. Львів, Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 358 с.
117. Єнікєєва С. М. Система словотвору сучасної англійської мови: синергетичний аспект (на матеріалі новоутворень кінця ХХ – початку ХХІ століть): автореф. дис.. на здобуття наукового ступеня д-ра філол. наук : 10.02.04 / С. М. Єнікєєва . – Київ. нац. лінгв. ун-т. – Київ, 2011. – 32 с.
118. Єнікєєва С. М. Скорочення слова як механізм формотворення та словотворення в сучасній англійській мові // Вісник Житомирського держ. ун-ту ім. І. Франка. – Житомир, 2006.– Вип. 27. – С. 93–96.
119. Єнікєєва С.М. Словотвір як транскріптив мовної системи // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції ХНУ «Людина. Мова. Комунікація». – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2004. – С.88–90.
120. Єнікєєва С.М. Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови [монографія]; Державний вищий навчальний заклад "Запорізький національний ун-т" МОН України. – Запоріжжя : Запорізький нац. ун-т, 2006. – 302 с.
121. Єнікєєва С. М. Формування і функціонування нових словотворчих елементів англійської мови: дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: 10.02.04 – Запоріжжя, 1999. – 178 с.
122. Жаботинська С. А. Когнітивна лінгвістика: Принципи концептуального моделювання // Лінгвістичні студії . – Черкаси, 1997. – Вип. 2. – С. 3–11.
123. Жайворонок В.В. Лексична підсистема мови і значення мовних одиниць // Мовознавство. – № 6. – Київ, 1999. – С. 32–36.
124. Жлуктенко Ю. А., Березинский В. П., Борисенко И. И. и др. Английские неологизмы . – Київ.: Наук. думка, 1983. – 172 с.
125. Жоль К.К. Мысль, слово, метафоры // Проблемы семантики и философии “освещения” / отв. ред. Л. П. Крысин. – Москва, 1997. – С. 226–243 с.

126. Заботкина В.И. Методы когнитивного анализа семантики слова: компьютерно-корпусный подход / Под общ. ред. В.И. Заботкиной. – 2-е изд. – М.: Издательский Дом ЯСК, 2019. – 344 с.
127. Загнітко А. П. Лінгвістика тексту. – Донецьк: ДонНУ, 2006. – 289 с.
128. Загнітко А. П. Сучасні лінгвістичні теорії. – Донецьк: Дон НУ, 2006. – 338 с.
129. Зализняк А. Феномен многозначности и способы его описания // Вопросы языкознания – № 2. – М., 2004. – С. 20–25.
130. Зацний Ю. А. Збагачення словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя: ЗДУ, 2001. – 243 с.
131. Зацний Ю. А. Новая общественно-политическая лексика и фразеология английского языка . – Запорожье: ЗГУ, 2000. – 200 с.
132. Зацний Ю.А. Неологізми англ. мови 80–90х років ХХ століття . – Запоріжжя: РА «Тандем-У»; 1997. – 396 с.
133. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови. – Запоріжжя: Вид-во Запорізького держ. ун-ту, 1998. – 430 с.
134. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови в 80-ті – 90-ті роки ХХ століття: дис. ... доктора філол. наук: 10.02.04. – Київський університет ім. Тараса Шевченка. – Київ, 1999. – 409 с.
135. Зацний Ю. А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу. – Львів: ПАІС, – 2007. – 228 с.
136. Звегинцев В. А. Смысл и значение // Теоретические и экспериментальные исследования в области структурной и прикладной лингвистики / отв. ред. А. В. Бондаренко. – Москва, 1979. – 376 с.
137. Зверев А. Д. Словотворне значення в семантичній структурі похідних. / Мовознавство. – Київ, 1988. – № 1. – С. 22–27.
138. Зеленько А.С. Проблеми семасіології. – Луганськ: Альма-матер, 2001. – 210 с.
139. Зеленько А.С. Проблеми семасіології у філософсько-психологічному осмисленні: монографія. Алма-матер. Луганськ, 2004. – 252 с.

140. Илларионов С.В. Гносеологическая функция принципа инвариантности // Вопросы филологии. – М., 1968. – № 12. – С. 89–95.
141. Іващишин О.М. Структурні особливості та семантична диференціація термінів-словосполучень у науково-технічних текстах // Іноземна філологія. – Вип. 109. – 1996. – С. 41–44.
142. Канделаки Т.Л. Значение терминов и системы значений научно-технических терминологий // Проблемы языка науки и техники / отв. ред. В. И. Сифонов. – Москва, 1970. – С. 19–92.
143. Канделаки Т.Л. Семантика и мотивированность терминов. – Москва: Наука, 1977. – 167 с.
144. Капатрук М.Д. Методи виділення основного значення слова // Мовознавство. – № 5. – 1980. – С. 75–77.
145. Каптюрова В.В. Синтаксичні особливості повідомлень у Twitter// Мовні і концептуальні картини світу: зб. наук. праць. Київ. нац. ун-т ім. Т.Г. Шевченка. – Київ, 2011. – Вип. 36. – С. 397–403.
146. Каптюрова В.В. Структурна організація повідомлень у англомовних мікроблогах // Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи. – Київ: Логос, 2011. – С. 164–171.
147. Каліщук Д. М. Ціннісні сегменти концепту FREEDOM у дискурсі Б. Обама. Актуальні питання іноземної філології. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2015. № 2. С. 77–83
148. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: граматичні труднощі, лекс., термінолог. та жанрово-стиліст. Проблеми. – Вінниця: Нова книга, 2002. – 564 с.
149. Карпа І. Б. Мова та Інтернет: функціональні характеристики та ефективність інтерактивної комунікації // Мова і культура. – К., 2009. Вип. 11. Т. VII (119). С. 192–200.
150. Кацнельсон С.Д. Содержание слова, значение и обозначение. М.: Эдиториал УРСС, 1987. – 170 с.

151. Кибрик А.А. Константы и переменные языка: монография – СПб.: Алетейя, 2003. – 720 с.
152. Кислюк Л. П. Нові англійські запозичення і термінологія. – В: Українська термінологія. Львів, 2006. – С. 229 – 236.
153. Кияк Т. Р. Лингвистические аспекты терминоведения . – Київ: УМК ВО, 1989. – 104 с.
154. Кияк Т.Р. Мотивированность лексических единиц. Качественные и количественные характеристики: монография. – Львов: Высшая школа, 1988. – 162 с.
155. Кияк Т.Р. О “внутренней форме” лексической единицы // Вопросы языкознания. – № 3. – 1987. – С. 58–68.
156. Кійко Ю. Є. Статистичні дослідження полісемії дієслів сучасної німецької мови / В. В. Левицький // Германська філологія. – Чернівці: Рута, 2005. – С. 149–156.
157. Кобозева И.М. Две ипостаси содержание речи: значение и смысл // Язык о языке. под ред. Арутюновой Н.Д. – М., 2000. – С. 303–359.
158. Ковалевський В. О. Теоретико-методологічні засади інформаційного суспільства. – Київ: Либідь, 2003. – 472 с.
159. Ковалик І.І. Вчення про словотвір. Івано-Франківськ– Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 2007. – Вип. 2. – 83 с.
160. Ковалик Н. В. Смыслові та прагматико-функціональні особливості лексеми *service* в англійських економічних і юридичних текстах: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: 10.02.04. / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2010. – 20.
161. Коломієць Н.В. Лінгвістичні особливості організації гіпертексту інтернет-новин (на матеріалі англійської мови): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови». – Київ, 2004. – 21 с.
162. Колшанский Г.В. Семантика слова в логическом аспекте // Язык и мышление / отв. ред. Н. Д. Арутюнова. – Москва, 1967. – С. 187–208.

163. Компанцева Л. Ф. Интернет-коммуникация: когнитивнопрагматический и лингвокультурологический аспекты. – Луганск: Знание, 2007. – 444 с.
164. Комиссаров, В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) Текст.: учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. // Москва: Высшая школа, 1990. 253с.
165. Корбозерова Н. М. Актуальні проблеми вивчення змісту мовного знака // Іноземні мови в навчальних класах 1 – 2. – Київ, 2002. – С. 180–187.
166. Костенко Н. Д. Структурно-семантичні та функціональні параметри англійсько мовних інновацій семантичного поля «навчання»: дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: 10.02.04. – Запоріжжя, 2016. – 249 с.
167. Космеда Т. А. Аксиологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. 350 с.
168. Кочан І. М. Динаміка і кодифікація термінів з міжнародними компонентами у сучасній українській мові: монографія. – Львів, Видавничий центр Львівського національного у-ту ім. Ів. Франка, 2004. – 520 с.
169. Кочерган М. П. Слово і контекст: Лексична сполучуваність і значення слова. – Львів, 1980.
170. Кринець О. Багатозначність термінів як результат реінтеграції наукового знання // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». – 2017. – № 869. – С. 30–34.
171. Кубрякова Е.С. Семантика производного слова // Аспекты семантических исследований / отв. ред. Арутюнова Н.Д. – Москва: Наука, 1980. – С. 96.
172. Куделько З.Б. Англійська терміносистема ринкових відносин: синтагматичні та парадигматичні особливості: дис.на здобуття наукового ступеня канд. філол. Наук: 10.02.04. – Чернівці, 2003. – 239 с.
173. Куделько З. Б. Лінгвістичне впорядкування термінології: аспекти і проблеми [Електронний ресурс] // VIII Междунар. Научно-практическая конф. «Наука в информационном пространстве – 2012» (4–5 октября 2012 г.). – Режим доступа: <http://www.confcontact.com/20121004/fl6kudelko.htm>.

174. Кунин А.В. Курс фразеологии современного английского языка (теорет. курс). — Москва: Высш. шк., 1996. — С. 307–309.
175. Курилович Е.Р. Деривация лексическая и деривация синтаксическая // Очерки по лингвистике / под ред. В. А. Звегинцева. — Москва, 1962. — С. 57–70.
176. Курилович Е.Р. Заметки о значении слова // Вопросы языкознания. — 1995. — №3. С. 73 – 81.
177. Лазебна Н. В. Проблема визначення англomовного комп'ютерного терміна в сучасних лінгвістичних студіях // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство): [у 2 ч.]. — Кіровоград : РВВ КДПУ імені В. Винниченка, 2012. — Вип. 104 (1). — С. 439–442.
178. Лазебна Н. В. Структурно-семантичні і функціональні особливості комп'ютерної термінології у сучасній англійській мові; дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук 10.02.04 .– Запоріжжя, 2013. — 212 с.
179. Лазебна Н. В. Когнітивна метафора як механізм утворення комп'ютерних термінів // Германістика у ХХІ столітті: когнітивна, соціо- та прагмалінгвістика : наук. конф. германістів, 10 квіт. 2010 р. : матеріали. — Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. — С. 42–44.
180. Лакофф Г., Джонсон М. Метафори, якими ми живемо // Теорія метафор. — Чикаго. — 1980. — С. 58–66.
181. Лакофф Д. О порождающей семантике // Новое в зарубежной лингвистике / отв. ред. Лакофф Д. — Вып. 10. — Москва, 1981. — С. 302–349.
182. Левченко О. П. Фразеологічна символіка: лінгвокультурологічний аспект: монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. 263 с.
183. Левицький А. Е. Актуальні проблеми розвитку неології (на матеріалі сучасної англійської мови). Вісник Житомирського державного університету імені І. Франка. 2005. — № 23. — С. 16–21.
184. Левицький В.В. Вивчення смислової структури слова за допомогою асоціативної методики. // Мовознавство. 1972. — № 3. — С. 22–33.
185. Левицький В.В. Семасіологія. — Вінниця: Новая книга, 2006. — 512 с.

186. Левицкий В.В. Смысловая структура слова и методы ее изучения // Методологические проблемы языкознания / отв. ред. А. С. Мельничук. – Київ: Наукова думка, 1988. – С. 75 – 88.
187. Левицький В.В. Сполучуваність лексичних та граматичних смислів // Науковий вісник Чернівецького ун-ту; Германська філологія. – Вип. 2. – Чернівці. 2000. – С. 34–44.
188. Лейчик В.М. Термин и его определение // Терминоведение и терминография в индоевропейских языках / под ред. В. М. Лейчик. – Владивосток, 1987. – С.135–145.
189. Лейчик В. М. Терминоведение: предмет, методы, структура. – 3-е изд. – Москва: Изд-во ЛКИ, 2007. – 254 с.
190. Лесюк М. П. Дослідження словотвору на рівні словотвірних гнізд. Вісник Прикарпатського національного університету. Ювілейний випуск на пошану 100-річчя від дня народження проф. Івана Ковалика. Філологія. Івано-Франківськ, 2007. Вип. XV–XVIII. С. 212 – 216.
191. Лещук Т.Й. Типологія термінологічних підсистем: іншомовні запозичення, фразеологія, семантичні термінотворення, лексикографія. – Львів: вид-во НУ ЛП, 1999. – 212 с.
192. Лисиченко Л. А. Лексико-семантична система української мови. Харків: ХДПУ, 1997. 148 с.
193. Лосьев А. Ф. 1990. Філософія імені, Москва: МДУ, 1990.
194. Лотте Д. С. Основы построения научно-технической терминологии. Вопросы теории и методики . – Москва: Наука, 1968. – 156с.
195. Льюїс К.І. Види значення. Семіотика. – Москва: Радуга, 1983. – 535 с.
196. Любчук Н. В. Еквівалентність фразеологізмів з етнокультурним компонентом // Мовні і концептуальні картини світу: зб. наук. праць. Київ, 2000. 224 с.
197. Маккормак Е. Когнітивна теорія метафор // Теорія метафор - Москва: Прогресс, 1990. – С. 382–389.
198. Манакін В. Н. Порівняльна лексикологія.– Київ, 2004. – 326 с.

199. Марченко Н.Г. Феномен статуса в социальной сети Интернет-коммуникации // Известия ЮФУ. Филологические науки. – 2012. – № 4. – С. 105–111.
200. Махачашвили Р. К. Динамика англомовної інноваційної логосфери комп'ютерного буття: дис.на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук. 10.02.04.– Одеса. 2013. – 400 с.
201. Медникова Э.М. Значение слова и методы его описания. – Москва: Высшая школа, 1974. – 201 с.
202. Миронова А.С. Сущность и функция метафоры // Функционирование языковых единиц в контексте / ред. Миронова А.С. – Воронеж, 1978. – С. 41–46.
203. Мишланова С. Л. Терминоведение XXI века: история, направления, перспективы. Филологические науки, 2003.- № 2. – С. 94–101.
204. Моисеев А. И. О языковой природе термина. Лингвистические проблемы научно-технической терминологии. Москва: Наука, 1970. – С. 127–138.
205. Морель Д.А. Семантическая деривация и интеграционная активность концептов [Электронный ресурс] // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – 2010. – № 1 (5). – С. 148–151. – Режим доступа: <http://www.gramota.net/editions/2.html>.
206. Муравицкая М.П. Методологические проблемы семасиологии / Методологические проблемы языкознания. – Киев: КГУ, 1988. – 200 с.
207. Нікітіна Ф. О. Семантичні та словотворчі проблеми сучасної термінології. Київ: Вища шк., 1978. 31 с.
208. Нікітіна Ф. О. Семантичні та словотвірні проблеми сучасної термінології – Київ: Вища шк., 1978. – 31с.
209. Ніколаєва А. О. Структурно-семантична характеристика термінології програмування, комп'ютерних мереж та захисту інформації: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01. – Харків, 2002. – 16 с.

- 210.Новікова Є. Б. Неологізм, okazіоналізм, потенційне слово: проблеми розмежування. Лінгвістичні дослідження. 2017. Вип. 45. С. 97–102.
- 211.Огуй О.Д. Значення: цілісність чи окремий аспект? (Фізіологічно-психологічні основи формування значення та полісемії)// Мовознавство. – № 46. – 1999. – С. 46–54.
- 212.Огуй О.Д. Полісемія в синхронії, діахронії та панхронії. Семантико-квантитативні аспекти полісемії в німецькій мові та мовах Європи: монографія – Чернівці: “Золоті литаври”. – 1998. – 370 с.
213. Омельченко Л.Ф., Максимчук Н.М., Онищенко І.А. Семантична структура англійських композитних дериватів // Вісник ХНУ. – № 725. – Харків, 2006. – С. 77–80.
214. Павиленис Р.И. Проблема смысла. Современный философский анализ языка. – Москва: Изд-во «Мысль», 1983. – 286 с.
- 215.Паньків О. Б. Філософсько-лінгвістичні аспекти інтернет-комунікації // Філософські науки. – 2018. – №1. – С. 63–68
216. Панько Т. І. Від терміна до системи. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1979. – 147 с.
217. Паславська А. Й. Заперечення як мовна універсалія: принципи, параметри, функціонування: Монографія. – Львів: Вид. центр Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка, 2005. – 290 с.
218. Пашинська Л. М. Фразеологічні неологізми у сучасному українському мас-медійному дискурсі: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. Київ, 2011. 23 с.
219. Петров В.В. Метафора: от семантических представлений к когнитивному анализу // Вопросы языкознания. – № 3. – 1990. – С. 135 – 146.
220. Плотников Б.А. Основы семасиологии. – Минск: Вышей шк., 1986. – 340 с.
221. Плотников Б.О. Внутрішня форма мовної одиниці та її зміст // Мовознавство. – № 5. – 1991. – С. 86.

222. Полюжин М. М., Венжинович Н.Ф. Концепт як базова когнітивна сутність. Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць. 2001. № 5. С. 182–186.
223. Полюжин М. М. Концепти як співвідносні зі значенням слова поняття // Культура народів Причорномор'я. Науковий журнал Таврійського національного університету ім. В. А. Вернадського. – № 32. – 2002.
224. Полюжин М.М. Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення. – Ужгород: Вид-во «Закарпаття», 1999. – 240 с.
225. Помірко Р.С., Роман Дудок. Когнітивні механізми транспозиції смислів: метафора та метонімія (на матеріалі англійської фахової мови економіки) // Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови. – 210. – Вип. 17. – С. 3–10.
226. Помірко Р. С., Дудок Р. І. / Слова та їхні смисли // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Серія : Філологія. Мовознавство. – 2015. – Т. 252, Вип. 240. – С. 22–25.
227. Потапенко С.І. Мовна особистість у просторі медійного дискурсу (досвід лінгвокогнітивного аналізу). – Київ: ВЦ КНЛУ, 2004. – 360 с.
228. Почепцов Г.Г. Від Facebook`у і Гламуру до Wikileaks: медіакомунікації / Г.Г. Почепцов. – Київ: Спадщина, 2012. – 461 с.
229. Приходько Г. І. Категорія оцінки в контексті зміни лінгвістичних парадигм. Запоріжжя : Кругозір, 2016. 200 с.
230. Приходько А.М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. – Запоріжжя: Прем'єр, 2008. – 332 с.
231. Прохорова В.Н. Семантика терміна // Вестник МГУ. – Серія 9. Філологія. – № 3. – 1981. – С. 23–32.
232. Рассел Б. Исследование значения и истины: пер. с англ. – Москва: «Идея – Пресс», 1999. – 400 с.
233. Реконвальд Н. В. Англомовний чат як різновид комп'ютерно опосередкованої комунікації (прагмалінгвістичне дослідження): автореф.

- дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 /
Наталія Валеріївна Реконвальд. – Одеса, 2008. – 20 с.
234. Світліковська О. А. Кореляція вербальних та невербальних засобів в англomовних масмедійних мультимодальних текстах. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія “Філологія”. 2020. Вип. 45(2). С. 135–138.
235. Селіванова О. О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти): Монографія . – Київ; Черкаси: – Брама, 2004. – 276 с.
236. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля-Київ, 2006. – 716 с.
237. Силин В.Л. Структура и семантика слов: учебн. пособие. – Днепропетровск: ДГУ, 1989. – 67 с.
238. Скороходько Е. Ф. Термін у науковому тексті (до створення терміноцентричної теорії наукового дискурсу): монографія. – Київ: Логос, 2006. – 98 с.
239. Сліпецька В. Д. Англomовна термінологія штучного інтелекту в контексті інших терміносистем (досвід лінгвостатистичного аналізу): автореф. дис.на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: 10.02.04. – Київ, 2008. – 20 с.
240. Сліпецька В.Д. Вербалізація негативних емоцій в українській, російській і англійській лінгвокультурах (на матеріалі фразеологічних одиниць та паремій з концептом вода). «Вода» в славянської фразеології и пареміології: колективна монографія. Budapest, 2013. С 577.
241. Слюсарева Н.А. Смысл как экстралингвистическое явление. – Москва: Наука, 1963. – С. 185.
242. Снитко О. С. Когнітологія та концептологія в лінгвістичному висвітленні. – Київ: ВПЦ "Київський університет", 2011. – С. 250.
243. Снитко Е.С. Внутренняя форма номинативных единиц. – Львов: Свит, 1990. – 188 с.

244. Снігир Р.О. Сучасні погляди на поняття терміна і слова. – Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія філологія. – Вип. 44. – Харків, 2005. – С. 47-49.
245. Снітко О.С. Внутрішня форма мовної одиниці та її зміст // Мовознавство. – № 5. – 1991. – С. 8–16.
246. Соболева Л.А. Словообразовательная полисемия и омонимия. – Москва: Наука, 1980. – 284 с.
247. Соколовська Ж.П. Чи заперечував О. Потебня багатозначність? // Мовознавство. – № 1. – 1992. – С. 17–21.
248. Солнцев В.М. К вопросу о семантике или языковом значении. В кн.: Проблемы семантики. – Москва: Наука, 1974. – С. 3–11.
249. Солнцев В. М. Язык как системно–структурное образование. – Москва, 1977. – 341 с.
250. Стернин И.А. Значение и актуализация смысла слова. – Воронеж: Изд-во Воронеж. у-та, 1987. – С. 97.
251. Степанов Ю. С. Семантика мови і тексту // Матеріали міжнародної наукової конференції : зб. статей, (Івано-Франківськ, 22–24 жовтня 2003 р.) – Івано-Франківськ : Плай, 2003. – С. 25–32.
252. Степанов В. Ю. Культурологічний аспект інформаційного суспільства // Культура України : зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури. – Харків : ХДАК, 2009. – Вип. 28. - С. 49–58. – Бібліогр. : с. 57–58.
254. Стернин И.А. Описание лексического значения и “принцип айсберга” // Принципы и методы исследования единиц языка. – Воронеж: Изд-во Воронеж. у-та, 1985. – С. 43–50.
255. Стишов О. А. Нові аббревіатури в мові масс-медіа кінця ХХ століття / О. А. Стишов // Мовознавство. – 2001. – №1. – С. 33–40.
256. Суперанская А. В. Общая терминология: вопросы теории. – Москва: Либроком, 2012. – 248 с.

257. Сытникова Т.А. Англоязычная компьютерная техническая терминосистема как объект лингвокогнитивного исследования; автор / дис. канд. филол. наук. спец. 10.02. 04.– Владивосток, 2011 – 23 с.
258. Тараненко А.А. Языковая семантика в ее динамических аспектах. (Основные семантические процессы). – Киев: Наукова думка, 1989. – 254 с.
259. Татаринов В. А. Теория термина: история и современное состояние // Терминоведение. – 1996. – Т. 1. – С. 190.
260. Татаринов В. А. Общее терминоведение . – Москва, 2006. – 528 с.
261. Татаровська О. В. Функціонування множинного заперечення в англійській мові (на матеріалі корпусів та масмедійного дискурсу). (дис.канд. філол. наук за спеціальністю 10.02.04 германські мови). Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів, 2011. – 230 с.
262. Татаровська О. В. Метафора як спосіб вторинної номінації в сучасному британському мас-медійному дискурсі // Тези звітної наукової конференції професорсько-викладацького складу факультету іноземних мов за 2020 рік (4–5 лютого 2021 рік). На пошану професора кафедри французької філології, академіка Романа Семеновича Помірка. – Львів, 2021. – С. 180–182.
263. Телия В. Н. Семантическая структура фразеологизмов-идиом и принципы их фразеографической обработки // Фразеологизм и его лексикографическая разработка. Минск, 1987. С. 98–101.
264. Телия В.Н. Типы языковых значений // Связанное значение слова в языке. – Москва: Наука, 1981. – 269 с.
265. Терехова Д. І. Типологія вербальних асоціацій у вільному асоціативному експерименті Д. І. Терехова // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (Мовознавство). – Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2000. – Вип. XXVI. – С. 236–246.
266. Терехова Д.І. Особливості сприймання лексичної семантики слів (психолінгвістичний аспект). – Київ: КДЛУ, 2000. – 236 с.

267. Туровська Л. Відображення семантичних зрушень у термінології у сучасних засобах масової інформації // Наукова термінологія нового століття: теоретичні і прикладні виміри: зб. наук. пр. / [відп. ред. Л. Д. Малевич]. Рівне: НУВГП, 2016. С. 106–110.
268. Толикина Е. Н. Некоторые лингвистические проблемы изучения термина // Лингвистические проблемы научно-технической терминологии. – Москва: Наука, 1970. – С. 61–62.
269. Тропина И.И. Семантическая деривация. Мультипарадигмальные исследования: монография. Херсон, 2003. – 336 с.
270. Трубецкой Н. С. Основы фонологии. – Москва: Изд-во иностр. лит., 2012. – 336 с.
271. Уилрайт Ф. Теория метафоры // Метаформа и реальность / ред. Уилрайт Ф. – Москва, 1980. – 102 с.
272. Уфимцева А.А. Семантика слова // Аспекты семантических исследований / отв. ред. А. А. Уфимцева. – Москва: Наука, 1987. – С. 5–80.
273. Уфимцева А.А. Принципы семиологического описания лексики. – Москва: Наука, 1986. – 240 с.
274. Федик О. Мова як духовний адекват світу (дійсності). Львів : Місіонер, 2000. 300 с.
275. Фреге Г. Смысл и денотат // Семиотика и информатика / под ред. Ю. С. Степанова – Москва, 1983. – С. 351–379.
276. Фролова І. Є. Принципи комунікативно-дискурсивного аналізу // Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація: тези доповідей XVI наукової конференції з міжнародною участю. Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2017. С. 136–137.
277. Фрумкина Р.М. Смысл и сходство // Вопросы языкознания. – № 2. – 1985. – С. 22–31.
278. Храбан Т. Віртуальна мовна особистість як феномен Інтернету. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка. Серія “Філологічні науки”. 2015. Вип. 138.

279. Харченко В.К. Переносне значення слова. – Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1989. – 198 с.
280. Хауген Э. Языковой контакт // Новое в лингвистике. – 1972. – Вып. 6. – С. 61–80.
281. Чейф У.Л. Семантика научных терминов. – Новосибирск: Наука, 1988. – 236 с.
282. Черникова Н. В. Метафора и метонимия в аспекте современной неологии. Филологические науки, 2001. – № 1. – С. 82–90.
283. Чирвоний О.С. Комп'ютерна лексика сучасної англійської мови структурний, семантичний, функціональний аспекти: дис. канд. філол.наук 10.02.04. – Одеса, 2010. – 276 с.
284. Чирвоний О.С. Телескопійні новоутворення сучасної англійської мови в сфері інформаційних технологій // Вісник Запорізького національного університету:Збірник наукових статей. Філологічні науки - Запоріжжя: Запорізький державний університет, 2007. - С.210-214.
285. Чирвоний О. С. Семантична деривація у сфері інформаційних технологій // Нова філологія. Збірник наукових праць . – Запоріжжя: ЗНУ, 2007. – №27. – С. 271–276.
286. Чумак Л. М. Класи інновацій у словотворі сучасної англійської мови. Вісник Житомирського педагогічного університету. Житомир: Вид-во ЖДПУ, 2003. № 11. С. 211–213.
- 287.Шайкевич А.Я. Англо-русские общетехнические термины. Сост. А. Л. Семенов. Под ред. А. Я. Шайкевича. – М.: Изд-во ВЦП, 1987. – 43 с.
288. Шевченко І. С. Когнітивно- прагматичні дослідження дискурсу // Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : Колективна монографія / Ред. Шевченко І. С. – Харків : Константа, 2005. – 356 с.
289. Шевченко І. С. Становление когнитивно-коммуникативной парадигмы в лингвистике // Вісник Харківського нац. ун-ту. Харків, 2004. – № 635. – С. 202–205.

290. Шелов С. Д. Терминология, профессиональная лексика и профессионализмы // Вопросы языкознания. – Москва: Высш. шк., 1984. – Вып. 5. С. 24–31.
291. Шелов С. Д. Термины, терминологичность и значение // Научно-техническая терминология – 1991. – Вып. 1. – С. 27–32.
292. Шехтман Н.А. Семантическая структура слова и его сочетаемость // Вопросы теории англ. языка. – Ученые записки Ленингр. гос. пед. ин-т им. А. И. Герцена / ред. Б. А. Серебренников. – 1965. – Т. 261. – С. 122–129.
293. Шмелев Д.Н. Проблемы семантического анализа лексики. – Москва: URSS, 2008. – 278 с.
294. Шилінська Інна. Лінгвостилістичні аспекти інтернет-комунікації // Мандрівець : Журнал гуманітарних студій. – 2014. – N 5. – С. 67–69.
295. Щерба Д. В. Термін та його дефініція як головні онтологічні поняття в термінознавстві / Вісник ЖДУ ім. І. Франка. – 2006. – Вип. 28. – С. 237–239.
296. Щерба Д. В. Поняття системи та структури в термінознавстві // Проблеми української термінології : міжнар. наук. конф., 19–21 вересня 2006 р.: зб. наук. пр. – Л., 2006. – С. 15–16.
297. Яхонтова Т. В. Лінгвістична генеалогія наукової комунікації [Текст]: монографія / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – 420 с.
298. Adams V. An Introduction to Modern English Word-Formation. – London: Longman, 1973. – 230 p.
299. Algeo J. Among the New Words // American Speech. – Tuscaloosa, 1994. – Vol. 69. – № 1. – P. 80–90.
300. Akyildiz, McNair, et al. Mobility management in next-generation wireless systems. Proceedings of the IEEE. August, 1999.
301. Angeli E.L. Varying Definitions of Online Communication and Their Effect on Relationship Research [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/summary?doi=10.1.1.183.3897>.
302. Antal L. Question of Meaning. Mouton. The Hague. – 1991. – 286 p.

303. Antila R. Field theory of meaning and semantic change // Diachrony within Synchrony: Language history and Cognition. – Frankfurt on Mein, Berlin, Bern, N.Y., Paris, Veina, 1992. – P. 23–83.
304. Arnold I.V. The English Word. Moscow, 1986. – 296 p.
305. Bartsch Renate. Dynamics Conceptual Semantics // A logico-philosophical Investigation into Concept Formation and Understanding. – Stanford: California, 1999. – P. 98.
306. Bartsch Renate. The structure f Word – Meaning: Polysemy, Metaphor, Metonymy. – Stanford: California, 1999. – 60 p.
307. Berry M. Introduction to Systemic Linguistics Vol. I. – London: Bastford, 1975. – Vol. I. – 218 p.
308. Bierwiseh M. On classifying Semantic Features – In: Semantics. – Cambridge, 1971. – P. 166–184.
309. Blank A. Why do new meanings occur? A cognitive typology of the motivations for lexical semantics change // Historical semantics and cognition. – N 4. – Berlin, 1999. – P. 61–89.
310. Bolinger D. Meaning and Form. – London & New York: Longman, 1977. – 320 p.
311. Bolinger D. The Atomization of Meaning. Language 41, New York: Holt., 1965. – 555 p.
312. Boyd N. Software Metaphors [Электронный ресурс]. – 2004. – Режим доступа: [http://www.educery.com/papers/rhetoric/metaphors/ Software Metaphors.pdf](http://www.educery.com/papers/rhetoric/metaphors/Software%20Metaphors.pdf).
313. Breal M. Semantics studies in the science of meaning. – New York^ Dover, Dover, 1964. – 341 p.
314. Brown J. The Social Life of Information . – Boston: Harvard Business School Press. – 2000. – P. 20–63.
315. Carnap R. Meaning and Necessity. – Chicago IL: The University of Chicago Press, 1973. – 266 p.
316. Chomsky N. Deep structure, surface structure and semantic interpretation. – Cambridge: Cambridge Univer. Press, 1971. – 162 p.

317. Cogen L. J. The semantics of Metaphor: In Ortony, Metaphors and Thought. – Chicago: The University of Chicago Press, 1979. – 242 p.
318. Copley J. Shift of Meaning. – Oxford: Oxford Univer. Press, 1961. – 232 p.
319. Cruse D. A. Lexical Semantics. – Manchester: University of Manchester Press, 1986. – 300 p.
320. Darmesteter A. The Life of Words as Symbols of Ideas. – London, 1956. – 240 p.
321. Davidson Donald. What Metaphors mean? – In Critical Inquiry. – № 5. – 1978. – 310 p.
322. Dirven R. Metaphor and polysemy // La polysemie: Lexicographie et cognition. – Cabay; Louvain – La Neueve, 1985. – P. 89 – 132.
323. Dubois B. Analyzing a New Genre: Twitter & Tweets (WRT 495 Paper #1) (w. d.) [Электронный ресурс] . – Режим доступа: <http://beckilinn.wordpress.com/>.
324. Dudok Ch. Metaphorical and metonymical aspects of the English terminology “Mobile communication// Scientific journal of Polonia University. Periodyk Naukowy Akademii Polonijnei. № 42 (2020) NR 5, P. 26–32.
325. Duggan M. The Demographics of Social Media Users [Электронный ресурс] . – Режим доступа: http://www.pewinternet.org/files/oldmedia/Files/Reports/2013/PIP_SocialMediaUsers.pdf
326. Ellison N. The benefitsof Facebook "friends": Exploring the relationship between college students' use of online social networks and social capital [Электронный ресурс] // Journal of Computer-Mediated Communication. – 2007. – Vol.12 (3). – Режим доступа: <http://jcmc.indiana.edu/vol12/issue4/ellison.html>.
327. Ferris Connor. Understanding Semantic. – London: Cambridge University Press. 1963. – Vol. 6. – P. 242.
328. Frege G. Uber Sinn und Bedeutung // Zeitschrift fur Philosophie Kritik. – B., 1891. Verlag Enzyklopadie. – 162 S.
329. Goodenough W. Componential analysis and the Study of Meaning. Language // Cognitive Antropology. – 1956. – V. 32, 1. – P. 195–216.
330. Goursky S. The Idiomatic Heart of the English Language. – Lviv: Svit, 1975. – 179 p.

331. Graham S.G. More Than Friends: Popularity on Facebook and its Role in Impression Formation [Электронный ресурс] // Journal of Computer-Mediated Communication. – 2014. – Режим доступа: <http://online.library.wiley.com/doi/10.1111/jcc4.12067/full>.
332. Grosseck G. Can we use Twitter for educational activities? [Электронный ресурс] / В. Dubois. – Bucharest, 2008. – April, 17–18. – Режим доступа: <http://adl.unap.ro/else/>.
333. Herring S.C. Beyond microblogging: Conversation and collaboration via Twitter [Электронный ресурс] // Proceedings of the Forty-Second Hawai'i International Conference on System Sciences (HICSS–42). Los Alamitos, CA: 193 IEEE Press. – Режим доступа: <http://ella.slis.indiana.edu/~herring/honeycutt.herring.2009.pdf>.
334. Hewitt H. Blog: Understanding the information reformation, that is changing your world. – Nashville: Thomas Nelson Inc., 2005. – 256 p.
335. Holley K., Costello T. The evolution of GSM towards UMTS. http://www.gsmdata.com/today_papers.htm.
336. Hough J.N. Scientific Terminology. New York: Rinehart, 1953. – 231 p.
337. Ikegami Y. Structural Semantics: A Survey and Problems // Linguistics. An International Review. – London: Blackwell, 1967 – Vol. 33. July. – P. 49–67.
338. Iskold A. Evolution of Communication: From Email to Twitter and Beyond [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.readwriteweb.com/archives/evolution_of_communication.php.
339. Jackendoff R. Semantic and Cognition (Current Studies in Linguistics). – Cambridge; London: MIT Press, Cambridge, 1985. – 400 p.
340. Jain S. 75 Fascinating Social Media Facts and Figures of 2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.soravjain.com/facebook-facts2013>.
341. Johnson S. How Twitter Will Change the Way We Live [Электронный ресурс] // Time. – 2009. – Режим доступа: <http://www.time.com/time/printout/0,8816,1902604,00.html>.

342. Kaplan A. M. The early bird catches the news: Nine things you should know about micro-blogging // *Business Horizons*. – 2011. – Vol. 54. – № 2. – P. 5–6.
343. Katz J. *Semantic theory*. – New York: Harper & Row, 1972. – XXVIII.- 463 p.
344. Kelly R. Twitter Study Reveals Interesting Results About Usage [Электронный ресурс] // Pear Analytics. – 2009.– August, 12. – Режим доступа : <http://www.pearanalytics.com/blog/2009/twitter-study-reveals-interesting-results40-percent-pointless-babble/>.
345. Koetsier J. Social media demographics 2012: 24 sites including Twitter, Facebook, and LinkedIn [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://venturebeat.com/2012/08/22/social-media-demographics-stats-2012/>.
346. Lakoff G. *Metaphors we live by*. – London: The university of Chicago press, 2003. – 276 p.
347. Lakoff G. *The Contemporary Theory of Metaphor and Thought*. – Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1993. – 308 p.
348. Leech G.N. *Principles of Pragmatics*. – London; New York: Longman, 1983. – 250 p.
349. Leech G. N. *Semantics: The study of Meaning*. – 2-nd ed. – London: Harlow Longman Penguin, 1981. – 383 p.
350. Lengel L. *Computer Mediated Communication*. – London: Sage Publication Group, 2004. – 272 p
351. Lyons J. *Language Meaning and Context* // *Language and Linguistics*. – London: Glasgow. – 1984. – P. 290–312.
352. Lyons J. *Linguistic Semantics* // *Introduction*. – Cambridge: Cambridge Univer. Press. – 1995. – P. 7–14.
353. MacIntyre A. *English Morphology* [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.uni-leipzig.de/~angling/mcintyre/morphology_intro.pdf.
354. Marchand H. *The Categories and Types of Present-Day English Word-Formation* – Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 2017. – 600 p.
355. Morris Ch. *Foundation of the Theory of Signs*. *International Encyclopedia of United Science*. – Chicago, 1947. – Vol. 2. – P. 240.

356. Nida E. Componential Analysis of Meaning. The Hague. – Paris: Mouton, 1975. – 272 p.
357. Ogden C. K. The Meaning of Meaning. – London, 1946. – 198 p.
358. Palmer F. R. Semantics: the Study of Meaning – 2nded. – Cambridge: Cambridge Univer. Press. – 1981. – 206 p.
359. Parisi D. A goal analysis of some pragmatic aspects of language // eds. In H. Parret, M. Sbisà & J. Verschueren. – 1981. – P. 551– 567.
360. Pearson J. Terms in Context. – Amsterdam: John Benjamins Publ. Co., 1988. – 243 p.
361. Plag I. Morphological Productivity Across Speech and Writing [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.unisiegen.de/~engspra/Papers/Morphology/ell.pdf>
362. Preece J. Online Communities: Designing Usability, Supporting Sociability. – New York: John Wiley & Sons, 2000. – 440 p.
363. Ryan K. Twitter Study [Электронный ресурс]. – August 2009. – Режим доступа: <http://www.pearanalytics.com/wp-content/uploads/2009/08/Twitter-Study-August.-2009.pdf>.
364. Shaff A. Introduction to Semantics / In Language and Cognition. – New York; Oxford: Pergamon Press, 1962. – 138 p.
365. Stern G. Meaning and change of meaning. – Goteborgs: Hogskolasorsskriff, 1932. – 190 p.
366. Ullman St. Semantics. An Introduction into science of meaning. – Oxford: Beackwell, – 1962. – 278 p.
367. Ullman St. Words and their meanings. – Camberra: Australian National Univer. Camberra, 1974. – 23 p.
368. Verbrugge, R. R., & McCarrell, N. S. (1977). Metaphoric comprehension: Studies in reminding and resembling. *Cognitive Psychology*, 9 (4), 494–533.
369. Weatherall A. Gender, Language and Discourse . – London: Routledge, 2002. – 177 p.

370. Weinrich U. Empirical foundations for a theory of Language change. – London, 1968. – 248 p.
371. Westerman D. Social Media as Information Source: Recency of Updates and Credibility of Information Communication// Journal of Computer-Mediated Communication. – 2014. – Vol. 19 (2) – P. 171–183.
372. Weirzbicka A. Semantic Primitives. Frankfurt. – Moscow, 1972. – 686 p.
373. Wierzbicka A. Semantics: Primes and Universals. – Oxford, 1996. – 260 p.
374. Wood A. Online Communication . – New Jersey; London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 2005. – 278 p.
375. Yates J. Explicit and implicit Structuring of Genres in Electronic Communication: Reinforcement and Change of Social Interaction // Organization Science. – 1999. – Vol. 10 (1). – P. 83–103.
376. Zeng, Annamalai, et al. Recent advances in cellular wireless communications. IEEE Communications, September 1999.

Мас медійні джерела ілюстративного матеріалу

DeccanChronicle, Aug. 31, 2018

The New York Times, May 1, 2018

Wired, July 16, 2018

The New York Times, Sep. 25, 2018

Forbes, Oct. 16, 2018

The Telegraph, May 16, 2018

The Guardian, Aug. 28, 2018

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

- Арутюнова Н. Д. Метафора // Лінгвістичний енциклопедичний словник / Н. Д. Арутюнова – М.: Видавництво Радянської Енциклопедії, 1990. – С. 296–297.
- Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О.С.Ахманова. Москва: Сов энциклопедия, 1966. – 605 с.
- Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. – Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун» 2007. – 1725 с.
- Кунин А.В. Англо-русский фразеологический словарь / А.В. Кунин // лит. ред. М.Д. Литвинова. – 5-е изд., исправл. – М.: Живой язык, 1998.– 944 с.
- Марузо Ж. Словарь лингвистических терминов. М.: Издательство иностранной литературы, 1960. – 436 с.
- Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава; Київ: Довкілля, 2006. – 716 с.
- Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Переяслав –Хмельницький, 2012р.
- Філософський енциклопедичний словник / ред. кол. В. І. Шинкарук та ін. – Київ: Абрис, 2002. – 401 с.
- Юридичні терміни. Тлумачний словник / за ред. В. Г.Гончаренко, П. П.Андрушко та ін. – Київ: Либідь, 2004. – 320 с.
- Baker M. A. Wireless Glossary of terms / Meredith Attwell Baker. – Available on: <http://files.ctia.org/pdf/TelecomGlossaryofTerms.pdf>
- Blanton A. Microsoft Computer Dictionary: [5-th. ed.]/ A.Blanton – Washington, Redmon: Microsoft Press, 2002. – 638 p.
- Cambridge Dictionary [Електронний ресурс].–Режим доступу:<https://dictionary.cambridge.org/>
- Collin P. H. Dictionary of Law. – 2nd ed. by Collin Peter, Oxford University Press. – 258 p.
- Corpus of Contemporary American English. URL: <https://www.english-corpora.org/coca/>

- Downing D. Dictionary of Computer and Internet Terms: [10-th ed.] / D. Downing – Covington: Melody Mauldin Covington, 2009. – 554 p.
- Electronic Lexical Database, copyright, Princeton University, 2006 [Электронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wordnet.princeton.edu/perl/webwn> .
- Elisabeth Knowles, Julia Elliot. The Oxford Dictionary of New Words.- Oxford University Press, 1997. – 357 p.
- Encyclopedia Britannica www.britannica.com
- Encyclopedia of Language and Linguistics [2nd edition] (Elsevier. Nov.2005). – [Online] Available at: <http://www.sciencedirect.com> .
- European Telecommunications Standards Institute. <http://www.wapforum.com> .
- Flood W.E. Scientific words: The structure and meaning. An explanatory glossary of about 11500 word-elements (roots, prefixes, suffixes), which inter into the formation of scientific terms / W.E.Flood. – Westport, Conn.: Greenwood Pr., 1974. – 220 p.
- Hornby A. S. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / Albert Sidney Hornby. – Oxford: Oxford Press, 2001. – 792 p.
- GSM World. Glossary of Terms. Copyright GSM Association 2007// www.gsmworld.com/technology/glossary.shtml
- Longman Dictionary of Contemporary English – London: Harlow and Pitman Press, 1996. – 1303 p. [Электронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://www.ldoceonline.com/>
- Merriam – Webster Online – As Cited from URL:<http://www.m.w.com/cgi-bin/dictionarybook> = Dictionary & Va = transcription. – April, 12.2005.
- Mobile World's Glossary. Copyright 1996-2003 ITparadise Pty Ltd ACN 102 722 529. <http://www.mobileworld.org/glossary.html>.
- NTC's MASS MEDIA Dictionary by R.Terry Ellmore / National Textbook Company. – N.Y., 1992. – 500 p.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English /A.C.Хорнбі. – Шосте вид. – Oxford : Oxford University Press, 2000. – 578 с.

- Oxford Dictionaries Online [Электронный ресурс] Электронный словарь Oxford Dictionaries Online. – Режим доступа: <http://oxforddictionaries.com>
- Pfaffenberger B. Webster's new World Dictionary of Computer: [10 ed.] / B. Pfaffenberge. – Indiana: Wiley Publishing Inc., 2006. – 387 p.
- Roget's International Thesaurus / rev. by R. L. Champan. – 4th ed. – New York, London & Glasgow: Harper Collins Publ, 1991. – 1317 p.
- Scribner Dictionary by William D. Halsey (editorial director). – California: Macmillan & Publishing Company/ Mission Hills, 1986. – 1190 p.
- The Encyclopedia Americana: international edition completed in thirty volumes <https://archive.org/details/encyclopediaamer04danb> .
- The Free Dictionary by Farlex. Copyright 2007 Farlex, Inc. <http://www.thefreedictionary.com>
- The Oxford Dictionary of New Words./ Elisabeth Knowles, Julia Elliot. -New York, Oxford University Press, 1997. – 357 p.
- Vocabulaire des techniques de l'information et de la communication (TIC). Enrichissement de la langue française. Termes, expressions et définitions publiés au Journal officiel. - Paris, 2009. – 330 p. [электронный ресурс] – Режим доступа: www.gsmworld.com/technology/glossary.shtml
- Webster's Third New International Dictionary of the English Language [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.britannica.com/ebchecked/topic638670> .
- Weik. M. Computer Science and Communications Dictionary / M. Weik. – N.Y.: Springer, 2000. – 2006p. <http://franceterme.culture.fr/FranceTerme/librairie.html>
<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/able>
<http://www.mobileworld.org/glossary.html>
<https://www.computerhope.com/jargon/cellphone.htm>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ ГЛЮСАРІЙ ТЕРМІНІВ «МОБІЛЬНИЙ ЗВ'ЯЗОК»
СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.	a bad hat	swindler; worthless person, weakling	шахрай; нікчемна людина, недолуга
2.	airtime	time during which a broadcast is being transmitted	ефірний час
3.	android	operating system for mobile phones and tablet computers	операційна система для мобільних телефонів та планшетних комп'ютерів
4.	attenuation	the reduction of signal strength without distorting its waveform	затухання
5.	beetweet	the metaphorical transference is based on the similarity of physical characteristics by the analogy of "bee" – a bee, which is associated with buzzing, noise	«гаряче», «нашуміле» повідомлення, «bee» – бджола, яка асоціюється з гудінням, шумом
6.	Bird-of-Mouth	spreading news or information via Twitter, similar to birdsong	(дослівно, дзьоб птаха) та поширення новин або інформації через Twitter, подібно до співу птахів
7.	bombardement	sending a large amount of malicious information to a single user	розсилання великої кількості недобррозичливої інформації одному користувачеві

8.	brick	1) a large phone that resembles a brick in shape; 2) a mobile device which no longer works after a software update or installation	1) великий телефон, який за формою нагадує цеглину; 2) споживчий електронний пристрій, який був пошкоджений без ремонту, що робить його повністю непридатним для використання
9.	browser	an application program that provides a way to look at and interact with all the information on the World Wide Web	браузер; навігатор
10.	bubble memory	a solid-state memory capable of storing large amounts of information in an extremely small area	пам'ять, здатна зберігати великі обсяги інформації на надзвичайно малій площі
11.	bubble memory	a solid-state memory capable of storing large amounts of information in an extremely small area	1) a coat or raincoat made of rubberized fabric; 2) a line of personal computers
12.	chat	special: dialogue in text mode; commonly used: birds singing	спеціальне: діалог в текстовому режимі, загальноживане: спів птахів

13.	chat	1) talk in a friendly way and informal way; 2) birds' song	1) чат, одночасна розмова декількох абонентів через мережу, діалог в текстовому режимі; 2) спів птахів, тощо
14.	child supervision	activities of technically literate children who help elderly people master modern gadgets	діяльність технічно грамотних дітей, які допомагають літнім людям опанувати сучасні гаджети
15.	clavier hot key	a key or a combination of keys providing quick access to a particular function with a program	“гаряча клавіша” комбінація клавішів швидкого виклику
16.	cloud storage	remote data storage, based on metonymy, the cloud is equated with the Internet; an abstract ubiquitous space for processing and storing information	віддалене сховище даних, базуючись на метонімії, хмара утотжнюється із інтернетом; абстрактний повсюдний простір для обробки та зберігання інформації
17.	cluster	1) group of things or persons situated close together; 2) form smth into a cluster	1) пучок, жмут, гроно, куш; 2) мінімальна порція інформації, яка може бути записана на жорсткий диск

18.	copy past	use by mechanically copying information from other people's web-resources on their web-pages	копіпаст – використання шляхом механічного копіювання інформації з чужих web-ресурсів на своїх web-сторінках
19.	cookies	a small piece of information stored when visiting a web page	«чарівне печиво» (Magic cookie); «кукіс» – невеликий фрагмент інформації що зберігається під час відвідування веб-сторінки
20.	cracker	"cracker" - (expletive) bad person and hackers who break the defenses of some other program	«крекер» – (лайливе) погана людина та хакери, що ламають захисти якоїсь іншої програми
21.	crosstalk	1) electromagnetic interference received by one or more wires; 2) a signal transmission issue that causes a disruption in another circuit or channel	перешкоди
22.	cyber squatter	a person who resells domain addresses	киберсквотер – людина, яка перепродає доменні адреси
23.	daily twitamin	twitter slang for a tweet that contains useful knowledge that is easy to absorb and remember is a "daily vitamin"	сленг твіттера, що означає твіт та містить корисні знання, які легко сприйняти та

			запам'ятати, це «щоденний вітамін»
24.	defriend	remove someone from the contact list	вилучити кого-небудь зі списку контактів
25.	device	an equipment that provides one or more computing functions within a computer system	девайс, пристрій
26.	digital detox	the time that a person devotes to the real and not the virtual world, he tries not to use gadgets	час, який людина присвячує реальному, а не віртуального світу, намагається не корис- туватися гаджетами
27.	digital hangover	feelings of shame and regret caused by social network online evidence of one's embarrassing behavior	“цифрове похмілля” почуття сорому та жалю, спричинені незручною поведінкою в соціальній мережі
28.	digital pickpocketing	stealing data from a mobile phone	крадіжка даних із мобільного телефону
29.	end-to-end	a network design method in which application-specific features are kept at communication end points	наскрізний мобільний зв'язок
30.	e-quaintance	an acquaintance with whom they communicate only on the Internet or on a mobile phone, and not in real life	знайомий, з яким спілкуються тільки по інтернету чи мобільному телефону, а не в реальному житті

31.	fakester	1) a person who tries to impersonate someone else; 2) a person who spreads false information in social networks	1) людина, яка намагається видати себе за іншу; 2) людина, яка поширює неправдиву інформацію в соціальних мережах
32.	firewall	a wall constructed to prevent the spread of fire	1. стіна збудована, щоб запобігти поширенню полум'я; 2. програмне забезпечення або пристрій, призначений для контролю зв'язку між мережами
33.	fishing	Internet fraud with the aim of extorting personal data from network users	(від англ.) «рибальство»; інтернет шахрайство з метою виманювання у користувачів мережі персональних даних
34.	flame	the glowing gaseous part of a fire	1. полум'я, вогонь, яскраве світло, 2. процес, що іноді виникає в інтернеті та чатах, своєрідна «словесна війна»
35.	flick	to touch with or as if with the finger or hand in a quick jerky movement	рух пальцем по екрану, що дозволяє швидко прокручувати списки пісень, електронних листів або зображень

36.	flood	overflowing the network with information	переповнення мережі інформацією
37.	geekerati	(pl) plural only, slang, people who are knowledgeable about digital technology such as: computer programming and design	
38.	GOOD job (Get-Out-Of-Debt job)	a high-paying job that is taken to pay off debts and then quickly quit	високооплачувана робота, на яку влаштовуються, щоб розрахуватися з боргами, а потім швидко звільнитися
39.	Gorilla Glass	protective aluminosilicate glass of increased impact protection	захисне алюмосилікатне скло підвищеного захисту від ударів
40.	hacker space	a place where people interested in information technology can work on projects, exchange experiences, ideas, equipment and knowledge	місце, де люди, які цікавляться інформаційними технологіями, можуть працювати над проектами, обмінюватися досвідом, ідеями, обладнанням та знаннями
41.	hackerblack	criminals who infiltrate computer networks with malicious intent	злочинці, які проникають у комп'ютерні мережі зі зловмисними намірами
42.	hackergate	a program that prevents hacking access to a PC	програма, яка запобігає взламу доступу до ПК

43.	hackerwhite	hackers who are responsible for the security of programs and prevent their illegal penetration	хакери, які відповідають за безпеку програм та запобігають до їх незаконного проникнення
44.	handoff	process of transferring a mobile telephone call from one cell to another without dropping the call	процес передачі активного дзвінка або сеансу даних з однієї комірки, в стільниковій мережі, до іншої
45.	hands-free	method of controlling or performing actions on a device without the use of physical buttons or a touch screen	спосіб керування або виконання дій на пристрої без використання фізичних кнопок або сенсорного екрана
46.	hosting	a service for providing disk space for physical placement of information on a server that is constantly on the network	хостинг – послуга з надання дискового простору для фізичного розміщення інформації на сервері, що постійно перебуває у мережі
47.	hot spot	a physical location where people can access the Internet	«Гаряча пляма», у вільному перекладі «жваве місце») – ділянка місцевості, де за допомогою портативного пристрою (Wi-Fi), можна дістати доступ до інтернету

48.	hunt	call hunting is a business phone system feature that allows inbound calls to bypass busy signals on a set group of phones	кишенькові пристрої, які мають повільне підключення до інтернету і користувачі бездротового інтернету «полюють» за інформацією
49.	infomania	constant readiness to receive new information, resulting in minute-by-minute checks of e-mail or SMS messages	«інфоманія» – постійна готовність отримати нову інформацію, що виливається у щохвилинні перевірки e-mail або SMS-повідомлень
50.	infomania	fusion of the words information – information and mania – mania, which conveys the meaning of constant checking of social messages	злиття слів information – інформація і mania – манія, що передає значення постійної перевірки соціальних повідомлень
51.	information pollution	the negative impact of oversaturation of information on a person's lifestyle on his culture	негативний вплив перенасичення інформацією на спосіб життя людини на її культуру
52.	insider	a representative of a limited group of people who have access to confidential information	(від англ.) «всередині», представник обмеженої групи людей, які мають доступ до конфіденційної інформації

53.	Internet ghetto	the state of people deprived of the opportunity to use computer equipment and the Internet	стан людей, позбавлених можливості користуватися комп'ютерною технікою, інтернетом
54.	jailbreak	is considered the most 'locked down' mobile device currently on sale	«втеча з в'язниці» отримання доступу до приватної файлової системи iPhone для подолання деяких обмежень пристрою
55.	lamer	a nickname used by people who consider themselves computer experts to refer to those who, in their opinion, do not understand it well	слабак (розм.) – прізвисько, яким люди, що вважають себе комп'ютерними експертами, іменують тих, хто, на їхню думку, погано в цьому розуміється
56.	last mile	the final leg of the telecommunications network delivery components to the end user	«остання миля» – останній етап доставки компонентів телекомунікаційної мережі до кінцевого користувача
57.	LED	a semiconductor device, which can emit light when an electric current passes through it	напівпровідниковий прилад, який може випромінювати світло під час проходження через нього електричного струму

58.	macintosh		1) пальто або плащ із прогумованої тканини; 2) лінія персональних комп'ютерів
59.	mobile addiction	the perception of oneself and the mobile phone as a single whole, and in its absence there is a feeling of inferiority	«мобільна залежність» – сприйняття себе і мобільного телефону як єдиного цілого, а за його відсутності з'являється відчуття неповноцінності
60.	Mobile Statue	a person who suddenly freezes in the middle of a human movement (flow)	людина, що різко завмерла в середині людського руху (поток)
61.	mouse potato	a person who spends a lot of time at the computer	людина, яка багато часу проводить за комп'ютером
62.	netizen	"netizen" is an active user of mobile communications and the Internet, formed by analogy with the word citizen	«нетизьянин» – активний користувач мобільного зв'язку та інтернету, утворене за аналогією слова citizen
63.	netoman	"netoman" – a person who is addicted to the social network, the Internet	«нетоман» – людина, яка залежна від соціальної мережі, інтернету
64.	palmtop	a computer that has a small screen and compressed keyboard and is small enough to be held in the hand, often used as a personal organizer	кишеньковий персональний комп'ютер – портативний обчислювальний пристрій, що має широкі функціональні можливості

65.	Phalbet	(from phone and tablet) a smartphone with a touch screen	(від phone телефон та tablet – планшет) смартфон із сенсорним екраном
66.	phone neck	neck pain caused by pressing the phone with the shoulder to the ear	біль у шиї, викликана притисканням телефону плечем до вуха
67.	piggybacking	using the Internet without official permission	використання інтернету без офіційного дозволу
68.	pedestrian	someone who often walks while listening to an Apple iPod music player	той, хто часто ходить пішки, слухаючи музичний плеєр Apple iPod
69.	roamer	1) someone who leads a wandering unsettled life, 2) (mobile terminology) a) a subscriber to one mobile phone network who is "roaming" in (visiting) another market, b) a mobile station which operates in the cellular system	1) хтось, хто веде мандрівний невлаштований спосіб життя, 2) (мобільна термінологія) а) абонент однієї мережі мобільного зв'язку, який «кочує» (відвідує) інший ринок, б) мобільна станція, яка працює в стільниковій системі
70.	robocall	an automatic call that plays a recorded message, usually to sell something or get votes in an election	автоматичний дзвінок

71.	scalper-bot	the program is designed for buying and selling tickets for concerts, shows, and entertainment programs	програма розроблена для купівлі та продажу квитків на концерт, шоу, розважальні програми
72.	selficide (YOLO – You Only Live Once)	an attempt to take a selfie in life-threatening conditions	спроба зробити селфі в умовах небезпечних для життя
73.	shoulder surfing	stealing a computer password or access code by peering over the typist's shoulder	крадіжка комп'ютерного пароля чи коду доступу шляхом зазираання через плече особи, яка набирає
74.	smartphone	a mobile phone that performs many of the functions of a computer	буквально «розумний», мобільний телефон, який виконує багато функцій комп'ютера
75.	smartphone zombie (smombie)	a pedestrian walking slowly and not paying attention to his surroundings because he is focused on his smartphone	пішохід, який йде повільно й не звертає уваги на оточення, оскільки зосереджений на своєму смартфоні
76.	sockpuppet	a false online identity, typically created by a person or group in order to promote their own opinions or views	фальшива онлайн-ідентичність, створюється для просування власних думок чи поглядів
77.	softkey	a key on a device which can have context-sensitive or user-programmable functions	програмна клавіша

78.	spacecraft	a vehicle or machine designed to fly in outer space	космічний корабель
79.	spam	1) shoulder of pork and ham' spiced ham; 2) an e-mail that is sent to large numbers of people and that consists mostly of advertising	свинячі лопатки і стегна шинка зі спеціями, м'ясні консерви компанії Hormel Foods Corporation; 2) електронний лист, який надсилається великій кількості людей і складається здебільшого з реклами
80.	speakerphone	a function that is used by several people to hear and be heard in calls between two phones	гучномовець
81.	spider	any of a group of widely distributed invertebrates that spin silken threads for making cocoons and webs	павук; спеціальна програма (пошукових робот), яка постійно обходить мережу і збирає інформацію з веб-сторінок (індексує їх)
82.	syber-park	the territory of high-tech communications	територія високотехнологічних комунікацій
83.	techno-creep	gradual introduction of computers and mobile technologies into a certain field of activity	поступове впровадження комп'ютерів та мобільних технологій у певну сферу діяльності

84.	techno-creep	gradual penetration and implementation of new types of technology in all areas of social life	поступове проникнення і впровадження нових видів техніки в усі галузі суспільного життя
85.	teleshopping	to make purchases by phone after seeing the product on TV or on the computer	здійснювати покупки по телефону, побачивши товар по телевізору чи у комп'ютері
86.	text-walk	write messages on a mobile phone in social networks on go	писати повідомлення на мобільному телефоні в соціальних мережах на ходу
87.	thread	thread, a cross-referenced collection of articles on a single topic within a teleconference	потік, сукупність статей на одну тему усередині телеконференції, що містить перехресні посилання
88.	thread	sequence of responses to messages on forums, blogs, mailing lists, conferences, i.e. "discussion branch"	«нитка», тред – на форумах, блогах, списках розсилки, конференціях – послідовність відповідей на повідомлення, тобто «гілка обговорення»
89.	to mistext	to send a message to another person by mistake	помилково надіслати повідомлення іншій людині
90.	traffic	flow of information / the amount of information transmitted by the web server	потік інформації / кількість інформації, що передається веб-сервером

91.	trojan	programs that perform destructive actions	програми, що виконують руйнівні дії
92.	trouble-shoot	destroying part of the data in the computer memory	знищення частини даних у пам'яті комп'ютера
93.	twidower	a person who has lost a husband or wife because the latter spends all his free time on Twitter	людина, яка втратила чоловіка або дружину через те, що останній проводить весь свій вільний час у соцмережі Twitter
94.	ver	"worm" malicious program; terms transferred from other term systems	«черв'як», «хробак», шкідлива програма; терміни, які перейшли з інших терміносистем
95.	whitepages	white pages, Internet databases that contain information about network addresses, telephone numbers and postal addresses of subscribers	білі сторінки, бази даних Інтернету, які вміщують відомості про мережні адреси, телефонні номери та поштові адреси абонентів
96.	Wi-Fi	(Wireless Fidelity) a wireless technology used to connect gadgets to the Internet	бездротова технологія, яка використовується для підключення гаджетів до інтернету
97.	word-of mouse	communication through computer-mediated means	комунікація через комп'ютерно-опосередковані засоби
98.	worm	a type of computer virus	«хробак» (розм.) – різновид комп'ютерного вірусу

99.	wraps	1) cloak that is folded around a person, 2) (mobile terminology) interchangeable phone covers available in a range of colors	1) плащ, який загортається навколо людини, 2) (мобільна термінологія) змінні чохла для телефонів, доступні в різних кольорах
100.	yellowpages	yellow pages, quickly updated directories of network corporate addresses	жовті сторінки, оперативно відновлювані довідники мережних корпоративних адрес
101.	yenta	a gossip girl who talks a lot on the phone	пліткарка, яка багато базикає по телефону
102.	a bad hat	swindler; worthless person, weakling	шахрай; нікчемна людина, недолуга

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Дудок* Х. Р. Теоретичні поняття англомовного терміна «мобільний зв'язок», еволюція та історичний екскурс. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2019. м. Київ. Том 30 (69) № 4 / 2019, частина 2. С. 41–45.
2. Дудок Х. Р. Морфологічні засоби творення терміна сфери мобільного зв'язку. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2019. м. Одеса, Випуск 43. Том 2. С. 98–101.
3. Дудок Х. Р. Методологія дослідження терміна мобільного зв'язку. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. м. Ужгород. Випуск 13, Том 2. С. 58–63.
4. Дудок Х. Р. Сучасна англійська термінологія сфери мобільного зв'язку. *Нова філологія*. 2021. м. Запоріжжя. Том 1. № 81. С. 123–128.
5. Дудок Х. Р. Лексико-семантичний аналіз англійського терміна мобільного зв'язку. *Іноземна філологія*. 2020. м. Львів. Випуск 133. С. 97–104.
6. Дудок Х. Р. Роль фразеологічних конститuentів у поповненні терміносистеми “Мобільний зв'язок”. *Науковий вісник ХДУ. Серія Перекладознавство та міжкультурна комунікація*. 2021. м. Херсон. №1. С. 31–38.
7. Дудок Х. Р. Структурно-семантичні характеристики англійських термінів мобільного зв'язку. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*. 2021. м. Острог. Вип. 12(80). С. 43–46.
8. Дудок Х. Р. Особливості функціонування неологізмів в англійській терміносистемі мобільний зв'язок. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Філологія*. 2022. м. Харків. №90. С. 23–27.

---

*Примітка. Дудок Х. Р. – дівоче прізвище здобувачки Ковальчик Х. Р.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

Публікації в наукових періодичних виданнях інших держав

1. Дудок Х. Р. Metaphorical and metonymical aspects of the English terminology “Mobile communication // Scientific journal of Polonia University. *Periodyk Naukowy Akademii Polonijnei*. № 42 (2020) NR 5, P. 26–32.
2. Дудок Х. Р. Міжмовні впливи на формування сучасної англійської терміносистеми «Мобільний зв'язок // *Scientific Journal of Science and Education. A New Dimension. Philology*, IX (74), Issue: 251, 2021 Apr., P. 21–25.

Тези та доповіді на наукових конференціях:

1. Дудок Х. Р. British teenagers' language peculiarities “Сучасний вимір філологічних наук”. ГО «Наукова філологічна організація «ЛОГОС»: Зб. тез доп. всеукр. наук.-практ. конф., м. Львів, 19–20 липня 2019 р. С 70–74. (заочна форма участі)
2. Дудок Х. Р. Лексико-семантичний аналіз терміносистеми технології мобільного зв'язку. “Розвиток філологічних наук: Європейські практики та національні перспективи”. Центр філологічних досліджень: Зб. тез доп. всеукр. наук.-практ. конф., м. Одеса, 25–26 жовтня 2019 р. С. 79–81. (заочна форма участі)
3. Дудок Х. Р. Термінологія сфери мобільних технологій у сучасній англійській мові. *Сторіччя від дня народження С. О. Гурського*: Тези доп. щорічно звітної проф.-викл. конф., присв. сторіччю від дня народження С. О. Гурського, м. Львів, 6 лютого 2020 р. С. 66–68. (очна форма участі, усна доповідь)
4. Дудок Х. Р. Продуктивні способи творення термінів мобільного зв'язку. *Перспективні напрямки розвитку економіки, підприємництва та права в умовах інтеграційних процесі*: зб. тез доп. наук. конф. проф.-викл. складу

- та аспірантів ЛТЕУ, м. Львів, 10–11 березня 2020 р. С. 362–363. (заочна форма участі)
5. Дудок Х. Р. Семантичні та синтаксичні механізми творення терміносистеми мобільний зв'язок. *Міжнародний центр науки і досліджень*: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф: «Пріоритетні напрями наукових досліджень», м. Київ, 12–13 жовтня 2020 року. С. 56–57. (заочна форма участі)
  6. Дудок Х. Р. Роль метафори у процесі творення англійських термінів мобільного зв'язку. *Львівський науковий форум*: зб. матеріалів доп. учасн. міжнар. наук.-практ. конф. Актуальні проблеми сучасної науки та освіти». Львів, 9–10 листопада 2020 р. С. 43–44. (заочна форма участі)
  7. Дудок Х. Р. Фразеологічні конституанти терміносистеми «мобільний зв'язок». *Світла пам'ять професора Р. С. Помірка*: щорічна звітна проф. викл. конф. Львів. 4 лютого 2021 р. С. 66–69. (очна форма участі, усна доповідь)
  8. Дудок Х. Р. Процеси міжмовних впливів та запозичень у сучасну англійську терміносистему «мобільний зв'язок». *International Interdisciplinary Conference: "Language, Business and Law, Intercultural Communication: Challenges of Today"*. Київ, 7–8 травня 2021 р. С. 123–124. (заочна форма участі)
  9. Дудок Х. Р. Лексико-семантична характеристика англійської терміносистеми «мобільний зв'язок». *Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення*: міжн. щорічна конф. тез доп. ЛТЕУ. Львів, 2–3 червня 2021 р. С. 362–364. (очна форма участі, усна доповідь)
  10. Дудок Х. Р. Лексико-семантична характеристика англійської терміносистеми «мобільний зв'язок». *Світла пам'ять Кусько Катерини Яківни*: щорічна звітна проф.-викл. конф. тез доп. Львів, 6 лютого 2022 р. С. 77–78. (очна форма участі, усна доповідь)

11. Дудок Х. Р. Структурно-семантична композиція терміна мобільного зв'язку. The 12th International scientific and practical conference "Modern research in world science". Львів, 26–28 лютого 2023 р. С. 745–748. (*заочна форма участі*)